

Jaarstukken 2018

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	3
Inleiding Jaarstukken	6
Bestuur en Organisatie	6
Leeswijzer	8
Algemeen	9
Belangrijkste ontwikkelingen	9
Gerealiseerd totaal saldo van baten en lasten	11
Analyse gerealiseerd resultaat	12
Bestemming gerealiseerd resultaat	13
Actualisatie reserves en voorzieningen	14
Programma 1 Sociaal Domein	15
1.1 Thema: Jeugd	15
1.2 Thema: Wet maatschappelijke ondersteuning (inclusief AWBZ)	17
1.3.1 Thema: Participatie algemeen	19
1.3.2 Thema: Wet sociale werkvoorziening	20
1.3.3 Thema: Dorpsbudgetten	21
1.4 Thema: Inkomensverstrekking	22
Toelichting belangrijkste afwijkingen programma 1	23
Programma 2 Welzijn en Educatie	26
2.1 Thema: Kunst & Cultuur	26
2.2.1 Thema: Onderwijs algemeen	27
2.2.2 Thema: Huisvesting onderwijs	29
2.3.1 Thema: Sport algemeen	29
2.3.2 Thema: Sportaccommodaties	30
2.4 Thema: Volksgezondheid	30
Toelichting belangrijkste afwijkingen programma 2	33
Programma 3 Ruimtelijke en Economische ontwikkelingen	35
3.1.1 Thema: Recreatie en toerisme	35
3.1.2 Thema: Biobased Economy	36
3.1.3 Thema: Werkgelegenheid	36
3.2 Thema: Openbare ruimte - Verkeer & Vervoer, Wegen & Groen	37
3.3.1 Thema: Milieubeleidsplan	39
3.3.2 Thema: Afval	41
3.4.1 Thema: Bouwen en Wonen	42
3.4.2 Thema: Volkshuisvesting	43
3.4.3 Thema: Omgevingswet / Bestemmingsplannen	44
Toelichting belangrijkste afwijkingen programma 3	45

Programma 4 Strategische projecten	49
4.1 Thema: Venekoten Centrum te Oosterwolde.....	49
4.2 Thema: Masterplan Regio Appelscha.....	49
4.3 Thema: Biosintrum te Oosterwolde	50
4.4 Thema: Overheidsparticipatie	51
Programma 5 Openbare Orde en Veiligheid	52
5.1.1 Thema: Integrale Veiligheid	52
5.1.2 Thema: Crisisbeheersing	52
5.2 Thema: Handhaving.....	53
Toelichting belangrijkste afwijkingen programma 5.....	54
Programma 6 Bestuur en Dienstverlening	56
6.1 Thema: Bestuur	56
6.2 Thema: Organisatie Gebiedsteams	57
6.3 Thema: Dienstverlening.....	59
6.4 Thema: Financiën.....	60
Toelichting belangrijkste afwijkingen programma 6.....	62
Paragrafen.....	66
Paragraaf 1 Lokale heffingen.....	66
Paragraaf 2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing.....	72
Paragraaf 3 Onderhoud kapitaalgoederen	78
Paragraaf 4 Financiering	82
Paragraaf 5 Bedrijfsvoering.....	84
Paragraaf 6 Verbonden Partijen.....	88
Paragraaf 7 Grondbeleid	95
Paragraaf 8 Gebiedsuitwerking.....	98
Paragraaf 9 Duurzaamheid	102
Jaarrekening.....	105
Balans	105
Overzicht baten en lasten	107
Waarderingsgrondslagen.....	109
Toelichting op de balans - Activa.....	112
Toelichting op de balans - Passiva	117
Toelichting op de balans - niet uit de balans blijvende verplichtingen	120
Toelichting overzicht baten en lasten.....	120
Overzicht onvoorzien.....	121
Overzicht algemene dekkingsmiddelen	121
Overzicht incidentele baten en lasten	122
Bijlagen	124

Verantwoordingsinformatie specifieke uitkeringen	124
Overzicht wet normering bezoldiging topfunctionarissen	129
Overzicht schatkistbankieren	131
Begrotingsrechtmatigheid	131
Kerngegevens	133
Overzicht taakvelden.....	135
Beleidsindicatoren.....	140

Inleiding Jaarstukken

Geachte raad,

U ontvangt hierbij de Jaarstukken 2018. Deze zijn opgesteld volgens het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). Met deze jaarstukken leggen wij als college verantwoording af over de uitvoering van de Programmabegroting 2018.

De Jaarstukken bestaan uit twee onderdelen: het jaarverslag en de jaarrekening. In het jaarverslag staat per programma de vraag centraal of de gestelde doelen uit de programmabegroting 2018 gerealiseerd zijn in 2018. We geven antwoord op de vragen 'Wat hebben we bereikt', 'wat hebben we daarvoor gedaan' en 'wat heeft de inwoner daarvan gemerkt?'. Daarnaast tonen we de inzet van middelen door de 4^e W-vraag 'wat heeft het gekost?' te beantwoorden en geven we een toelichting op afwijkingen. In de jaarrekening staan de balans, de programmarekening en de toelichting op de balans. De controleverklaring van de accountant gaat over de jaarrekening en in beperkte mate over het jaarverslag.

Bestuur en Organisatie

Het college van burgemeester en wethouders is het dagelijks bestuur van de gemeente. Het college van Ooststellingwerf bestaat naast de burgemeester uit vier wethouders en de gemeentesecretaris. De samenstelling is met ingang van 22 mei 2018 als volgt:

Burgemeester Harry Oosterman

- Openbare orde en veiligheid
- Bestuur
- Overheidsparticipatie (Project) Rol: proces coördinator en aanjager. Uitvoering gezamenlijk met verantwoordelijk wethouders.
- Lobby en acquisitie, waaronder economische ontwikkeling (incl. Biosintrum)
- Personeel en organisatie
- OWO-Samenwerking
- Europa en internationale zaken
- P10
- Streekagenda

Wethouder Jouke Jongsma, OoststellingwerfsBelang

- Omgevingswet (Project)
- Recreatie en Toerisme
- Masterplan Appelscha 3.0 (Project)
- Fonds Ooststellingwerf
- Verkeer
- Openbare ruimte inclusief riolering
- Onderwijs + leerplicht
- Regelgeving/deregulering
- Dorpsbudgetten
- Dorpshuizen
- Snippergroen
- Lelystad airport
- Ruimtelijke ordening
- Buitendienst
- Water
- P10

Wethouder Fimke Hijlkema, PvdA

- Visie op demografische ontwikkeling (Project)
- Platteland aan zet (gebiedsagenda's)
- Bouwen en Wonen
- Duurzaamheid, milieu, klimaatadaptie en CO2 reductie
- Biobased Economy en Biosintrum -Coproductie met burgemeester Harry Oosterman (Project)
- Afval
- Sport
- Kunst en Cultuur
- Vergunningen
- Monumenten
- Fysieke herstructurering Haerenkwartier
- Natuur en landschap
- Zonnepanelen
- FUMO
- Hus en Hiem

Wethouder Marcel Bos, CDA

- Financiën (Project)
- Venekoten- Centrum en Kernwinkelgebied (Project)
- Landbouw
- Werkgelegenheid, arbeidsmarkt en economische zaken - coproductie met burgemeester Harry Oosterman
- Participatiewet/sociale zekerheid/inkomensondersteuning
- Armoede en schuldhulpverlening
- Sociale werkvoorziening
- Glasvezel
- Handhaving
- Dienstverlening
- Statushouders
- Basisregistraties
- Gr Sw Fryslân

Wethouder Esther Verhagen, OoststellingwerfsBelang

- Visieontwikkeling sociaal domein (Project)
- Jeugd
- WMO
- Volksgezondheid
- Gebiedsteam
- Maatschappelijke activering
- Eenzaamheid
- Mantelzorg en vrijwilligersbeleid
- Adviesraad sociaal domein
- Zorg economie (Project)
- Aandachtsgebieden (sociaal)
- Scala

Gemeentesecretaris Jeroen van Delden (tot 1 december 2018 Sander Kastelein)

Leeswijzer

De opbouw van de Jaarstukken is als volgt:

Het algemene deel gaat, op hoofdlijnen, over de belangrijkste beleidsmatige ontwikkelingen van de programma's. In dit hoofdstuk geven we ook een samenvatting van de financiële resultaten. De programma's en paragrafen vormen samen het jaarverslag. Voor elk programma staat de vraag centraal of de gestelde doelen uit de programmabegroting 2018 zijn gerealiseerd.

In de jaarrekening zijn de balans, de programmarekening en de toelichting op beide opgenomen. De verantwoording specifieke uitkeringen (SISA) komt daarna, gevolgd door het overzicht volgens de 'wet normering bezoldiging topfunctionarissen' (WNT) en daarna het overzicht 'Schatkistbankieren'. De jaarstukken sluiten we af met de controleverklaring van de accountant. In de bijlage staan ook de kerngegevens, de beleidsindicatoren en de baten en lasten per taakveld.

Algemeen

Belangrijkste ontwikkelingen

Sociaal Domein

- We startten een traject om te komen tot een nieuwe, integrale beleidsvisie Sociaal Domein (dit is traject 1.). Deze inhoudelijke visie kunnen we niet los zien van een aantal andere 'trajecten' binnen het Sociaal Domein namelijk:
  - 2. Ontwikkelopgave Gebiedsteam (onderzoek naar huidige opzet, aanpak en effectiviteit van het Gebiedsteam);
  - 3. Grip op financiën (zicht op uitgaven in sociaal domein en zicht op 'knoppen' waar we aan kunnen draaien om de uitgaven te beperken);
  - 4. Monitoring (doorontwikkeling huidige monitor Sociaal Domein).
  - 5. Communicatieplan Sociaal Domein
- We werken toe naar een innovatief en integraal programma voor het sociaal domein voor 2020-2024, waarin de vijf trajecten in samenhang met elkaar vorm en inhoud krijgen en waarin de Raad, inwoners en maatschappelijke organisaties zich herkennen.
- In 2018 ging voor de allerjongste inwoners (-9 maand tot 2 jaar) Voorzorg en Vroegsignalering van start.
- We sloten de pilot met een Consulent Jeugd vanuit het Gebiedsteam in de huisartsenpraktijk succesvol af.
- In het kader van zelfredzaamheid en het tegengaan van eenzaamheid startten we Welzijn op recept bij twee huisartspraktijken.
- We organiseerden in samenwerking met Scala, het Gebiedsteam en Plaatselijke Belangen/bewonerscommissies dorps- en wijkgesprekken en begeleidten het vervolg hierop. De gesprekken gebruiken we om thema's op te halen voor de visie sociaal domein en als aanzet tot de doorontwikkeling van het eigenaarschap / de zelfsturing in dorpen en wijken.
- We gaven inwoners door middel van het project DRIVE de mogelijkheid om mee te doen (vrijwilligers) en naar dagbesteding te gaan (inwoners).
- We hebben zes vacatures bij de Stichting Werk Ooststellingwerf ingevuld.
- "Het Fonds" is opgericht in 2018 als opvolger van Het Fonds Ooststellingwerf. In totaal 25 organisaties hebben een aanvraag ingediend, waarvan er 20 zijn gehonoreerd en 5 niet aan de voorwaarden voldeden.
- Vanuit gesprekken met inwoners met een laag inkomen (ervaringsdeskundigen) hebben we regels versoepeld, zoals termijnen voor het aanvragen van de compensatieregeling eigen risico. Ook lopen er acties om meer bekendheid te geven aan regelingen en aanvragen makkelijker te maken.
- We faciliteerden in 2018 de uitvoering van de twee winnende ideeën voortkomend uit de Hackathon Eenzaamheid die eind 2017 plaatsvond en we organiseerden een thema avond over Eenzaamheid, die begin 2019 vervolg krijgt.

Welzijn en Educatie

- De Open Monumentendag wordt nu jaarlijks georganiseerd.
- Er zijn activiteiten in het kader van de Culturele Hoofdstad 2018 uitgevoerd.
- Er is extra ingezet op kinderen met een risico op taalachterstand. De Pilot VVE-Thuis (VVE= Voor- en vroegschoolse Educatie) is in 2018 voortgezet.
- De buurtsportcoaches hebben diverse sport- en beweegactiviteiten en projecten op scholen en in dorpen georganiseerd/gefaciliteerd/gestimuleerd.
- We hebben diverse preventieve activiteiten op het terrein van gezondheid mogelijk gemaakt zoals preventielessen in het onderwijs, de pilot Welzijn op Recept, organisatie Week van de eenzaamheid, Alzheimer Café.
- Voorbeeld van bovengenoemde projecten is het project de Vitale Regio. Hierin werken we samen met De Friesland Zorgverzekeraar, de GGD, de gemeente en partners uit het gezondheidscentrum Oosterwolde en de doelgroep zelf aan een contextuele aanpak van laaggeletterdheid in relatie tot gezondheid. Op de doelgroep afgestemde informatievoorziening kan de effectiviteit van de zorg voor mensen die laaggeletterd zijn verbeteren. De gezondheidsverschillen kunnen hierdoor afnemen.

- Binnen het Escalatieplatform werken we met verschillende organisaties samen om inwoners met zeer complexe problematiek te ondersteunen.
- Om de leefstijl te verbeteren werkten we met de GGD samen om een analyse te maken van de gezondheidsverschillen per leeftijdsgroep en regio (overgewicht, laaggeletterdheid, alcohol & drugs, etc.). Dit gebruiken we om in 2019 helder te krijgen waar op lange termijn de meeste gezondheidswinst te behalen valt.

Ruimtelijke en economische ontwikkelingen

- Het jaar 2018 was een goed toeristenseizoen.
- Er is een extra Turfvaartweekend georganiseerd in het voorjaar met verschillende activiteiten in de regio.
- Er zijn diverse projecten van het uitvoeringsprogramma Biobased economy uitgevoerd en afgerond.
- Vanuit de participatiewet hebben we in 2017 en 2018 meer uitstroom gerealiseerd dan vorige jaren. Er zijn meer BAB (baanafsprakbaan) gecreëerd bij onze ondernemers.
- Het flexibel maaibeeld is in 2018 voortgezet als regulier maaibeeld.
- De openbare ruimte is goed onderhouden en op diverse locaties in de gemeente zijn werkzaamheden uitgevoerd om de verkeersveiligheid te verbeteren.
- Er zijn ruim 100 informatieverzoeken en aanvragen voor het fonds Duurzaam en Leefbaar Ooststellingwerf.
- In 2018 zijn zonneparken in Appelscha, Haulerwijk, Donkerbroek en Oosterwolde gerealiseerd.
- Een heroverweging van Diftar+ heeft in het najaar plaatsgevonden met als resultaat het invoeren van Diftar+ per 1 januari 2019.

Strategische projecten

- De parkeergelegenheid van het parkeerterrein Brugkampweg en Trambaan is kwantitatief en kwalitatief enorm verbeterd.
- Het Biosintrum is voor het bouwkundige en installatietechnische gedeelte gerealiseerd.
- Coöperatie Appelscha regio 3.0 is opgericht en heeft een plan opgeleverd voor de komende twee jaar.
- Op 17 april 2018 is de notitie 'Participatie in Ooststellingwerf: Samen aan de slag!' vastgesteld en is het participatiebudget vastgesteld om initiatieven mogelijk te maken.

Openbare orde en veiligheid

- In 2018 is met name ingezet op de thema's van aanpak overlast, jeugdgroepen, drugsproblematiek en ondermijning
- De gemeente Ooststellingwerf beschikt over recentelijk geschoolde en getrainde medewerkers die op de hoogte zijn van de laatste ontwikkelingen op het gebied van crisisbeheersing.
- Door toezichthouders/Boa's zijn het afgelopen jaar honderden controles, waaronder 800 APV-controles, uitgevoerd en zijn er meer dan 1000 klachten en meldingen afgehandeld.

Bestuur en dienstverlening

- Samen met een extern bureau gespecialiseerd in overheidsparticipatie is de gemeente aan de slag gegaan om het onderwerp participatie te verkennen.
- De toegang naar het Gebiedsteam en het contact met het Gebiedsteam wordt in het algemeen positief beoordeeld.
- In 2018 hebben we voorbereidingen getroffen om ook de expertise werk en inkomen integraal in de gebiedsgerichte werkwijze op te nemen.
- We hebben in 2018 flink geïnvesteerd in de digitale dienstverlening: producten bij burgerzaken, mijnoverheid, verbeteren en toevoegen van webformulieren en eenvoudig online meldingen kunnen doen van meldingen openbare ruimte.
- We zijn gestart met een pilot thuisbezorgen van reisdocumenten.
- De publiekshal en de balies zijn verbouwd.
- In 2018 is de schuldpositie verder verlaagd.

Gerealiseerd totaal saldo van baten en lasten

Gerealiseerd totaal saldo van baten en lasten 2018

x € 1.000

Saldo jaarrekening	Rekening 2017	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2018	Verschil
Saldo van baten en lasten					
Lasten	-70.280	-66.308	-73.115	-69.265	3.850 V
Baten	66.671	65.281	66.008	70.138	4.130 V
Saldo van baten en lasten	-3.608	-1.027	-7.106	874	7.980 V
Mutatie reserves					
Toevoegingen	-3.101	-84	-864	-3.625	- 2.761 N
Onttrekkingen	9.874	1.971	6.361	3.692	- 2.670 N
Mutatie reserves	6.773	1.887	5.498	67	- 5.431 N
Resultaat	3.164	860	-1.608	940	2.549 V

Mutaties geraamd resultaat

In onderstaand overzicht zijn de mutaties in het begrotingssaldo (geraamd resultaat) in kaart gebracht.

x € 1.000

Mutaties geraamd resultaat	2018
Resultaat begroting primitief	860
Nieuw beleid	-514
Amendement	-1
Eindtotaal begroting 2018-2021, november 2017	345
Gevolgen septembercirculaire 2017	243
Gevolgen maartcirculaire 2018	284
Voorjaarsnota 2018	100
Gevolgen meicirculaire 2018	-189
Najaarsnota 2018	-1.892
Gevolgen septembercirculaire 2018	-499
Geraamd resultaat	-1.608

Toelichting

De jaarrekening 2018 sluit met een positief saldo van € 940.000. Op het totale budget van € 74 miljoen (totaal begrote lasten inclusief toevoeging reserves) van 2018 betekent dit een afwijking van 1,3%. Wij stellen u voor de genoemde overschrijdingen te autoriseren bij de vaststelling van de jaarrekening 2018.

Hierna beschrijven we het gerealiseerde resultaat op hoofdlijnen. Bij de programma's geven we per programma een nadere specificatie van de verschillenanalyse.

Analyse gerealiseerd resultaat

Analyse gerealiseerd resultaat 2018 op hoofdlijnen

In onderstaand overzicht treft u een analyse op hoofdlijnen aan van de belangrijkste financiële verschillen tussen de begroting 2018 na wijziging en de jaarrekening 2018. We geven verschillen aan die groter zijn dan € 100.000 en die bijdragen aan het resultaat. Het is in dit onderdeel nadrukkelijk niet de bedoeling een limitatieve opsomming te geven die per programma aansluit op onderstaand overzicht. In de programmaonderdelen, bij de 4e W-vraag 'Wat heeft het gekost?', treft u een nadere gedetailleerde specificatie aan, waar we per programma de realisatie vergelijken met het geraamde resultaat.

x € 1.000

Analyse gerealiseerd resultaat	Actuele	Rekening	Verschil
	Begroting	2018	
1. Sociale Domein	-19.292	-17.903	1.389 V
2. Welzijn & educatie	-6.285	-6.052	234 V
3. Ruimtelijke & economische ontwikk.	-164	-419	- 255 N
5. Openbare orde en veiligheid	-1.710	-1.678	33 V
6. Bestuur & Dienstverlening	25.844	26.992	1.148 V
Resultaat	-1.608	940	2.549 V

Programma 1

- Nadeel van € 164.000 door hogere lasten jeugdhulp. In de Najaarsrapportage hadden we al een nadeel van € 1,8 miljoen verwerkt.
- Nadeel van € 346.000 bij WMO begeleiding. Dit komt door hogere lasten voor WMO begeleiding en een negatieve afrekening voor beschermd wonen.
- Voordeel van € 121.000 bij Participatie door een positieve afrekening van de GR SW.
- Voordeel van € 1.133.000 bij levensonderhoud door hogere ontvangsten van het rijk, meer ontvangsten voor verhaal en terugvorderingen en lagere aantallen WWB en IOAZ.

Programma 2

- € 160.000 voordeel op Participatie Ooststellingwerf (overheidsparticipatie). Concrete kaderstelling heeft in 2018 nog niet plaats gevonden waardoor een deel van het beschikbare budget resteert.

Programma 3

- Een voordeel van € 410.000 op de grondexploitatie omdat we volgens de POC-methode winst hebben genomen. Daardoor is de omvang van de reserve te hoog en valt dit bedrag vrij.
- Nadeel van € 325.000 in verband met de niet gerealiseerde opbrengst verkoop boerderij Appelscha-hoog.
- De vm. camping Canada 4 is verkocht, voordeel € 133.000.

Programma 5

Programma 5 bevat geen grote afwijkingen.

Programma 6

- Hogere dotatie (€ 100.000) aan de voorziening lopende pensioenverplichtingen bestuurders en pensioenverplichting voormalige wethouders en huidige wethouders. Door een lagere rekenrente, bereiking van de pensioengerechtigde leeftijd door een voormalig wethouder en de komst van vier nieuwe wethouders.
- Het resultaat op de organisatorische kostenplaatsen (inclusief het Gebiedsteam) is € 272.000 voordelig. Lagere nettolasten personeel en personeelsgerelateerde kosten € 323.000 en lagere doorbelaste apparaatskosten € 90.000.

- Een voordeel op de algemene uitkering van € 613.000. Hoofdzakelijk zijn dit de gevolgen van de decembercirculaire 2018.

Bestemming gerealiseerd resultaat

Meerjarig beslag

Het bepaalde bodembedrag van de algemene reserve is € 3 miljoen. In de paragraaf weerstandsvermogen is berekend dat de benodigde weerstandscapaciteit bijna € 1,4 miljoen bedraagt. Er wordt een netto meerjarig beslag (2019-2022) gelegd op de algemene reserve van in totaal € 4,868 miljoen. Het meerjarig beslag bestaat uit de volgende onttrekkingen:

- Nieuw beleid 2017-2020 € 1.605.056 (2019-2020)
- Het Fonds € 50.829 (2019)
- Uitbreiding sportcomplex Waskemeer € 240.000 (2019)
- Biodiversiteit € 30.000 (2019)
- Biosintrum € 1.000.000 (2019)
- Samenwerking Ooststellingwerf, Weststellingwerf en Opsterland € 45.000 (2019)
- Aankoop aula Oosterwolde € 251.500 (2019)
- Nieuw beleid 2019-2022 € 496.000 (2019-2021)
- Dekking begroting 2019-2022 € 1.150.000 (2019-2020)

Een uitgebreide specificatie van het meerjarig beslag vindt u in de nota reserves en voorzieningen.

Minimale niveau algemene reserve

Het minimale niveau van de algemene reserve voor de komende jaren is € 9,7 miljoen. De stand van de algemene reserve bedraagt per ultimo 2018 € 17,3 miljoen. Na toevoeging van het gerealiseerde resultaat over 2018 (zie tabel voorstel bestemming gerealiseerd resultaat), stijgt de algemene reserve naar € 18,2 miljoen.

x € 1.000	
Minimale niveau Algemene reserve	Rekening
	2018
Bodembedrag	3.000
Benodigde weerstandscapaciteit	1.388
Specifieke bestemming herstructurering Caparis	453
Meerjarig beslag	4.868
Minimale niveau algemene reserve	9.709
Algemene reserve per ultimo 2018	17.296
Afwijking t.o.v. minimale niveau	7.587

Bestemming gerealiseerd resultaat 2018

x € 1.000	
Voorstel bestemming gerealiseerd resultaat	Rekening
	2018
Toevoeging algemene reserve	940
Totaal voorstel resultaatbestemming	940

Actualisatie reserves en voorzieningen

Actualisatie reserves en voorzieningen 2018 en 2019-2022

Op basis van artikel 4 en 9 van de verordening ex. Artikel 212 (financiële verordening) is uitgesproken dat het College een nota reserves en voorzieningen opstelt in overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV). Volgens de financiële verordening wordt het beleid ten aanzien van de reserves en voorzieningen jaarlijks herzien, daarbij worden onder meer het doel, de heroverwegingen en de bestedingen van de gevormde reserves en voorzieningen opnieuw beoordeeld. In de nota reserves en voorzieningen zijn alle reserves en voorzieningen opgenomen. Hieronder volgt een samenvatting van de beoordeling van de reserves en voorzieningen ultimo 2018.

Als uitgangspunt voor de beoordeling reserves en voorzieningen jaarrekening 2018 is de eindstand van de reserves en voorzieningen in de jaarrekening 2017 genomen. De beoordeling 2018 heeft de volgende resultaten opgeleverd: In 2018 is de buffer van de algemene reserve grondexploitatie € 410.311 te hoog, dit bedrag valt daarom vrij. Het restantbedrag van de reserve Streekagenda (€ 20.296) valt vrij. De vrijgevallen bedragen zijn toegevoegd aan het exploitatieresultaat. Deze maken onderdeel uit van het resultaat na bestemming 2018 van € 940.000 positief.

Verder heeft de beoordeling van de reserves en voorzieningen de volgende instellingen/opheffingen voor de reserves, voorzieningen en schulden tot gevolg: het opheffen van 2 reserves: reserve Streekagenda en reserve Inbraakpreventie (Preventietruck kosteloos overgedragen aan de politie). Ook stellen wij voor 2 nieuwe reserves in te stellen: reserve Precariobelasting en Kapitaalreserve.

U heeft de bevoegdheid om onttrekkingen en toevoegingen tot en met 31 december van het betreffende boekjaar met tijdige begrotingswijzigingen te autoriseren. Na 31 december van het boekjaar kunnen onrechtmatige onttrekkingen niet meer teniet gedaan worden. Voor een verdere toelichting verwijzen we naar de 'Nota reserves en voorzieningen'.

Programma 1 | Sociaal Domein

Wij willen inwoners in staat stellen zelfstandig hun leven te leiden. Voor wie hier moeite mee heeft, bieden wij via de Gebiedsteams een vangnet en hulp. Hierbij gaan we uit van eigen kracht en zelfregie. Dit betekent dat we oplossingen zo veel mogelijk in de directe omgeving en het netwerk van mensen zoeken. Dit vergroot de eigenwaarde en leidt tot duurzame oplossingen.

Het Gebiedsteam is er voor iedereen en is laagdrempelig bereikbaar. Inwoners kunnen er terecht met vragen. Het Gebiedsteam helpt de situatie helder te krijgen en samen met de inwoner te kijken wat nodig is om de situatie zelf het hoofd te bieden. Kan de inwoner dit niet op eigen kracht of met hulp van het netwerk? Dan kan het Gebiedsteam zelf lichte vormen van hulp en ondersteuning bieden. Is er meer nodig, dan zorgt het Gebiedsteam voor een passende oplossing in de vorm van geïndiceerde zorg.

We stimuleren de inzet van vrijwilligers en mantelzorgers door hen te ondersteunen en te waarderen. We stimuleren mensen mee te doen aan de samenleving door hen te helpen met het vinden van werk, scholing, vrijwilligerswerk of dagbesteding. Hierbij werken we intensief samen met maatschappelijke partners.

1.1 Thema: Jeugd

Wat willen we bereiken?

Ieder kind en iedere jongere groeit op in een veilige en gezonde omgeving.

Ze krijgen de kans om zich zo optimaal mogelijk te ontwikkelen tot zelfredzame en zelfbewuste (jong)volwassenen. Hiermee vergroten we de groep jongeren en hun ouders die in staat is het leven positief in te vullen, zelfstandig en/of samen met hun omgeving. We doen dit samen met jeugdigen, ouders en maatschappelijke partners. Waar nodig ondersteunen we jongeren en/of hun ouders/opvoeders: preventie dichtbij, zware zorg als dat gewenst is. Prioriteit ligt bij preventie waardoor zware zorg minder nodig is. Daar waar zware zorg op zijn plaats is, wordt deze zorg snel ingezet. Binnen het Passend Onderwijs krijgt een kind een aanbod dat bij hem of haar past.

Wat hebben we bereikt?

1. Met Voorzorg en Vroegsignalering bereiken we dat we in de eerste duizend dagen van een kind kwetsbare ouder(s) en hun kind de juiste ondersteuning kunnen krijgen. Een warme overdracht tussen verloskundigen, kraamzorg, jeugdverpleegkundigen en Gebiedsteammedewerkers zorgt voor continuïteit in de zorg.
2. Door de inzet van een Consulent Jeugd in de huisartsenpraktijk helpen we jeugdigen en ouders in een vertrouwde omgeving, dichtbij huis en snel met opgroei- en opvoedproblemen. Ook versterken we hiermee de samenwerking tussen huisartsen en Gebiedsteams en beperken we de kosten van doorverwijzingen naar specialistische jeugdhulp via de huisarts.
3. De nieuwe resultaatgerichte bekostiging van de specialistische jeugdhulp moet leiden tot betere samenwerking tussen jeugdhulpaanbieders en maatwerk voor de cliënt. Nu de opstartfase voorbij is, krijgen we zicht op de effecten en resultaten.
4. Door het actieplan Foar Fryske Bern is voor de komende 3 jaar € 4,2 miljoen rijkssubsidie verworven, waarmee we de transformatie van de jeugdhulp in Friesland verder vorm geven.
5. Jongerenparticipatie kreeg vorm (quests and chats, vloggen, talkshow) waardoor we beter weten wat jongeren bezig houdt en wat hen triggert om bv alcohol en drugs te gebruiken.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

1. In 2018 ging voor de allerjongste inwoners (-9 maand tot 2 jaar) Voorzorg en Vroegsignalering van start.
2. We sloten de pilot met een Consulent Jeugd vanuit het Gebiedsteam in de huisartsenpraktijk succesvol af. In 2019 krijgen alle huisartsen de gelegenheid om een Consulent Jeugd in de praktijk in te zetten.

3. De inkoop van jeugdhulp doen we samen met alle 20 Friese gemeenten. Sinds 2018 werken we met een nieuwe resultaatgerichte bekostiging. Deze nieuwe werkwijze kende een intensief implementatietraject. Dit vroeg inzet van ambtenaren Jeugd, financiën, contractbeheer en het Gebiedsteam.
4. In Fries verband maakten we een actieplan voor de verwerving van geld uit het Rijks Transformatiefonds Jeugd. Dit heeft geresulteerd in het Actieplan Foar Fryske Bern.
5. In juni 2018 maakten leerlingen (uit 2, 3 en 4 vmbo) van het Stellingwerf College vlogs over onderwerpen uit de preventielessen. Zij presenteerden dit tijdens een talkshow met raadsleden. Het ging over alcohol en drugsgebruik, gebruik van social media en gameverslaving.
6. Vanuit de aanpak rondom drugs is samen met de VNN (verslavingszorg Nederland) een project gestart om het jongerenwerk, het Gebiedsteam, sportverenigingen etc. tools te geven om beter drugsgebruik en groepsdruk bij jongeren (eerder) te signaleren. Zo komen zij sneller in beeld, wordt het probleem sneller bespreekbaar gemaakt en vindt zo nodig snel verwijzing plaats.

Verbonden partij: Gemeenschappelijke regeling Sociaal Domein Fryslân (SDF)

Binnen de Centrumregeling SDF werken Friese gemeenten samen aan beleidsvoorbereiding en de inkoop van specialistische jeugdhulp en het bijbehorende contractbeheer. Het algemene doel is om waar nodig specialistische jeugdhulp en ondersteuning te leveren aan inwoners van alle Friese gemeenten.

Verbonden partij: Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Fryslân (VRF)

Binnen de VRF werken Friese gemeenten, Brandweer Fryslân, GGD Fryslân en andere partners samen aan brandweertzorg, publieke gezondheidszorg, rampenbestrijding en crisisbeheersing. De VRF werkt op het gebied van gezondheidszorg aan het beschermen en bevorderen van de gezondheid van de Friese inwoner.

Wat heeft de inwoner daarvan gemerkt?

1. Ouders ervaren steun in de eerste duizend dagen van hun kindje.
2. Door de inzet van een Consulent Jeugd in de huisartsenpraktijk kunnen jeugdigen en ouders in een vertrouwde omgeving, dichtbij huis en snel geholpen worden met opgroei- en opvoedproblemen.
3. De nieuwe resultaatgerichte bekostiging van de specialistische jeugdhulp moet leiden tot betere samenwerking tussen jeugdhulpaanbieders en maatwerk voor de cliënt. Nu de opstartfase voorbij is, kunnen we zicht krijgen op de effecten en resultaten. Voor inwoners moet dit leiden tot efficiëntere zorg op maat. We werken aan een monitor om deze effecten te monitoren.
4. Bij de samenwerking in Friesland op het gebied van de transformatie van de jeugdhulp zetten we in op 4 thema's: leren van moeilijke casussen, afstemming in de keten, samenwerking zorg en onderwijs en zorg voor kinderen rond echtscheidingen. Doordat geld beschikbaar is uit het transformatiefonds voor deze thema's kan de jeugdhulp verbeterd worden.
5. Jongeren zijn op een aansprekende manier bewust gemaakt van uitdagingen die zij tegen kunnen komen.

Beleidskaders

- Het visiedocument Zorg voor de Jeugd Fryslân (april 2013)
- Het Regionaal Transitiearrangement (RTA) Fryslân (november 2013)
- Toekomstvisie van het basisonderwijs in Ooststellingwerf (december 2013)
- Omvormingsplan Transitie Jeugdzorg Fryslân (februari 2014)
- Lokaal Jeugdbeleid 2014-2017 (mei 2014)
- 3 D's – Contouren notitie Gebiedsteams (juli 2014)
- Beleidsplan 'Hart voor de jeugd' 2015-2018 (augustus 2014)
- Verordening 'Hart voor de jeugd Ooststellingwerf' 2018
- Preventieplan Jeugd 2016, Samen bouwen aan een sterke toekomst (januari 2016)

1.2 Thema: Wet maatschappelijke ondersteuning (inclusief AWBZ)

Wat willen we bereiken?

Vergroten van zelfredzaamheid en participatie van inwoners.

Onze inwoners zijn zelfredzaam en samenredzaam. Ze doen mee aan de (lokale) samenleving. Voor mensen die het niet op eigen kracht redden, bieden we een vangnet. Mensen blijven zo lang mogelijk zelfstandig wonen. Indien nodig krijgen zij zorg dicht bij huis.

Onze gemeente kent een sterke zorg economie. Deze willen we behouden en waar mogelijk versterken.

Wat hebben we bereikt?

- Inwoners die niet op eigen kracht of met behulp van hun netwerk hun ondersteuningsvraag kunnen oplossen, konden bij het Gebiedsteam terecht.
- De zelfredzaamheid van inwoners is aangesproken, bijvoorbeeld door het nieuwe project Welzijn op recept waarbij de huisarts mensen die kampen met psychosociale problemen doorverwijst naar bestaande (welzijns)activiteiten (bv sport, creatieve activiteiten, vrijwilligerswerk, eetclub). Hierdoor wordt een beroep gedaan op hun talenten en krijgen zij de mogelijkheid mee te doen. Het project loopt sinds oktober 2018 bij twee huisartsenpraktijken. De eerste evaluatie is in 2019.
- Met de dorpsgesprekken maakten we een begin om van transitie naar transformatie te komen. Daarbij kijken we ook wat er nodig is om zelfredzaamheid en samenredzaamheid te stimuleren. Het gesprek over samenredzaamheid is op gang gebracht.
- De inzet van vrijwilligers en mantelzorgers is gestimuleerd en gewaardeerd.
- Onderwijsinstellingen, zorgpartijen en ondernemers zijn met elkaar in gesprek over de zorg economie in onze gemeente, waar vier initiatieven uit zijn voortgekomen die momenteel worden uitgewerkt.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Niet alle inwoners zullen zelfredzaam zijn/worden. Vanuit het Gebiedsteam hielpen we ook in 2018 inwoners die niet op eigen kracht of met behulp van hun netwerk de ondersteuningsvraag kunnen oplossen. Hiermee gaven we uitvoering aan de Wmo en bieden we een vangnet.
- In het kader van zelfredzaamheid en het tegengaan van eenzaamheid startten we Welzijn op recept bij twee huisartspraktijken.
- We organiseerden in samenwerking met Scala, het Gebiedsteam en Plaatselijke Belangen/bewonerscommissies dorpsgesprekken en begeleidden het vervolg hierop.
- We gaven inwoners door middel van het project DRIVE de mogelijkheid om mee te doen (vrijwilligers) en naar dagbesteding te gaan (inwoners).
- We bieden een 'pakket' van diverse activiteiten, faciliteiten en ondersteuning voor mantelzorgers en vrijwilligers. Bij de indicatiestelling voor zorg houden we geen rekening met de aanwezigheid van jongeren tot 18 jaar als mantelzorger. Dit is vastgelegd in de Beleidsregels WMO 2018.
- Wat betreft zorg economie zetten we in op nieuwe samenwerking. Met zorgpartijen, onderwijsinstellingen en ondernemers zijn vier initiatieven gestart: Ooststellingwerf suikerarm, regionaal flexi werkgeverschap, ateliers en ieder dorp een eigen USP.
- Inzake langer thuis blijven wonen blijven we inwoners bewust maken van wat er (vanuit eigen kracht en met ondersteuning van het Gebiedsteam) nodig en mogelijk is om lang(er) thuis te blijven wonen. Bijvoorbeeld door projecten als 'Mijn huis op maat' en 'preventief huisbezoek ouderen'. Verder zijn we aangesloten bij de 'Woon zorgatlas' en zijn we gestart met verdere verdieping van de prestatieafspraken met corporaties. Naast kangoeroewoningen zetten we ons in voor mantelzorgwoningen en andere vormen van langer zelfstandig thuis wonen. We ondersteunden in 2018 een burgerinitiatief als Wel-Zijn op dorpse schaal in Oldeberkoop.
- We bieden inwoners de mogelijkheid om bij aanpassingen aan hun huis gebruik te maken van de Blijverslening en de Verzilverlening. De blijverslening valt onder WMO, hier is de verzilverlening aan gekoppeld.
- Om onze informatievoorziening naar inwoners te optimaliseren zijn voorbereidingen getroffen om te komen tot een communicatiestrategie (zie 'Visie Sociaal Domein'), zodat we op alle onderdelen transparant communiceren.

Instellen van een revolverend fonds Blijverslening

In het kader van langer thuis wonen is de eerste Blijverslening en de eerste Verzilverlening verstrekt. De aanvragen voor de Verzilverlening beginnen op gang te komen.

We geven uitvoering aan de WMO

We hebben met zorgaanbieders overeenstemming bereikt over de tarieven voor Wmo dienstverlening. Het project DRIVE is geëvalueerd, dit wordt in 2019 voortgezet. Daarbij kijken we of we dit soort vervoer kunnen verbreden naar andere soorten van vervoer. De pilot intake hulp bij het huishouden door wijkverpleegkundigen is wegens succes omgezet in een structurele werkwijze. Verkennende gesprekken zijn gestart om deze samenwerking over en weer uit te breiden.

Mantelzorgondersteuning

Voor de ondersteuning van de mantelzorgers is er uitvoering gegeven aan de jaaragenda 2018. Deze agenda bestond uit drie dagen van de mantelzorg, verschillend cursusaanbod en een Respijtweekend. Via brede publiciteit proberen we zoveel mogelijk mantelzorgers te wijzen op het ondersteuningsaanbod en van zo goed mogelijke informatie te voorzien. Medio 2018 is een hackathon over mantelzorg bij dementie georganiseerd. Deelnemers aan deze hackathon streden om het winnende idee om mantelzorgers bij dementie te ondersteunen. Het resultaat van deze hackathon is een tweetal werkgroepen die pilotprojecten aan het ontwikkelen zijn voor de ondersteuning van mantelzorgers bij dementie.

Vrijwilligersondersteuning

In samenwerking met Scala is een nieuwe vrijwilligersvacaturebank opgezet. Op korte termijn wordt de nieuwe website gelanceerd. Ook was in 2018 de uitvoering van de jaarlijks terugkerende Vrijwilligersawards.

We handhaven het huidige beleid huishoudelijke hulp

We hebben met de thuiszorgaanbieders overeenstemming bereikt over het in dienst nemen van de alfa hulpen vanaf 2019. Zo'n 95% wil daar gebruik van maken. Beleidsmatig hebben we bestaand beleid voortgezet. Eind 2018 zijn voorbereidingen gestart om de Wmo inkoop, inclusief hulp bij het huishouden, vanaf 2020 vorm te geven.

Wat heeft de inwoner daarvan gemerkt?

Inwoners ervaren dat er een vangnet is als zij het niet op eigen kracht redden, bijvoorbeeld in de vorm van zorg dichtbij huis. Onder meer via de werkwijze in het Gebiedsteam, DRIVE en bv de Verzilverlening merken inwoners dat we uit gaan van hun zelfredzaamheid en samenredzaamheid en dat we gericht zijn op meedoen in de (lokale) samenleving en zo lang mogelijk zelfstandig wonen. Door het subsidiëren van een initiatief als Wel-Zijn op dorpse schaal konden oudere inwoners laagdrempelig naar dagbesteding in het eigen dorp. Via Welzijn op recept stimuleren we inwoners om deel te nemen aan maatschappelijke activiteiten en proberen we bij te dragen aan de vermindering van eenzaamheid. Binnen de dorpsgesprekken in het kader van de visie sociaal domein kunnen inwoners in elk dorp meedenken over toekomstig beleid. De circa 200 mantelzorgers die gebruik maken van ons specifieke ondersteuningsaanbod voor mantelzorgers merken dat we hen waarderen.

Beleidskaders

- Beleidsplan Wet maatschappelijke ondersteuning Oost- en Weststellingwerf 2015
- Beleidsnota mantelzorgondersteuning 2017
- Beleidsnota vrijwilligersondersteuning 2014

1.3.1 Thema: Participatie algemeen

Wat willen we bereiken?

Mensen stimuleren mee te doen aan de samenleving door werk, scholing, vrijwilligerswerk of dagbesteding.

Het Gebiedsteam zet zich in om uitkeringsgerechtigden met arbeidsperspectief of een arbeidsbeperking aan het werk te helpen. Mensen met beperkte mogelijkheden om direct aan het werk te gaan, kunnen gebruik maken van zinvolle (arbeidsmatige) dagbesteding, beschut werk of vrijwilligerswerk. Jongeren stimuleren we hun opleiding voort te zetten of weer naar school te gaan om een startkwalificatie te halen.

Wat hebben we bereikt?

We hebben in 2018 weer mensen uit verschillende doelgroepen naar werk of studie begeleid, maar ook gezorgd dat mensen een stapje konden maken op de participatieladder. We hebben dit op verschillende manieren gedaan. Door begeleiding en maatwerk van casemanagers werk. Door het organiseren van twee interesse markten, de eerste voor Groen & Techniek en de tweede voor Zorg & Welzijn. We hebben een groen traject opgezet, in samenwerking met OlmenEs en Terra. Ook zoeken we steeds meer verbinding en samenwerking met collega's WMO uit het Gebiedsteam.

Daarnaast loopt huidig beleid dit jaar af. Daarom hebben we een bestandsanalyse gedaan. Er is in kaart gebracht hoe ons bestand eruit ziet en welke instrumenten goed werken. Dit is als basis gebruikt voor het opstellen van concept beleid. In samenwerking met casemanagers en wethouder zijn speerpunten opgesteld en vormgegeven met alle betrokken partners. Dit zijn inwoners in een uitkeringssituatie (ervaringsdeskundigen), werkgevers, onderwijs en aanbieders. Het beleid is in april 2019 door u vastgesteld.

Er is een samenhangende aanpak rond statushouders vastgesteld en in gang gezet in samenwerking met stakeholders. Dit betreft een integrale aanpak op de terreinen gezondheid, opvoeding, taal, werk en inkomen.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Regionaal werkbedrijf Fryslân Werkt!

Binnen het regionale werkbedrijf 'Fryslân Werkt!' werken we samen aan een inclusieve arbeidsmarkt, waarin mensen zo veel mogelijk en duurzaam meedoen. We doen dit met de andere Friese gemeenten, het UWV en de sociale partners in onze regio. Binnen het werkbedrijf werken we samen om baanafspraken (voor mensen met een arbeidsbeperking) in te vullen. We kijken hierbij niet naar beperkingen, maar naar de mogelijkheden van de uitkeringsgerechtigde. We faciliteren werkgevers door een regionaal afgestemd aanbod voor werkgeversdienstverlening en re-integratieinstrumenten (bv werk vouchers). De resultaten monitoren we op regionaal niveau. We werken aan een monitor om de resultaten ook lokaal in beeld te krijgen. Daarnaast geven we uitvoering aan ons eigen beleid. We blijven lokaal doen wat lokaal kan.

We gebruiken de talentenbank

Van onze uitkeringsgerechtigden verwachten we een tegenprestatie (26 uur vrijwilligerswerk per jaar). Veel van hen doen al vrijwilligerswerk, bieden mantelzorg of volgen een taal cursus en voldoen hier dus al aan. Voor mensen die in dit kader geen geschikte vrijwillige klus kunnen vinden, hebben we de talentenbank, waarin vraag en aanbod gematcht worden. Deze talentenbank (vrijwilligersvacaturebank) is overigens ook voor andere inwoners beschikbaar. Stichting Scala voert dit voor ons uit. Vanuit de wens om meer maatwerk te bieden bij de tegenprestatie gaan we in 2019 kijken of de talentenbank nog een geschikt middel is en dit eventueel aanpassen.

We vergroten de arbeidsparticipatie

De afstand van de uitkeringsgerechtigde tot de arbeidsmarkt is bepalend voor de keuze van het re-integratie- of participatietraject. Mensen met een kleine afstand tot de arbeidsmarkt worden direct bemiddeld door het Gebiedsteam. Hierbij maken zij gebruik van een integrale privaat-publieke samenwerking via Baanbrekend Fryslân, Flexensie en de eigen accountmanager. Uitkeringsgerechtigden met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt worden door het Gebiedsteam voorbereid op de arbeidsmarkt door (maatwerk)re-integratietrajecten in te zetten. Denk hierbij aan leerwerkplekken, stages en vakgerichte opleidingen zoals het Hildenbergproject. Mensen met de grootste afstand tot de arbeidsmarkt betrekken we bij de samenleving door participatietrajecten (zoals Wijknet), vrijwilligerswerk, (arbeidsmatige) dagbesteding en beschut werk.

Voor diegenen waarvoor dat mogelijk lijkt, blijven we ons inzetten op uitstroom uit de uitkering. We bieden hen leerwerkplekken en scholing aan, waarin zij werknemers- en vakvaardigheden aanleren. In samenwerking met de buitendienst bieden we trajecten aan in het onderhoud van de openbare ruimte. Ook is er het groenproject met Terra bij OlmenEs en leerwerkplekken voor onder andere statushouders die de entree-opleiding volgen. Zo investeren we in de ontwikkeling van mensen.

We werken een pilot beschut werk en (arbeidsmatige) dagbesteding uit

Een brede groep deelnemers gaat aan de slag in nieuwe experimentele vormen van beschut werk en (arbeidsmatige) dagbesteding. Dit gebeurt in de vorm van een pilot in OWO-verband. Hierin wordt samengewerkt tussen lokale partijen zoals werkgevers, het Regionaal Meld- en Coördinatiepunt, zorgaanbieders en de Gebiedsteams. Dit leidt tot kortere lijnen en betere samenwerking om mensen waar mogelijk van dagbesteding naar werk te krijgen. De driejarige pilot wordt begeleid door Movisie. Dit is een landelijk kennisinstituut en adviesbureau voor de aanpak van sociale vraagstukken. We krijgen voor het begeleiden van de pilot extra geld van de provincie Fryslân.

Wat heeft de inwoner daarvan gemerkt?

- Uitkeringsgerechtigden hebben meer perspectief op werk gekregen en kunnen naar eigen vermogen meedoen. Dit kan zijn door financieel (weer) onafhankelijk te zijn, maar ook door vrijwilligerswerk.
- Verder zijn er inwoners die actief meedoen aan de samenleving door scholing, re-integratietrajecten, beschut werk, (arbeidsmatige) dagbesteding en/of het leveren van een tegenprestatie.
- Ondernemers konden hun toenemende vraag naar arbeid beter invullen en zijn tevreden over de (werkgevers) dienstverlening van de gemeente.

Beleidskaders

- Visienota Vrijwilligerswerk en Tegenprestatie “Iedereen heeft iets te geven” (september 2014)
- Beleidsnotitie en marktwerkingsplan Werkgeversdienstverlening Ooststellingwerf en Weststellingwerf 2015-2018 (oktober 2014)
- Beleidsnota Re-integratie en Participatie Ooststellingwerf en Weststellingwerf 2015-2018 (december 2014)
- Verfijning beleidsnota Re-integratie en Participatie Oost- en Weststellingwerf 2015-2018 (juni 2015)

1.3.2 Thema: Wet sociale werkvoorziening

Wat willen we bereiken?

WSW-medewerkers zoveel mogelijk in reguliere arbeid plaatsen.

Dit doen we dicht bij huis en in onze lokale samenleving. De WSW-medewerkers die aangewezen zijn op een beschutte werkomgeving, blijven aan het werk bij Caparis. We maken de uitgaven voor de WSW beheersbaar door een versnelde en verantwoorde afbouw van Caparis. We doen dit samen met Caparis en de 7 andere gemeenten binnen de Gemeenschappelijke Regeling (GR). Bij de uitvoering hebben we oog voor de individuele medewerker.

Wat hebben we bereikt?

De vacatures in het groen bij de buitendienst zijn met inzet van de Stichting Werk ingevuld. En we leveren een actieve bijdrage aan het gesprek over en vormgeven van de nieuwe governance structuur.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

We geven uitvoering aan de herstructurering van de WSW.

Verbonden Partij: GR SW Fryslân / Caparis N.V

GR SW Fryslân / Caparis NV dragen bij aan het aanbieden van arbeidsplaatsen in het kader van de voormalige wet sociale werkvoorziening voor onze inwoners. Sinds 2015 is er geen instroom meer door de invoering van de Participatiewet. Daarom heeft de GR besloten de WSW verantwoord en versneld af te bouwen. Er wordt gewerkt aan het voorstel voor de nieuwe governance structuur.

We willen uiteindelijk zoveel mogelijk WSW-medewerkers in reguliere arbeid plaatsen, waar mogelijk en passend. Dit doen we dicht bij huis en in onze lokale samenleving. De WSW-medewerkers die aangewezen zijn op een beschutte werkomgeving, blijven aan het werk bij Caparis.

Wat heeft de inwoner daarvan gemerkt?

SW-medewerkers die onder beschut binnen oud vallen, hebben een veilige en geschikte plek binnen Caparis. Voor zes mensen die wel bij een reguliere werkgever kunnen en willen werken hebben we een passende werkplek gecreëerd bij de buitendienst.

Beleidskaders

- Herstructureringsplan (december 2015)
- Nota Beschut Werk Nieuw Ooststellingwerf 2017 - 2018 (juni 2017)

1.3.3 Thema: Dorpsbudgetten

Wat willen we bereiken?

Ideeën vanuit de dorpen over leefbaarheid stimuleren.

Wat hebben we bereikt?

Alle dorpen in Ooststellingwerf hebben een wijk- en dorpenbudget ontvangen via de PB-besturen of via de besturen van de Bewonerscommissies (geldt voor 4 wijken in Oosterwolde). Dit wordt al een aantal jaren op deze wijze georganiseerd. De dorpen en wijken zijn hier erg blij mee en stimuleren hiermee activiteiten en projecten op dorpsniveau t.b.v. de leefbaarheid. De te stimuleren activiteiten en projecten zijn heel divers zoals jeugdactiviteiten sportvereniging, buurtontmoetingsmomenten, Bello's, dorpsfeesten etc. Ook is "Het Fonds" opgericht in 2018 als opvolger van Het Fonds Ooststellingwerf. Diverse organisaties hebben in oktober 2018 een aanvraag neergelegd bij de gemeente voor een bijdrage vanuit "Het Fonds". 18 december 2018 vond hierover besluitvorming plaats.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

We stimuleren een actieve rol van plaatselijke belangen en bewonerscommissies.

Deze organisaties krijgen van de gemeente een wijk- en dorpenbudget en zij mogen dit budget naar eigen keuze benutten voor leefbaarheidsprojecten en activiteiten in hun dorp of wijk. De gemeente heeft "Het Fonds" opgericht in 2018. 18 december 2018 vond hierover besluitvorming plaats en werd duidelijk welke organisaties een bijdrage krijgen uit "Het Fonds" t.b.v. hun activiteiten/projecten.

Wat heeft de inwoner daarvan gemerkt?

Vanuit het wijk- en dorpenbudget zijn diverse activiteiten en projecten op dorps- en wijkniveau financieel ondersteund. De inwoners hebben deelgenomen aan deze activiteiten en projecten.

1.4 Thema: Inkomensverstreking

Wat willen we bereiken?

Mensen betrekken bij de samenleving. Verdere achterstand tot de maatschappij voorkomen. Een goede gezondheid bevorderen.

Het accent ligt op het bevorderen van participatie van kinderen. Preventie loopt als rode draad door alle activiteiten.

Wat hebben we bereikt?

In 2018 hebben we met alle partijen in de Klankbordgroep Armoede de rol en functie opnieuw gedefinieerd; kennis delen, op de hoogte blijven en samenwerken (ook om meer inwoners te bereiken). We hebben vooral ingezet op praktisch samenwerken: bijvoorbeeld voorkomen dat er meerdere Sinterklaasacties zijn waarbij sommige gezinnen meerdere keren benaderd worden en andere gezinnen helemaal niet.

Door invoering van de VoorzieningenWijzer proberen we de situatie van meer inwoners op vijf domeinen te verbeteren (toeslagen, belastingaangifte, minimaregelingen, energie en zorgverzekering). En uiteraard hebben we inwoners geholpen door gebruik te laten maken van bestaande regelingen zoals kledingbonnen, compensatie regeling eigen risico etc. en mee te laten denken over een andere uitvoering van het armoedebeleid (mensen betrekken bij de samenleving).

In 2018 hebben we verder ingezet op preventie en vroegsignalering. We hebben met Leergeld c.a. afspraken gemaakt over het vergroten van het bereik.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Waar mogelijk benutten we de bandbreedte van de regelgeving

Vanuit gesprekken met inwoners met een laag inkomen (ervaringsdeskundigen) hebben we regels versoepeld, zoals termijnen voor het aanvragen van de compensatieregeling eigen risico. Ook hebben we in november een sessie gehad met het Gebiedsteam, en later een sessie met inwoners, om na te gaan of er knellende regels zijn. Aan de opbrengst wordt gewerkt (voorbeelden: formulieren vereenvoudigen, integrale samenwerking met kwijtschelding belastingen, bij meerdere afdelingen niet langer dezelfde gegevens aanleveren, kledingbonnen ook digitaal besteden + via e-burger pas etc.). Verder hanteren we binnen het armoedebeleid het uitgangspunt: in geval van twijfel toekennen. De bestaande regelingen als bv Stichting Leergeld blijven van kracht.

Samen met Actium hebben we de VoorzieningenWijzer ingevoerd. In het kader van vroegsignalering hebben we afspraken gemaakt met Vitens en de Sociale Verzekeringsbank.

We geven uitvoering aan armoedebeleid

We hebben onderzoek uit laten voeren naar de grootte van de doelgroep en hun behoeften. Op basis hiervan zijn we in gesprek met o.a. inwoners en klankbordgroep armoede om het bereik te vergroten en behoeften te vertalen naar concrete acties.

Daarnaast hebben we inwoners geholpen door de verschillende acties binnen het armoedebeleid uit te voeren: korting op de AV Frieso, kleding- en schoenenbonnenactie, compensatieregeling eigen risico, voorleesproject Humanitas, subsidie Voedselbank, Leergeld, Jeugd sportfonds en Jeugd cultuurfonds, financiering inzet budgetcoaches en vrijwilligers bij schuldhulpverlening, ondersteuning bij Sinterklaasacties en vakantieweken.

Wat heeft de inwoner daarvan gemerkt?

We hebben nu tweemaal een groep inwoners met laag inkomen bij Scala uitgenodigd om mee te denken en te praten over het armoedebeleid. Dat levert praktische zaken op. Daarvan is al uitgevoerd: vereenvoudigen website en invoeren groep lotgenotencontact. Nog uit te voeren/ideeën: regeling voor volwassenen, kledingbonnen digitaal besteden, vaste betaald data uitkeringen en nog een tiental ideeën. Er is veel waardering vanuit deze groep inwoners om gehoord te worden en mee te mogen denken. In 2019 gaan we daar zeker mee verder. Een groep inwoners met een laag inkomen heeft input geleverd voor concept communicatie materiaal. Met deze input is een totaal nieuwe folder gemaakt. Deze brengen we begin 2019 uit.

Beleidskaders

- Participatiewet en daarop te baseren richtlijnen, onder andere Studietoelage en Individuele inkomensvoetstuk
- Nota Armoedebeleid Oost- en Weststellingwerf (september 2014)
- Actieplan Armoedebeleid 2016-2019.

Toelichting belangrijkste afwijkingen programma 1

Wat heeft het gekost?

x € 1.000

Wat heeft het ons gekost?	Rekening 2017	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2018	Vershil
Saldo van baten en lasten					
Lasten					
1.1 Thema Jeugd	-8.246	-5.890	-7.798	-7.882	- 84 N
1.2 Thema WMO (incl. AWBZ)	-6.623	-6.368	-6.084	-6.242	- 158 N
1.3 Thema Participatie	-4.782	-4.470	-4.849	-4.828	21 V
1.4 Thema Inkomensverstrekking	-10.179	-10.506	-10.773	-9.853	920 V
Totaal Lasten	-29.829	-27.234	-29.504	-28.806	699 V
Baten					
1.1 Thema Jeugd	24	-	-	21	21 V
1.2 Thema WMO (incl. AWBZ)	418	425	357	629	272 V
1.3 Thema Participatie	76	2	2	103	101 V
1.4 Thema Inkomensverstrekking	8.937	8.974	8.974	9.337	363 V
Totaal Baten	9.454	9.401	9.333	10.089	756 V
Saldo van baten en lasten	-20.374	-17.833	-20.171	-18.716	1.455 V
Mutatie reserves					
Toevoegingen	-337	-	-136	-136	-
Onttrekkingen	3.720	519	1.015	949	- 66 N
Mutatie reserves	3.384	519	879	813	- 66 N
Resultaat	-16.991	-17.314	-19.292	-17.903	1.389 V

Tabel belangrijkste afwijkingen

x € 1.000

Belangrijkste afwijkingen Programma 1	Vershil
Jeugdzorg	- 64 N
Maatwerkvoorziening natura materieel	128 V
Maatschappelijke begeleiding en opvang	237 V
WMO informele zorg	31 V
Maatwerkvoorziening natura immaterieel	- 282 N
Algemene Reserve	- 66 N
Participatie	121 V
Levensonderhoud	1.133 V
Bijzondere bijstand	150 V
Overige kleine afwijkingen	1 V
Totaal afwijkingen	1.389 V

Toelichting belangrijkste afwijkingen

In onderstaand overzicht lichten we de afwijkingen > € 25.000 toe.

Jeugdgezondheidszorg, nadeel € 64.000

- **Nadeel van in totaal € 164.000 op de jeugdhulp.** Dit bestaat uit meerdere onderdelen:
  - Hogere lasten Jeugdhulp, ten opzichte van de primitieve begroting, van € 2,7 miljoen. Bij de Najaarsrapportage was al een bedrag van € 1,8 miljoen als nadeel verwerkt. Dat betekent dat het nadeel € 900.000 hoger is geworden in de realisatie.
  - Een voordeel van € 755.000 omdat een verplichting (verwachte facturen 2017 en eerder) vrij kon vallen.
- **Voordeel van € 83.000 op jeugdgezondheidszorg.** In het kader van preventie en vroegtijdig signaleren is eind 2018 gestart met de voorbereidingen om Voorzorg en Vroegsignalering in te kunnen zetten in Ooststellingwerf. De trainingen zouden in november 2018 plaatsvinden, maar zijn verschoven naar januari 2019. Ook zijn er in 2018 geen trajecten Voorzorg ingezet, maar voor 2019 verwachten we die wel.

Maatwerkvoorziening natura materieel, voordeel € 128.000

Hoewel het budget woningaanpassingen bij de voor- en najaarsrapportage al was verlaagd resteert er alsnog een voordeel van € 78.000. Mensen blijven langer thuis wonen maar dit drukt nog niet op het budget. Tot en met 2018 kozen inwoners er ook nog voor om aanpassingen eigen beheer aan te brengen. Ze maken een afweging door de eigen bijdrage. Vanaf 2019 geldt een ander eigen bijdrage systematiek waardoor er mogelijk meer aanvragen komen. Op de hulpmiddelen is een voordeel van € 38.000 door goedkopere aanbesteding en inkomsten uit boetebeding.

Maatschappelijke begeleiding en opvang, voordeel € 237.000

Dit bestaat uit een nadeel van € 45.000 op maatschappelijke opvang omdat we de vergoeding van het COA die hier tegenover staat achteraf via de circulaires ontvangen in plaats van aan het begin van een traject, terwijl we de lasten al wel hebben gehad. Daarnaast een voordeel van € 280.000 op maatschappelijke opvang en vrouwenopvang. De centrumgemeente Leeuwarden ontvangt hiervoor budget van het rijk. Als gemeente ontvangen we een deel (het overschot) voor lokale ambulante maatschappelijke opvang / vrouwenopvang begeleiding. In 2018 hebben we het deel van 2017 en 2018 ontvangen. We hadden met deze ontvangst geen rekening gehouden in de begroting omdat deze informatie niet beschikbaar was.

WMO informele zorg, voordeel € 31.000

Er zijn lagere lasten voor mantelzorgondersteuning geweest omdat er geen dag voor de jonge mantelzorger heeft plaatsgevonden. Daarnaast waren de cursussen voor mantelzorgers goedkoper. Voor het vrijwilligersbeleid zijn er lagere lasten geweest voor de vrijwilligersawards en de organisatie van de vrijwilligersawards voor jongeren heeft niet plaatsgevonden.

Maatwerkvoorziening natura immaterieel, nadeel € 282.000

- Een voordeel van € 114.000 omdat er geen onvoorziene uitgaven waren die wel waren begroot.
- We hebben € 27.000 minder ontvangen aan eigen bijdrage maatwerkvoorzieningen en opvang Wmo. Eigen bijdragen lopen via CAK, wij hebben alleen inzicht in het wel/niet aanmelden van cliënten.
- Wmo begeleiding, nadeel € 346.000. Dit komt door een afrekening van beschermd wonen (nadeel € 200.000), een vrijval van een verplichting die we vorig jaar hadden opgenomen (voordeel € 150.000) en hogere lasten wmo begeleiding (€ 300.000).
- Een voordeel van € 66.000 op zorg economie. Ondernemers, scholen, zorginstellingen etc. hebben meegedacht over initiatieven rondom zorg economie. Een deel van de ideeën wordt momenteel uitgevoerd en een deel is nog niet 'uitvoeringsrijp'. In 2019 gaan we verder met samenhangende acties om de zorg economie te versterken. De onttrekking uit de algemene reserve voor 2018 wordt verschoven naar 2019.
- Een nadeel van € 73.000 op vervoersvoorziening. Dit komt door meer klantaantallen en gereden ritten dan voorgaande jaren.
- Een nadeel van € 30.000 op overige voorzieningen WMO immaterieel. Dit komt door lasten voor medische externe advisering, uitgaven Adviesraad Sociaal Domein en buurtbemiddeling.

Algemene reserve, nadeel € 66.000

Lagere onttrekking voor zorg economie. Zie maatwerkvoorziening natura immaterieel.

Participatie, voordeel € 121.000

Dit komt door een positieve afrekening van de GR SW a € 113.000.

Levensonderhoud, voordeel € 1.133.000

- De ontvangsten van het Rijk waren € 425.000 hoger dan waar wij rekening mee hadden gehouden.
- We hebben een voordeel van € 110.000 op verhaal en terugvordering.
- Lagere aantallen WWB en IOAZ waardoor we een voordeel van € 598.000 hebben.

Bijzondere bijstand, voordeel € 150.000

Het aantal aanvragen voor bijzondere bijstand fluctueert per jaar. In 2018 zijn er minder aanvragen geweest dan in 2017. Dit komt voornamelijk doordat de instroom van statushouders in 2018 fors minder is geweest dan 2017. Dit zorgt voor lagere uitgaven levensonderhoud en woninginrichting. Daarnaast is er een voordeel bij armoedebeleid omdat we via de Meicirculaire 2018 middelen hadden ontvangen voor armoede die niet nodig bleken en door een ontvangst uit terugvordering.

* Maakt onderdeel uit van de incidentele baten en lasten.

Programma 2 | Welzijn en Educatie

Wij willen bereiken dat alle jongeren zich ontwikkelen tot zelfstandige, actieve en betrokken inwoners. Inwoners die op een eigen manier een bijdrage leveren aan de maatschappij. Het doel is dat jongeren het onderwijs met een startkwalificatie verlaten, zodat zij een sterke positie op de arbeidsmarkt hebben. Jongeren, die zonder startkwalificatie de school verlaten, bieden we een passend traject aan. We doen aan sportstimulering. Daarnaast richten we ons op kunst en cultuur. Dit is voor alle lagen van de bevolking toegankelijk. Het levert een belangrijke bijdrage aan een aantrekkelijk woon- en verblijfsklimaat in Ooststellingwerf.

2.1 Thema: Kunst & Cultuur

Wat willen we bereiken?

Lokale kunst, cultuur en cultureel erfgoed zorgen voor een levendige, culturele gemeente

We voeren een cultuurbeleid dat erop gericht is jong en oud in contact te brengen (en te houden) met kunst en cultuur. Cultuur levert een belangrijke bijdrage aan een aantrekkelijk woon- en verblijfsklimaat in Ooststellingwerf. Het belang van cultuur voor de samenleving is dat het mensen ontwikkelt én verbindt. Iedereen krijgt de kans en gelegenheid te participeren. Leeuwarden Culturele Hoofdstad van Europa 2018 is een kans voor kunst & cultuur in onze gemeente, evenals de sector recreatie & toerisme. We faciliteren en stimuleren activiteiten en initiatieven die hiermee samenhangen. Van het veld vragen we cultureel ondernemerschap.

Zelf culturele activiteiten organiseren is geen gemeentelijke taak. Noch zich bezighouden met de operationele inhoud ervan. Dat is aan het culturele veld zelf. We hebben er vertrouwen in dat het veld deze taak ook oppakt.

Wat hebben we bereikt?

- We hebben de Open Monumentendag 2018 georganiseerd. Ook hebben we gezorgd dat de Open Monumentendag jaarlijks georganiseerd zal worden.
- We hebben nieuwe prestatieafspraken gemaakt met de Stellingwerper Schrieversrondte.
- Alle betrokken instellingen, zoals Bibliotheek, Stellingwerper Schrieversrondte, Kunst en Coö, Muziekfederatie Ooststellingwerf, St. Kunstwerf hebben ook dit jaar weer hun activiteiten uitgevoerd, als gemeente hebben we dit gefaciliteerd.
- Het jaarlijkse onderhoud van alle gemeentelijke kunstwerken is afgehandeld.
- Activiteiten in het kader van de Culturele Hoofdstad 2018 zijn uitgevoerd.
- De Mader kunstroute is afgerond, alle binnen en buitenbeelden zijn in het routeboek opgenomen. Verder is er veel aan promotie gedaan. We zijn in gesprek met de Stichting Mader om te verkennen of de beelden ook na 2019 kunnen blijven in onze gemeente.
- Het convenant 'Meer muziek in de klas' is ondertekend.
- Het convenant Nedersaksisch is ondertekend.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

We hebben ons gericht op het faciliteren en mede mogelijk maken van activiteiten binnen de volgende thema's:

- Cultuurparticipatie bevorderen.
- Cultuurbehoud (open monumentendag 2018, streektaal).
- Cultuureducatie.
- Ondersteuning van activiteiten in het kader van Leeuwarden Culturele hoofdstad 2018, bijvoorbeeld de voorstelling Kattinga en vele andere initiatieven.

Wat heeft de inwoner daarvan gemerkt?

- De inwoners en toeristen hebben met de Open Monumentendag 2018 onze gemeentelijke en rijksmonumenten kunnen bekijken. Bij de monumenten waren tal van activiteiten zoals tentoonstellingen en rondleidingen.
- Verder hebben alle betrokken instellingen in 2018 tal van activiteiten georganiseerd voor de inwoners van Ooststellingwerf om ze te betrekken bij kunst en cultuur.

- Inwoners en toeristen hebben kunnen genieten van de Maderbeelden en hebben duidelijke informatie verkregen door de hiervoor ontwikkelde website.
- De inwoners hebben goed onderhouden kunstwerken in de omgeving.

Beleidskaders

- Het kunst- en cultuurbeleid gemeente Ooststellingwerf 2017-2019

2.2.1 Thema: Onderwijs algemeen

Wat willen we bereiken?

Alle jongeren ontwikkelen zich tot zelfstandige, actieve en betrokken inwoners

Alle jongeren ontwikkelen zich tot zelfstandige, actieve en betrokken inwoners die op een eigen manier een bijdrage leveren aan de maatschappij.

Wat hebben we bereikt?

Via de Voor en Vroegschoolse Educatie (VVE) is een bijdrage geleverd aan het voorkomen van onderwijsachterstanden. Er is extra ingezet op kinderen met een risico op taalachterstand. De Pilot VVE-Thuis is in 2018 voortgezet. Er zijn nog meer VVE doelgroep kinderen bereikt en toegeleid naar een passend aanbod. Dit is gerealiseerd door samen te werken met de Jeugd Gezondheidszorg (JGZ). Samen met de Regionaal Meld- en Coördinatiefunctie (RMC) 'De Friese Wouden' is gewerkt aan het laten deelnemen aan het onderwijs van alle leerplichtige kinderen en het regelmatig bezoeken van de school. De regionale aanpak versterkt de kwaliteit. In 2018 is de nieuwe leerplichtambtenaar voor primair en voortgezet onderwijs in onze gemeente van start gegaan.

Door inzet van de Brede School en het Integraal Kindcentrum (IKC) is er een samenhangend geheel van onderwijs, opvang, opvoeding en vrije tijd. De inzet is gericht op het versterken en verrijken van de ontwikkelingskansen van kinderen, ook na schooltijd door de inzet van naschoolse activiteiten. Deze activiteiten zijn ook toegankelijk voor kinderen uit de buurt en van andere scholen. De activiteiten zijn toegespitst op de situatie in deelgebied, dorp, omgeving of buurt en op de vraag en behoefte van kinderen, ouders, jongeren en bewoners. Voor het bevorderen van optimale ontwikkelingskansen voor leerlingen is de doorgaande leerlijn verder ontwikkeld. Er is een goede samenwerking en verbinding tussen voorschoolse educatie, basisonderwijs en voortgezet onderwijs. Bij de omvorming van het peuterspeelzaalwerk zijn verschillen tussen peuterspeelzalen en kinderopvang weggenomen en is gezorgd voor een betere afstemming tussen peuterspeelzaalwerk, kinderopvang en onderwijs. Een evaluatie van de harmonisering heeft in 2018 plaatsgevonden. De ontwikkeling van naschoolse activiteiten in het IKC is in 2018 in gang gezet.

In het kader van de aanpak van laaggeletterdheid is in het basisonderwijs 'de Bibliotheek op school (dBos)', ingevoerd. Verder zijn de pedagogisch medewerkers in de kinderopvang opgeleid tot taalniveau 3F. In het Digi-Taalhuis Oosterwolde is een tentoonstelling georganiseerd in het kader van de week van het Alfabetisering.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Ontwikkeling van de Brede School

De basis voor de Brede School is een netwerk tussen partijen in en om de school. Dit netwerk is gebaseerd op samenwerking en biedt extra mogelijkheden om de ontwikkeling en ontplooiing van kinderen te bevorderen. Alle betrokkenen in het netwerk besteden aandacht aan het cognitief leren. En zeker ook aan het sociaal-emotioneel leren van het kind. Daarnaast verzorgt de Brede School naschoolse activiteiten. Die zijn belangrijk voor de binding van de Brede School met het dorp of de wijk. De succesvolle gezamenlijke activiteiten die hieraan bijdragen, staan elk jaar op de Brede Schoolplanning. Dit vormt inmiddels een stevige basis op de Brede School. Een IKC is een voorziening waar kinderen komen om te leren, spelen, ontwikkelen en ontmoeten. Een IKC werkt vanuit het kind en de vraag wat dat kind nodig heeft. Het IKC is bezig met de ontwikkeling van een agenda voor naschoolse activiteiten.

Optimale ontwikkelingskansen voor leerlingen

We bieden jongeren optimale ontwikkelingskansen door een doorgaande leerlijn, tot en met een goede start op de arbeidsmarkt. We geven jongeren goede ondersteuning waar mogelijk. Dit doen we in samenwerking met de scholen, de RMC, het Gebiedsteam (Werk en Inkomen) en hulp- en zorginstanties. Daar waar jongeren dreigen af te haken worden passende (re-integratie-) trajecten ingezet.

Tegengaan laaggeletterdheid

Laaggeletterdheid komt voor bij een grote en diverse groep mensen. Laaggeletterdheid is een belemmering voor participatie van deze inwoners. We werken actief samen aan het vinden van laaggeletterden en ondersteunen hen vervolgens bij het leren lezen, schrijven en rekenen (basisvaardigheden). Dit doen we door de drie lokale Digi-Taalhuizen, het ontwikkelen van deskundigheid bij professionals en vrijwilligers en het Taalnetwerk. Ook wordt samengewerkt met het bedrijfsleven voor vindplaatsen van laaggeletterden. Dit geldt ook voor partijen die hulp en zorg verlenen.

Voor- en Vroegschoolse Educatie

We bieden VVE aan alle kinderen die dat nodig hebben. We streven naar een bereik van 100%. Alle peuterspeelgroepen zijn bezet met tenminste twee gekwalificeerde pedagogische medewerkers. Alle pedagogisch medewerkers hebben de 3F-kwalificatie (taalniveau) behaald. De peuterspeelgroepen, de kinderopvang en het basisonderwijs werken nauw samen. Daardoor is er een doorgaande lijn van de voorschoolse voorziening (in peuterspeelgroepen of kinderdagverblijven) naar de vroegschoolse voorziening (in groep 1 en 2). Onderwijs en zorg vinden elkaar steeds beter binnen de school.

Voorkomen voortijdig schoolverlaten

Door de gezamenlijke inspanningen van scholen, gemeenten en andere partners in regio 'De Friese Wouden' zien we het aantal voortijdig schoolverlaters gestaag dalen. Er is nadrukkelijk aandacht voor jongeren in een kwetsbare positie.

Iedere jongere haalt een startkwalificatie. Is dit niet haalbaar, dan bieden we een passend traject aan. Daarbij maken we gebruik van de inzet van hulpverlening of begeleiding richting arbeidsmarkt met een opleidingscomponent.

Wat heeft de inwoner daarvan gemerkt?

Ouders en kinderen ervaren een soepele overgang tussen peuterspeelgroep, kinderopvang en onderwijs met, indien nodig, extra ondersteuning. Er zijn minder jongeren die zonder startkwalificatie het onderwijs verlaten. Er zijn meer jeugdigen die actief participeren in de samenleving door werk of maatschappelijke activiteiten.

Uit de Onderwijsmonitor blijkt dat onderwijsachterstanden worden teruggedrongen. Alle kinderen krijgen de kans om zich in een doorgaande leerlijn optimaal te ontwikkelen. Ook laaggeletterden hebben de mogelijkheid om zich, via het Digi-Taalhuis, te ontwikkelen op het gebied van taal en digitale vaardigheden.

In regio 'De Friese Wouden' worden diverse preventieve acties en projecten zoals 'Stay in School', 'Take the next Step', 'Back to School' uitgevoerd om verzuim en voortijdig schoolverlaten te voorkomen.

Beleidskaders

- Beleidsnota peuterspeelzaalwerk 'Een goed begin is het halve werk' (augustus 2010)
- Toekomstvisie van het Basisonderwijs in Ooststellingwerf (december 2013)
- Omvormingsplan peuterspeelzaalwerk Ooststellingwerf (juni 2016)

2.2.2 Thema: Huisvesting onderwijs

Wat willen we bereiken?

Handhaven van de kwaliteit, bereikbaarheid en betaalbaarheid van het onderwijs binnen de (financiële) kaders van het Rijk.

Wat hebben we bereikt?

De kwaliteit, bereikbaarheid en betaalbaarheid van het onderwijs is gehandhaafd binnen de (financiële) kaders van het Rijk.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

De scholen van (over)morgen

We hebben ingestemd met de Fusie Effectrapportages van de fusie van o.b.s. 't Twaspan met c.b.s. de Schalmei tot samenwerkingsschool de Lawey en van de fusie van o.b.s. 't Startblok met c.b.s. de Peggebult tot samenwerkingsschool de Twirrewyn per 1 augustus 2018.

We zijn gestart met de voorbereiding om het schoolgebouw van de voormalige o.b.s. 't Startblok aan te passen en uit te breiden als gevolg van de fusie. Het schoolgebouw van de voormalige c.b.s. de Peggebult wordt tijdelijk gebruikt ten gunste van de Twirrewyn.

Verbonden Partij: Stichting Beheer Multifunctioneel Vastgoed

De stichting beheert en exploiteert de Kampus voor de huidige gebruikers (het Stellingwerf College, Kunst & COO en de Openbare Bibliotheek) en ook voor culturele evenementen en overige activiteiten in het openbaar belang en voor de inwoners van Ooststellingwerf.

Wat heeft de inwoner daarvan gemerkt?

De kwaliteit, bereikbaarheid en betaalbaarheid van het onderwijs in de gemeente is op peil gebleven.

Beleidskaders

- Toekomstvisie van het Basisonderwijs in Ooststellingwerf (december 2013)

2.3.1 Thema: Sport algemeen

Wat willen we bereiken?

Gezondere inwoners en terugdringen van eenzaamheid door meer mensen te laten sporten

Hiervoor verhogen we de kwaliteit van bewegingslessen op basisscholen. We zorgen voor een breed aanbod van tussen- en naschoolse sport- en beweegactiviteiten. En de verenigingen hebben voldoende geschoolde vrijwilligers. Sport maakt tot slot onderdeel uit van een integrale benadering op het gebied van onder andere gezondheid en armoedebestrijding.

Wat hebben we bereikt?

Financiering via de Rijkregeling Brede Impuls Combinatiefuncties, het reguliere gemeentelijke budget sportstimulering en een extra gemeentelijke bijdrage t.b.v. sportstimulering heeft er toe geleid dat we al gedurende een aantal jaren vijf buurtsportcoaches in dienst hebben kunnen nemen bij de Stichting Scala. Zij organiseren/faciliteren/stimuleren diverse sport- en beweegactiviteiten en projecten op alle basisscholen, in het voortgezet onderwijs en in alle dorpen van Ooststellingwerf. Daarnaast hebben we in 2018 bereikt dat we voor 2019 extra middelen hebben van het Rijk voor de buurtsportcoaches (zie ook 2.4 Volksgezondheid).

Wat hebben we daarvoor gedaan?

De Buurtsportcoaches van de Stichting Scala organiseren clinics, geven voorbeeldlessen, ondersteunen met materialen, adviseren verenigingen en organisaties, geven trainingen en workshops, plegen extra inzet voor specifieke doelgroepen (ouderen, inwoners met een beperking, lage Sociaal Economische Status (SES), jeugd met bewegingsachterstanden, statushouders etc.), stimuleren een gezonde leefstijl/gezonde voeding, organiseren sportkennismakingsactiviteiten, organiseren tussen- en naschoolse sport- en beweegactiviteiten etc.

De uitvoeringsnota sport en bewegen 2019-2022 is gemaakt (zie ook 2.4 Volksgezondheid).

Wat heeft de inwoner daarvan gemerkt?

De inwoners van onze gemeente hebben deel kunnen nemen aan bovenstaande activiteiten en projecten georganiseerd door de buurtsportcoaches in 2018.

Beleidskaders

- Visienota Sport en Beweging "zuidoost Friesland in Beweging" 2016-2021
- Uitvoeringsnota sport en bewegen 2018 (inclusief uitvoeringsplan Buurtsport 2018)
- Gemeentelijk gezondheidsbeleid 2013-2016 (december 2013). Dit beleidsstuk wordt verlengd totdat u nieuw beleid heeft vastgesteld;
- Lokaal Jeugdbeleid 2014-2017
- Beleidsuitgangspunten nota sport en bewegen in ZO Friesland

2.3.2 Thema: Sportaccommodaties

Wat willen we bereiken?

Uitvoeren van de Visie Sportaccommodaties 2015-2030

In juni 2015 is de Visie Sportaccommodaties 2015-2030 vastgesteld. Deze visie voeren we in 2016 en volgende jaren uit.

Wat hebben we bereikt?

De visie Sportaccommodaties 2015-2030 is ook in 2018 uitgevoerd.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

De gemeentelijke accommodaties zijn in stand gehouden. De procedures om het sportcomplex Waskemeer uit te kunnen breiden zijn in uitvoering.

Wat heeft de inwoner daarvan gemerkt?

Toekomstbestendige sportvoorzieningen op een aanvaardbare afstand.

Beleidskaders

- Analyse Sportaccommodaties in Ooststellingwerf (november 2014)
- Visie Sportaccommodaties in Ooststellingwerf 2015-2030 (juni 2015)

2.4 Thema: Volksgezondheid

Wat willen we bereiken?

Bescherming, behoud en bevordering van de gezondheid

In onze gemeente hebben we de volgende speerpunten:

- Het percentage mensen met overgewicht terugbrengen naar 45%;
- Het percentage schoolgaande kinderen met overgewicht terugbrengen naar 5%;
- Een daling van het alcoholgebruik bij 13-18 jarigen naar het Friese gemiddelde van maximaal 32% en het cannabisgebruik naar maximaal 8%;
- Een vermindering van het aantal inwoners dat zich eenzaam voelt.

Wat hebben we bereikt?

Overgewicht: Het percentage mensen met overgewicht is in onze gemeente hoger (53%) dan in de provincie (50%). In Oosterwolde is dit het hoogst met 58% (Bron: gezondheidsmonitor 2016 GGD). Voor de schoolgaande kinderen is overgewicht gemiddeld genomen niet afwijkend van Friesland. Het percentage kinderen met (ernstig) overgewicht is in Oosterwolde het hoogst van de gemeente (13%) (Bron: gezondheidsmonitor 2016 GGD). Opvallend is dat slechts 6% van de ouders in het onderzoek Kindmonitor 2018 van de GGD zelf aangeeft dat hun kind te zwaar is.

Alcohol en Drugs: Ten opzichte van 2012 (vorige gezondheidsmonitor) is het alcoholgebruik onder jongeren afgenomen. Het is echter nog steeds hoger dan het Friese gemiddelde. De startleeftijd alcohol gebruik van jongeren is de afgelopen jaren omhoog gegaan, van 13 jaar naar 14,5 jaar. We zien dat het binge drinken (snel veel alcohol drinken met als doel dronken worden) onverminderd hoog blijft. In de gemeente is 39% van de jongeren ooit dronken/aangeschoten geweest, terwijl het Fries gemiddelde op 35% ligt. De correcte naleving van de leeftijdsgrens verkoop alcohol is verbeterd, het blijft echter onder de 50% (Bron: gezondheidsmonitor GGD 2016). Het cannabis gebruik van jongeren in Ooststellingwerf is vergelijkbaar met dat in Friesland. 5% van de jongeren heeft de laatste vier weken cannabis gebruikt. Van de jongeren heeft 2% de laatste vier weken harddrugs gebruikt in Friesland 1% (Bron: gezondheidsmonitor 2016 GGD).

Eenzaamheid: In Friesland bestaat gemiddeld een toename van het percentage inwoners dat matig of tot zeer ernstig eenzaam is. Onder volwassenen in onze gemeente (19+), geeft 41% aan matig tot zeer eenzaam te zijn. In Oosterwolde ligt dat percentage wat hoger dan in de andere kernen. (Bron: gezondheidsmonitor GGD, 2016). Van de deelnemers (jongeren) aan de chats en quests (2018) voelt één op de vijf zich regelmatig eenzaam.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Gezondheidsbeleid heeft met veel verschillende beleidsterreinen een raakvlak. We pakken het daarom integraal aan. GGD Fryslân voert de wettelijke taken van de gemeente uit. Als gemeente ontplooiën we activiteiten gericht op het gemeentelijk gezondheidsbeleid, bijvoorbeeld:

- Er is een aanvullend pakket voor de jeugdgezondheidszorg. Dit pakket omvat de versterking van de vaardigheden voor het ouderschap, opvoedondersteuning en toeleiding naar de Voor- en vroegschoolse Educatie.
- Er is voor de buurtsportcoaches extra budget beschikbaar gemaakt in 2019 (zie ook 2.3.1. Sport).
- De uitvoeringsnota sport en bewegen 2019-2022 is gemaakt (idem).
- Op het ogenblik onderzoeken we of we een JOGG gemeente kunnen worden (Jongeren Op Gezond Gewicht).
- In het basis- en voortgezet onderwijs besteden we via preventielessen onder andere aandacht aan de gevaren en de nadelen van het gebruik van alcohol, drugs en roken. In het kader van de Jeugdgezondheidszorg krijgen ouders en kinderen voorlichting over het gebruik van alcohol. Via een convenant wordt in de horeca en supermarkten aandacht besteed aan verantwoord alcoholgebruik (Nix 18). De gemeente neemt deel aan het provinciale voorlichtingsproject De Nuchtere Fries.
- Naar aanleiding van de hackathon over eenzaamheid van eind 2017 hebben we twee groepen inwoners gefaciliteerd om hun winnende idee tegen eenzaamheid in de praktijk uit te voeren. We hebben een start gemaakt met een samenhangende aanpak van eenzaamheid in onze gemeente door o.a. een thema avond te organiseren waaraan we een vervolg geven in 2019. Het is een onderwerp geworden in gesprekken met de (zorg-) partners, zoals de huisartsen en in de dorpsgesprekken. In oktober 2018 is de pilot Welzijn op recept gestart. In oktober is er de Week van de eenzaamheid georganiseerd met een actief programma.
- Wij ondersteunen het Alzheimer Café Ooststellingwerf met een financiële bijdrage.
- We doen mee aan het project de Vitale Regio.

Verbonden partij: Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Fryslân (VRF)

Binnen de VRF werken Friese gemeenten, Brandweer Fryslân, GGD Fryslân en andere partners samen aan brandweertzorg, publieke gezondheidszorg, rampenbestrijding en crisisbeheersing. De VRF werkt op het gebied van gezondheidszorg aan het beschermen en bevorderen van de gezondheid van de Friese inwoner.

Wat heeft de inwoner daarvan gemerkt?

- Ouders en kinderen kunnen gebruik maken van jeugdgezondheidszorg en beweegactiviteiten.
- In het basis- en voortgezet onderwijs besteden we via preventielessen aandacht aan de nadelen van alcohol, drugsgebruik en roken. Ook in het kader van de Jeugdgezondheidszorg en de nuchtere Fries krijgen ouders en kinderen voorlichting over het gebruik van alcohol. Jongeren onder de 18 merken dat zij geen alcohol kunnen kopen in de horeca en in winkels.
- Er zijn activiteiten om eenzaamheid te voorkomen en te verminderen. Eenzaamheid is vaker dan voorheen een gespreksonderwerp bij instellingen en verenigingen. Het aantal organisaties en mensen dat bezig is met het thema eenzaamheid in de lokale omgeving neemt toe.
- Mensen die te maken hebben met Alzheimer kunnen terecht bij het Alzheimer Café Ooststellingwerf.
- Laaggeletterden gaan door het project Vitale regio merken dat het Gezondheidscentrum in Oosterwolde meer rekening houdt met hen.

Beleidskaders

- Gemeentelijk Gezondheidsbeleid 2013-2016 (december 2013).

Toelichting belangrijkste afwijkingen programma 2

Wat heeft het gekost?

x € 1.000

Wat heeft het ons gekost?	Rekening 2017	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2018	Verschil
Saldo van baten en lasten					
Lasten					
2.1 Thema Kunst en cultuur	-2.286	-1.907	-2.626	-2.311	315 V
2.2 Thema Onderwijs	-3.647	-2.776	-2.867	-2.838	29 V
2.3 Thema Sport	-1.444	-1.335	-1.598	-1.356	242 V
2.4 Thema Volksgezondheid	-177	-171	-204	-199	5 V
Totaal Lasten	-7.554	-6.189	-7.296	-6.705	591 V
Baten					
2.1 Thema Kunst en cultuur	70	21	113	132	20 V
2.2 Thema Onderwijs	190	169	169	177	8 V
2.3 Thema Sport	365	342	342	353	12 V
Totaal Baten	625	531	623	662	39 V
Saldo van baten en lasten	-6.929	-5.657	-6.672	-6.042	630 V
Mutatie reserves					
Toevoegingen	-58	-	-132	-132	-
Onttrekkingen	466	88	519	122	- 397 N
Mutatie reserves	408	88	387	-10	- 397 N
Resultaat	-6.521	-5.570	-6.285	-6.052	233 V

Tabel belangrijkste afwijkingen

x € 1.000	
Belangrijkste afwijkingen Programma 2	Verschil
Kunst en cultuur	327 V
Algemene reserve	- 157 N
Lokaal onderwijsbeleid	42 V
Welzijn en sportaccommodaties	253 V
Algemene reserve	- 240 N
Overige kleine afwijkingen	9 V
Totaal afwijkingen	234 V

Toelichting belangrijkste afwijkingen

In onderstaand overzicht lichten we de afwijkingen > € 25.000 toe.

Kunst en cultuur, voordeel € 327.000

- Voordeel van € 106.000* bij Mader en Culturele Hoofdstad. Het restant budget, vanuit de algemene reserve, wordt gebruikt voor de bruikleen zoals vastgelegd in het contract met de Stichting Mader (looptijd tot en met 31-12-2019). Daarnaast hebben we in 2019 kosten voor onderhoud, vervoer, drukken van het routeboek en andere activiteiten ter promotie van de route. In 2019 zal gesproken worden over een nieuw contract voor de komende vijf jaren, met een bijpassende begroting.
- Voordeel op Participatie Ooststellingwerf (overheidsparticipatie) van € 160.000. Van het budget van € 250.000 is € 90.000 gesubsidieerd aan Stichting Do. De overige middelen zijn niet uitgegeven. De concrete kaderstelling heeft in 2018 nog niet plaats gevonden. Uitwerking hiervan vindt plaats in het eerste kwartaal van 2019. Aansluitend kan verdere invulling gegeven worden aan concrete projecten.
- Voordeel op Het Fonds van € 62.000. Dit komt doordat minder subsidie is aangevraagd dan beschikbaar was en nog niet alle uitvoeringskosten voor deze ronde van het Fonds zijn geweest. Vanuit de algemene reserve was € 51.000 beschikbaar vanuit het Fonds Ooststellingwerf. De onttrekking wordt doorgeschoven naar 2019.

Algemene reserve, nadeel € 157.000*

Lagere onttrekking voor het Fonds € 51.000 en lagere onttrekking voor Mader en Culturele Hoofdstad € 106.000, zie Kunst en Cultuur.

Lokaal onderwijsbeleid, voordeel € 42.000

Er zijn hogere kosten voor leerlingenvervoer in verband met meer bijzondere vervoerskosten en meer gebruik van andere vormen van onderwijs over een grotere afstand. Daarnaast zijn de uitgaven voor leerplicht lager geweest, er waren minder onderzoeken naar leerlingen in individuele situaties. De uitgaven voor lokaal stimuleringsbeleid waren lager omdat de monitor in 2019 plaatsvindt in plaats van in 2018 en doordat er lagere lasten waren voor het opleiden van pedagogische medewerkers in de kinderopvang naar niveau 3F.

Welzijn en sportaccommodaties, voordeel € 253.000

Dit komt hoofdzakelijk doordat de uitbreiding van het Sportcomplex Waskemeer nog niet heeft plaatsgevonden, dit zorgt voor een lagere onttrekking uit de algemene reserve van € 240.000*.

Algemene reserve, nadeel € 240.000*

Lagere onttrekking voor realisatie van uitbreiding sportcomplex Waskemeer € 240.000, zie welzijn en sportaccommodaties.

* Maakt onderdeel uit van de incidentele baten en lasten.

Programma 3 | Ruimtelijke en Economische ontwikkelingen

Als gemeente hebben we een aantal doelstellingen op het gebied van ruimtelijke en economische ontwikkelingen. Zoals de ambitie om Appelscha binnen 10 jaar in de top 10 van de nationale toeristische attracties te positioneren, zodat het werkgelegenheidsaandeel van de toeristische sector toeneemt. Daarnaast willen we in 2030 een CO2-neutrale gemeente zijn. Hiervoor voeren we diverse projecten uit. Ook willen we in 2020 75% van ons afval hergebruiken. Hiervoor stellen we samen met Omrin een plan van aanpak op.

De mogelijke ingangsdatum van de nieuwe Omgevingswet is 2021. De Omgevingswet biedt kansen om op een vernieuwende wijze een omgevingsvisie voor de gemeente op te stellen, ter vervanging van de huidige structuurvisie. De Omgevingswet biedt ook meer mogelijkheden voor gemeenten om op een praktische en flexibele manier oplossingen te vinden voor maatschappelijk opgaven (demografische krimp, voldoende woningaanbod, leegstand winkels).

3.1.1 Thema: Recreatie en toerisme

Wat willen we bereiken?

Werkgelegenheid recreatie en & toerisme ombuigen van lichte daling naar significante groei!

Ondanks de investeringen in de recreatieve infrastructuur is er de laatste jaren sprake van een lichte daling in de werkgelegenheid in deze sector. Die willen we de komende jaren ombuigen in een significante groei. Recreatie & toerisme biedt naast werkgelegenheid een belangrijke bijdrage aan de leefbaarheid in tal van voorzieningen voor onze inwoners (fietspaden, zwembaden, horeca, etc.).

Wat hebben we bereikt?

We zijn een stap verder in de ontwikkeling van recreatie en toerisme in onze regio. Het jaar 2018 was een goed toeristenseizoen afgaande van de verhalen van ondernemers en toeristische onderzoeken.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Ontwikkeling recreatieve infrastructuur; in overleg met Marrekrite en het Recreatieschap Drenthe wordt het fietsknooppuntensysteem opgewaarderd.
- Turfvaartroute; het project "verdieping Turfvaart" is feestelijk afgesloten. Er is een extra Turfvaartweekend georganiseerd in het voorjaar met verschillende activiteiten in de regio.
- Alle reguliere taken voor recreatie en toerisme; bedrijfsbezoeken, toeristenbelasting, onderhouden regionale netwerken en bijeenkomsten.

Overig: zie Masterplan Appelscha, Programma 4.

Verbonden partij: Recreatieschap Drenthe

Het Recreatieschap Drenthe is een gemeentelijk samenwerkingsverband op het gebied van recreatie & toerisme in de provincie Drenthe en de gemeente Ooststellingwerf. We ondernemen gezamenlijke acties op het gebied van recreatie en toerisme, we stemmen beleidszaken af en kunnen gemeentegrens overschrijdende zaken oppakken.

Wat heeft de inwoner daarvan gemerkt?

Er is meer reuring in de regio. Extra draagvlak onder de lokale voorzieningen.

Beleidskaders

- Masterplan Regio Appelscha (2017).

3.1.2 Thema: Biobased Economy

Wat willen we bereiken?

De transitie naar een Biobased Economy aanjagen

Hiervoor bedrijven, instellingen en maatschappelijke partners inspireren en motiveren door het vormgeven van een visie en strategie. Uiteindelijk met diverse partijen concrete projecten faciliteren en initiëren. Die moeten geleidelijk de transitie bewerkstelligen naar een economie die meer biobased en/of circulair van aard is. De focus ligt daarbij op de voor onze gemeente meest belangrijke sectoren Agro & Food, Bouw en Recreatie & Toerisme.

Wat hebben we bereikt?

Diverse projecten zijn afgerond, zoals de oprichting van een groene grond coöperatie, onderzoek naar bodemkwaliteit bij compostering, haalbaarheidsonderzoek naar een voedselbos enzovoort. In september 2018 zijn de tussentijdse resultaten geëvalueerd en gepresenteerd waarin de lopende projecten en afgeronde projecten zijn toegelicht.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

We hebben diverse projecten van het uitvoeringsprogramma uitgevoerd en afgerond. Nieuwe projecten zijn opgestart en sommige projecten lopen door.

Wat heeft de inwoner daarvan gemerkt?

Diverse projecten over bijvoorbeeld lokale voeding hebben de nodige media aandacht gehad, inwoners hebben hierover veel informatie kunnen ophalen.

Beleidskaders

- Structuurvisie Ooststellingwerf 2010-2020-2030 (2009)
- Roadmap NOM: De biobased economy in Noord – Nederland (2011)
- Innovatiecontract BBE, topsectorenbeleid (2011)
- Innovating for sustainable growth a bioeconomy for Europe (2012)
- Structuurvisie Ecommunitypark 2012 - 2022 (2012)
- The Biobased economy in the Northeast – Netherlands (2013)
- Beleidsvisie biobased economy Ooststellingwerf (2016)
- Uitvoeringsprogramma BBE Ooststellingwerf 2016-2020 (sept.2016)

3.1.3 Thema: Werkgelegenheid

Wat willen we bereiken?

Uitbreiding van werkgelegenheid en arbeidsparticipatie in de gemeente.

We bieden, binnen de wettelijke kaders, optimale ruimte voor ondernemers.

Wat hebben we bereikt?

Tussen de peildata 1 april 2016 en 1 april 2017 is het aantal banen in de gemeente Ooststellingwerf gegroeid met 1,1%. Dat zijn meer dan 100 banen erbij. De groei komt door de toename van het aantal grote banen (banen van minimaal 15 uur en meer). De zakelijke dienstverlening, logistiek, bouw en industrie kennen de grootste groei. Deze trend zien we ook terug voor 2018. Cijfers zijn nog niet bekend.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Actieve inzet op groei werkgelegenheid

- Door nog meer persoonlijke begeleiding, omscholing en workshops te geven aan werkzoekenden in de participatiewet, zodat ze beter aansluiten op de arbeidsmarkt.
- We informeren de ondernemers maandelijks in onze ondernemersnieuwsbrief over de onze werkzoekenden.

- De accountmanager werkgelegenheid heeft een presentatie gegeven samen met het UWV tijdens een bijeenkomst van de Commerciële Club Oosterwolde over de participatiewet en mogelijkheden van het aannemen van onze werkzoekenden.

Alle 'witte' gebieden breedbandaansluiting

De aanleg van glasvezel voor de 'witte' adressen in het buitengebied van Ooststellingwerf gaat door. De deelnamedrempel is eind 2018 gehaald. Ooststellingwerf mag trots zijn op een vraagbundeling van 82,4% voor het buitengebied. Dit hebben de werkgroep en ambassadeurs verdiend. Ook zijn we continu in gesprek over de aanleg van glasvezel in de 'grijze' gebieden.

Wat heeft de inwoner daarvan gemerkt?

Vanuit de participatiewet hebben we in 2017 en 2018 meer uitstroom gerealiseerd dan vorige jaren. Er zijn minder bijstandontvangers in alle leeftijdsgroepen. Er zijn meer baanafspraken (BAB) gecreëerd bij onze ondernemers. Statushouders zijn beter zichtbaar doordat ze nu werkervaring opdoen bij lokale bedrijven en maken nu ook meer kans op een betaalde baan.

Uitgaande van de voorlopige aanlegplanning van KabelNoord wordt in augustus 2019 gestart met de aanleg van gloednieuw glasvezelnetwerk. De inwoners en ondernemers van de 'witte' adressen in het buitengebied beschikken dan over snel internet.

Beleidskaders

- Visie Economie Ooststellingwerf 2008 (maart 2008)
- Plan van aanpak Visie Economie Ooststellingwerf 2008 (oktober 2008)

3.2 Thema: Openbare ruimte - Verkeer & Vervoer, Wegen & Groen

Wat willen we bereiken?

Goed onderhouden en veilige openbare ruimte

- Goed onderhouden en veilige openbare ruimte voor onze inwoners en andere gebruikers;
- Verkeersveilige en aantrekkelijke routes voor fietsers voor verbetering van de veiligheid, stimuleren van het fietsgebruik en versterken van het toerisme.

Wat hebben we bereikt?

De gemeente heeft de openbare ruimte (groen en wegen) op het vastgestelde niveau onderhouden en op specifieke locaties is de verkeersveiligheid verbeterd. De levensduur van de wegen is zo lang mogelijk verlengd zonder dat dit tot (meer) onveilige situaties en mogelijke aansprakelijkheidsstellingen leidde. De raad heeft financiële middelen beschikbaar gesteld om in 2020, 2021 en 2022 de berm te verbeteren. Het flexibel maaibeeld is in 2018 voortgezet als regulier maaibeeld.

In de winter van 2017/2018 en 2018/2019 is uitvoering gegeven aan de motie 'Zoutkisten in wijken en buurten'. Er is gestart met een pilot (totaal vijf stuks zoutkisten; een per dorp/wijk). Op basis van de resultaten van de pilot wordt een voorstel (inclusief budgettaire consequenties) gedaan over het vervolg op de pilot.

Door middel van het vervoersproject DRIVE (Dagelijks Rijden Inwoners Voor Elkaar) hebben inwoners de mogelijkheid om mee te doen (vrijwilligers) en naar dagbesteding te gaan (inwoners met een beperking).

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Aan de slag met vervoersconcepten

Het vervoersproject DRIVE (Dagelijks Rijden Inwoners Voor Elkaar) combineert de bestaande capaciteit aan taxibusjes met de inzet van vrijwillige chauffeurs. Daardoor krijgen de vrijwillige chauffeurs de mogelijkheid om mee te doen (ervaring opdoen, inzet van kwaliteiten, sociale contacten) en de inwoners met een beperking kunnen naar dagbesteding gaan. Het project is in 2018 geëvalueerd en we zetten het in 2019 voort. Daarbij kijken we of we dit soort vervoer kunnen verbreden naar andere soorten van vervoer zoals Wlz vervoer, sociaal vervoer en mogelijk indicatie vrije dagbesteding.

Evalueren en opstellen vernieuwd plan "Groen in de openbare ruimte"

Het vernieuwde plan "Groen in de openbare ruimte" is een sterk participatief plan gericht op het vergroten van de biodiversiteit. Daarom is dit onderdeel ondergebracht in paragraaf 9.4 Biodiversiteit.

Fietsroutes aanleggen en/of verbeteren

Naast het onderhoud aan de geplande wegen zijn/worden in combinatie met het onderhoud een aantal verkeerskundige zaken uitgevoerd:

- De Pegge (Oosterwolde-Donkerbroek): uitvoeren verkeersveiligheidsmaatregelen en inrichting 60 km/uur;
- Drentseweg (Appelscha-Smilde): uitvoeren verkeersveiligheidsmaatregelen en aanbrengen graskeien;
- Het project recreatieve (fiets)routes is afgerond. Hiervoor is het fietspad langs de Eerste Wijk in Ravenswoud verbeterd d.m.v. het plaatsen van walbeschoeiing en het uitvoeren van bijkomend grondwerk. Daarnaast is het zandpad Aekingaweg Appelscha opgeknapt.
- Aan de motie 'verkeersveiligheid fietsers Grindweg' is invulling gegeven door het maken van een uitvoeringsplan. Voor 2019 is € 200.000 beschikbaar gesteld om de werkzaamheden uit te voeren.
- Aan de motie 'verkeersveiligheid fietsers Appelscha-Ravenswoud' wordt invulling gegeven door het laten uitvoeren van een verkeersonderzoek. Op basis van de uitkomsten wordt het vervolg bepaald.

Flexibel maaibeleid continueren

Ook in 2018 is het ingezette flexibel maaibeleid gecontinueerd.

Onderhoud wegen en bruggen uitvoeren volgens plan

De MOP wegen 2018 en 2019 is in uitvoering. In 2019 wordt deze MOP wegen afgerond en wordt de MOP wegen 2020-2024 opgesteld. De MOP civieltechnische kunstwerken 2018 is uitgevoerd volgens planning. Vanuit de knelpuntenpot (verkeerskundige knelpunten, € 75.000) zijn de onderstaande werkzaamheden uitgevoerd:

- uitvoeren verkeersmaatregelen Wemeweg, Makkinga;
- herinrichting schoolomgeving Haulerwijk;
- uitvoeren verkeersmaatregel Molenweg, Oosterwolde.

In 2018 is de Nanningabrug (Flippobrug) in de regenboogkleuren geschilderd en van een anti graffiti laag te voorzien. Dit in combinatie met het opknappen van het kunstwerk op de naastgelegen rotonde.

Onkruidbeheersing op verhardingen met heetwatertechniek

Als gevolg van gewijzigde wetgeving per 31 maart 2016 is het gebruik van chemische middelen (Round Up / Glyfosaat) om onkruid op verhardingen te bestrijden verboden. Daarom passen we een alternatieve methode toe: heetwatertechniek met detectie. Op basis van ervaringen tot op heden, vooruitlopend op het definitieve advies over de evaluatie, is met ingang van 2018 een structureel aanvullend budget geraamd van € 61.000. Hierbij is rekening gehouden met de mogelijke inzet van uren nieuwe SW medewerker(s). Met dit geld kunnen we naar verwachting het huidige onderhoudsniveau continueren. In de Raadsvergadering van januari 2018 is een voorstel voor de meerjarige invulling van deze werkzaamheden behandeld. Op alle stoepen en inritten is de onkruidbeheersing in eigen beheer uitgevoerd met de aangeschafte machine. Medio 2019 volgt een evaluatie van deze werkzaamheden.

Wat heeft de inwoner daarvan gemerkt?

Inwoners merken dat de gemeente de beschikbare middelen voor speciaal vervoer slim inzet, daarbij samenwerkend met ondernemers, vrijwilligers en maatschappelijke organisaties. Inwoners die naar dagbesteding gaan, worden gehaald en gebracht. De vrijwillige bestuurders van DRIVE vervullen een waardevolle rol.

De openbare ruimte is goed onderhouden en (toeristische) fietsers merken dat een aantal routes verbeterd/verkeersveiliger is. Daarnaast zijn op diverse locaties in de gemeente werkzaamheden uitgevoerd met als doel de verkeersveiligheid te verbeteren.

Beleidskaders

- Gemeentelijk verkeer- en vervoerplan 2013-2018 (april 2013)
- Notitie Groenbeleid 2011 (Raad januari 2012)

3.3.1 Thema: Milieubeleidsplan

Wat willen we bereiken?

We zijn in 2030 een duurzame CO2 neutrale gemeente.

Wat hebben we bereikt?

Liander is gestopt met het programma Energie in Beeld. De energiecijfers over 2018 via andere bronnen zoals de Klimaatmonitor zijn nog niet beschikbaar. Uit de beschikbare cijfers tot 2018 blijkt dat het gemiddelde energieverbruik van particulieren verder is gedaald voor zowel voor het elektriciteitsverbruik als het gasverbruik. Verder blijkt uit deze cijfers dat het aantal aansluitingen voor de opwek van duurzame energie verder is gestegen. Voor de zakelijke gebruiker is het beeld divers. Hier geldt dat de aantrekkende economie (aanne) zorgt voor een toename van het energieverbruik.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Circulair inkopen

Het manifest Maatschappelijk Verantwoord Inkopen is (MVI) ondertekend. Het hieruit voortvloeiende plan van aanpak wordt OWO breed in samenspraak met de stakeholders opgepakt, waarbij eveneens wordt bekeken in welke mate circulair inkopen vorm kan krijgen. Eind 2018 zijn wij in samenspraak met het Ministerie gestart met het onderdeel mobiliteit en duurzaamheid. Gelet op de vele actoren en onderwerpen is de verwachting dat het plan in de loop van 2019 wordt vastgesteld.

Voor wat betreft de concrete toepassing van circulair inkopen is bij de bouw en inrichting van het Biosintrum in Oosterwolde hiermee al zoveel mogelijk rekening gehouden.

Het milieubeleidsplan voeren we uit

Om in 2030 een energie neutrale gemeente te zijn vergt veel inspanning. Projecten als 'Goed voorbeeld doet goed volgen', 'Perspectief op 0', 'Smart Grid' en het project 'Energie voor het MKB' met bedrijven brengen de bewustwording en het nemen van duurzaamheidsmaatregelen verder op gang. Voor veel deelnemers wordt een maatwerkadvies gemaakt. Met dit maatwerkadvies wordt het inzichtelijk tegen welke kosten hun woning of bedrijf energie neutraal kan worden gemaakt en hoe dat eventueel kan worden gefinancierd. Samen met de deelnemers bouwen wij aan een lokaal energienetwerk. In een dergelijk netwerk voorzien de deelnemers elkaar van energie. Ook de gemeentelijke gebouwen moeten energie neutraal worden. Hiervoor zal een analyse worden opgesteld met bijbehorende investeringen.

Om de milieudoelstellingen te halen is de versnellingsagenda vastgesteld. Voor de thema's in deze versnellingsagenda wordt gewerkt aan een uitvoeringsagenda. Het betreft de thema's: Duurzame Energie, Afval, Biodiversiteit en Biobased Economy. Voor Biobased Economy is al een uitvoeringsagenda opgesteld. Voor de overige thema's komen de uitvoeringsagenda's gereed in 2019/2020.

Instelling van een revolverend fonds Duurzaamheidslening

Het revolverend fonds Duurzaam en Leefbaar Ooststellingwerf is per 1 januari 2017 gestart. Deelnemers kunnen een lening krijgen voor duurzaamheids- en leefbaarheidsmaatregelen. De lening wordt door de deelnemers terugbetaald. Het oorspronkelijk beschikbare bedrag van € 300.000 voor duurzaamheidslening is in 2018 opgehoogd naar € 500.000 en bij de vaststelling van de Programmabegroting 2019-2022 verder verhoogd naar € 700.000. Van de lening wordt gretig gebruik gemaakt. Tot nu toe zijn ruim 100 informatieverzoeken en aanvragen in behandeling. De Stichting Stimuleringsfonds volkshuisvesting (SVn) beheert het fonds.

Daarnaast zijn er in 2018 wijzigingen doorgevoerd in de subsidieregeling duurzaam en leefbaar Ooststellingwerf. Er is een stimuleringsregeling toegevoegd die specifiek voor zogenaamde postcoderegelingen is opgesteld. Daarnaast is de zogenaamde verzilverlening toegevoegd en is het budget voor de blijversleningen verlaagd omdat daar weinig gebruik van is gemaakt. De subsidieregeling 'verzilverlening' is in oktober 2018 vastgesteld.

In onderstaande tabel geven wij een overzicht van de leningen.

Tabel: overzicht leningen

Leningen	Oorspronkelijk budget per 1 januari 2018	Wijziging in 2018	Uitstaande leningen per ultimo 2018	Wijziging per 1 januari 2019	Budget met ingang van 2019
<i>verzilverlening</i>	-			300.000	300.000
stimuleringslening	0	40.000	40.000	160.000	200.000
<i>blijverslening</i>	300.000	-240.000	60.000	-	60.000
<i>duurzaamheidsleningen</i>	300.000	200.000	500.000	200.000	700.000
totaal	600.000	0	600.000	660.000	1.260.000

Zonneweides

Om de ambitie van een energieneutraal Ooststellingwerf in 2030 te kunnen realiseren, faciliteren wij onder randvoorwaarden de aanleg van zonneweides op zowel gemeentelijk als particulier bezit. Voor een zorgvuldige inpassing in het landschap bereiden wij een toetsingskader voor. Aspecten daarbij zijn onder andere de provinciale nota "Romte foar Sinne" en het gemeentelijk Procesboek ontwikkeling (agrarische) erven Ooststellingwerf. Het toetsingskader "beleid zonnepanelen gemeente Ooststellingwerf" is in september 2017 door u vastgesteld.

In 2018 zijn een aantal zonneparken gerealiseerd. Het betreft parken in Appelscha, Haulerwijk, Donkerbroek en Oosterwolde. In 2019 willen wij de meerwaarde die de aanleg van een park voor de omgeving kan hebben nadrukkelijker betrekken bij de beoordeling. Voor het mogelijk maken van de zonneparken zijn de ruimtelijke instrumenten (bestemmingsplannen en omgevingsvergunningen) gebruikt.

Wat heeft de inwoner daarvan gemerkt?

In 2018 is het budget voor de duurzaamheidslening verhoogd. Hiervan wordt goed gebruik gemaakt. Inwoners kunnen op grond van deze regeling tegen een aantrekkelijke rente de verduurzaming van hun woning financieren. Er zijn op dit moment ruim 100 informatieverzoeken en aanvragen in ingediend. Verder is de stimuleringsregeling geïntroduceerd voor de stimulering van een zogenaamde postcoderoos. Op dit moment werkt de energiecoöperatie 'de Eendracht' aan de realisatie van 1 of meer postcoderozen. Ook is de verzilvering in 2018 geïntroduceerd. Deze regeling treedt met ingang van 2019 in werking. Op 7 juli 2018 is er een energiemarkt georganiseerd in het gemeentehuis. Deze markt is zeer goed bezocht. De inwoners zijn geïnformeerd over de mogelijkheden om de woning verder te verduurzamen. Er is informatie verstrekt over de gemeentelijke projecten 'goed voorbeeld doet goed volgen', 'perspectief op 0' en 'smart grid'. Er is een voorbeeld huisbezoek georganiseerd voor de deelnemers aan de projecten met informatie over praktische duurzame toepassingen. Verder is een avond in de raadszaal georganiseerd voor belangstellenden voor de collectieve inkoop van zonnepanelen.

Via de website van de gemeente Ooststellingwerf is informatie beschikbaar gesteld over de gemeentelijke projecten en over de mogelijkheden voor een duurzaamheidslening.

Beleidskaders

- Milieubeleidsplan Ooststellingwerf 2010-2016 (mei 2010)
- Versnellingsagenda Duurzaam Ooststellingwerf 2030
- Infographic Versnellingsagenda Duurzaam Ooststellingwerf 2030
- Beleid zonnepaneelvelden gemeente Ooststellingwerf

3.3.2 Thema: Afval

Wat willen we bereiken?

Uiterlijk in 2020 hergebruiken we 75% van ons afval en hebben nog 100 kg te verbranden restafval per inwoner per jaar.

We sluiten ons aan bij de VANG-doelstellingen van het Rijk (VANG = Van Afval Naar Grondstof).

Wat hebben we bereikt?

Mede vanwege het nascheiden van ons restafval bij Omrin komt het percentage hergebruik over 2018 uit op 71% en is de hoeveelheid te verbranden restafval 141 kg per inwoner/per jaar (2018). De VANG doelstelling is hiermee nog niet gerealiseerd.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Aanpak zwerfafval

Met basisscholen is weer de Himmelmike gehouden. Het Stellingwerf College en het CSG Liudger (voortgezet onderwijs) hebben allebei met de tweede klassen, een zwerfafvalproject gedaan.

Van Afval Naar Grondstof

Na een heroverweging heeft de raad op 25 september 2018 besloten per 1-1-2019 Diftar+ (gewicht/ frequentie) in te voeren. Met Diftar+ krijgen inwoners een (financiële) prikkel om hun afval nog beter te scheiden.

Afvalsturing Friesland N.V. (Omrin)

Omrin is het bedrijf van en voor gemeenten voor de reinigingstaken. Afvalsturing verwerkt het ingezamelde huishoudelijke afval en exploiteert de gemeentelijke milieustraat. Fryslân Miljeu zamelt afval in en doet reinigingstaken.

Wat heeft de inwoner daarvan gemerkt?

Vanaf oktober 2018 is de voorlichtingscampagne "Afval scheiden, dat loont" weer opgestart. Daarnaast is er in november een voorlichtingsavond over Diftar+ georganiseerd. Inwoners worden via allerlei kanalen (website, facebook, buurtkrantjes, flyer etc.) geïnformeerd over Diftar+.

Beleidskaders

- Milieubeleidsplan Ooststellingwerf 2010-2016 (mei 2010)
- Versnellingsagenda Duurzaam Ooststellingwerf 2030

3.4.1 Thema: Bouwen en Wonen

Wat willen we bereiken?

De leefbaarheid in de dorpen behouden en ontwikkelen

Dit doen we door een goede verdeling van de maatschappelijke voorzieningen in onze gemeente, anticiperend op de demografische ontwikkelingen en de behoefte in de 4 regio's. Daarnaast versterken we de verantwoordelijkheid en zelfwerkzaamheid vanuit de lokale gemeenschappen.

Wat hebben we bereikt?

Een goede verdeling van de maatschappelijke voorzieningen is een proces vanuit de dorpen zelf waarin de dorpen centraal staan. Het tempo van de dorpen is bepalend voor het verloop van het proces; het betreft maatwerk. Er is wel een goede relatie tussen de dorpen, regio's en college, de dorpencoördinatoren vervullen hierin een schakelfunctie.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Er zijn er twee overleggen gevoerd met het Overleg Plaatselijke belangen Ooststellingwerf (OPO) en in de vier regio's zijn in het najaar regio-overleggen gevoerd. In de zomer van 2018 hebben de dorpen en de vier bewonerscommissies in Oosterwolde kennis gemaakt met het nieuwe college. Onderwerpen van gesprek waren o.a. regio-agenda, presentatie nieuwe college, presentatie Adviesraad Sociaal Domein en presentatie gemeentelijke dienstverlening. Daarnaast hebben de dorpencoördinatoren gezamenlijk met een vertegenwoordiging van de gemeentelijke Buitendienst en het Gebiedsteam een bezoek gebracht aan alle besturen van de PB-en en Bewonerscommissies om actuele zaken die het dorp of de wijk betreffen te bespreken en zo nodig hierop actie te ondernemen. In Oosterwolde hebben wijkschouwen plaatsgevonden.

Ook is vanaf de zomer 2018 het initiatief opgepakt om het gesprek aan te gaan met onze inwoners in de zogenaamde Dorpsgesprekken om zo te komen tot een gezamenlijk gedragen visie Sociaal Domein.

Het College heeft besloten om mee te doen aan de - door de Rijksdienst voor het Culturele Erfgoed (RCE) opgestarte - pilot "opstellen van een kerkvisie" in de gemeente Ooststellingwerf. Het doel hiervan is om een visie te ontwikkelen met het oog op toekomstig gebruik en het behoud van (niet) beeldbepalende kerken en de omgevingskwaliteit binnen de betreffende dorpen.

Ooststellingwerf heeft mee gedaan aan de Open Monumentendag, die georganiseerd werd door de gemeente, in samenwerking met de monumenteneigenaren, vrijwilligers en andere betrokkenen. Naast het bewonderen van de monumenten met de bijbehorende verhalen, waren er ook diverse activiteiten.

Verbonden partij: Hûs en Hiem

De commissie Ruimtelijke Kwaliteit Hûs en Hiem, welstandsadvisering en monumentenzorg, behartigt de belangen op het gebied van bouwkunstige, stedenbouwkundige en landschappelijke schoonheid in de provincie Fryslân.

Wat heeft de inwoner daarvan gemerkt?

De gemeente (ambtelijk en college) heeft intensief contact met de vertegenwoordigers van de inwoners in de dorpen en wijken (PB-en en Bewonerscommissies), ze worden goed geïnformeerd over wat er speelt etc. De inwoners op hun beurt worden door hun vertegenwoordigers geïnformeerd. Daarnaast worden dorpsgesprekken gevoerd, alle bewoners zijn uitgenodigd om mee te praten over wat er speelt in hun dorp of wijk.

Beleidskaders

- Structuurvisie 2010-2020-2030; Ooststellingwerf (september 2009)
- Notitie "Platteland aan zet" (kaders gebiedsuitwerkingen) (januari 2012)
- Notitie "Voortgang pilot dorpsagenda's/gebiedsagenda's" (voorjaar 2012)

3.4.2 Thema: Volkshuisvesting

Wat willen we bereiken?

Onze inwoners wonen in een passende huur- of koopwoning

Onze inwoners wonen in een huur- of koopwoning die past bij hun financiële situatie, gezinssamenstelling of zorgbehoefte. Daarnaast een woning die energieneutraal en digitaal ontsloten is. We willen een aantrekkelijke woongemeente zijn voor onze huidige en toekomstige inwoners.

Wat hebben we bereikt?

Corporatie WoonFriesland heeft haar verkoopportefeuille sterk verminderd en investeert stevig in onderhoud en verduurzaming van haar woningen; dit geldt ook voor corporatie Actium en dan met name de gemaakte stappen voor de revitalisering van het Haerenkwartier. De particuliere woningbezitters zijn gestimuleerd om hun woning te verduurzamen en levensloopbestendig te maken. Met behulp van zorgpartijen is invulling gegeven aan de zorgbehoefte van onze inwoners.

Door aanbieden van kavels in Donkerbroek, Elsloo en Langedijke is invulling gegeven aan een aantrekkelijke woongemeente; hierbij past ook het traject om in het kader van het 'plan van aanpak woningbouw' de behoefte af te stemmen op (verwachte) vraag.

De woningvoorraad binnen de gemeente moet voldoen aan de huidige en toekomstige behoefte van de inwoners, daarvoor moeten we zowel de naar de kwantitatieve als de kwalitatieve voorraad kijken. Op dit moment zijn er bij de gemeente Ooststellingwerf veel plannen, initiatieven, ideeën, en potentiële locaties voor nieuwbouw, dit alles vormt de plancapaciteit. Deze zijn te onderscheiden in harde en zachte plannen. De aantallen overtreffen de ruimte die regionaal is overeengekomen voor uitbreiding van de woningvoorraad. Doordat er nu beperkte ruimte is in de plancapaciteit kan er met het afwegingskader worden getoetst in hoeverre bouwplannen passen in de visie en ruimte die er in een bepaalde periode is.

Daarvoor hebben we met Compaenen gewerkt aan het ontwikkelen van een afwegingskader om woningbouwplannen en woningbouwinitiatieven te kunnen beoordelen op de kwalitatieve meerwaarde en de wenselijkheid van de bouwplannen. Dit betekent dat initiatiefnemers van nieuwe plannen rekening moeten houden met het feit dat de gemeente hun plannen zal toetsen en er punten aan zal toekennen. Indien een plan niet voldoende punten haalt zal er geen medewerking aan verleend worden, indien het plan wel voldoende punten haalt zal er ook nog gekeken worden of er op dat moment voldoende woningbouwvolume is, zo niet dan wordt dat plan "on hold gezet" en pas in behandeling genomen als er later wel volume voor is.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Prestatieafspraken met de corporaties geëvalueerd en nieuwe gemaakt.
- Invulling gegeven aan de Versnellingsagenda en de subsidieregeling Duurzaam en Leefbaar Ooststellingwerf opgesteld, uitvoering gegeven aan de W.M.O. en het project "Mijn huis op maat".
- Binnen het kader van de Streekagenda Zuidoost Fryslân afspraken gemaakt (in concept) over het woningbouwvolume 2016 tot en met 2025 en in vervolg daarop het plan van aanpak woningbouw Ooststellingwerf opgesteld.

- Uitvoering geven aan de Woonvisie door de voorbereidingen te treffen voor de behandeling in de raad van januari 2019 van "het afwegingskader woningbouw gemeente Ooststellingwerf", de lijst van de te schrappen plannen en uitleglocaties vast te stellen en het voornemen uit te spreken voor deprogrammering van een aantal plannen in de harde planvoorraad. (Nb. u heeft in de vergadering van januari 2019 ingestemd).

Wat heeft de inwoner daarvan gemerkt?

Er zijn voldoende geschikte woningen voor onze inwoners.

Beleidskaders

- Structuurvisie 2010-2020-2030 Ooststellingwerf (september 2009)
- Woonplan gemeente Ooststellingwerf 2011 – 2020 (mei 2011)
- Nota bouwleges gemeente Ooststellingwerf 2016-2019 (jan.2016)
- Woonvisie Ooststellingwerf 2017-2022 (mei 2017)
- Afwegingskader Woningbouw gemeente Ooststellingwerf v1.3 28 sept 2018, vastgesteld jan 2019.

3.4.3 Thema: Omgevingswet / Bestemmingsplannen

Wat willen we bereiken?

We willen goed voorbereid zijn op de nieuwe Omgevingswet

Wat hebben we bereikt?

- We hebben een "Uitvoeringsprogramma Omgevingswet Ooststellingwerf 2017-2020" opgesteld. Dit programma voorziet in een brede organisatorische implementatie van de nieuwe wet binnen de gemeente Ooststellingwerf.
- Als eerste uitvoeringsproject uit het programma starten we in 2019 met het opstellen van een nieuwe integrale visie ten aanzien van de fysieke leefomgeving, een omgevingsvisie.
- We hebben de nieuwe gemeenteraad voorgelicht over de gevolgen en kansen van de nieuwe Omgevingswet.
- In voorbereiding op de Omgevingswet hebben wij bestaande beleidskaders bijgewerkt om wenselijke ontwikkelingen in de fysieke leefomgeving mogelijk te maken.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

1. De digitale gevolgen van de Omgevingswet worden in OWO-verband in beeld gebracht.
2. We hebben een plan van aanpak opgesteld waarin we het proces om te komen tot een nieuwe omgevingsvisie nader hebben omschreven.
3. We hebben als input voor de nieuwe Omgevingsvisie een bouwsteen "Omgevingsveiligheid" in samenwerking met de Provincie Fryslân en de FUMO opgesteld.
4. We hebben een introductie nieuwe Omgevingswet voor de nieuwe gemeenteraad georganiseerd.
5. We hebben een nieuwe visie (Gebiedsvisie Oude Dorp Oosterwolde) en bestemmingsplannen (voorontwerpbestemmingsplan Motorcrossterrein De Prikkedam, ontwerpbestemmingsplan Oosterwolde-Dertien Aprilstraat en ontwerpbestemmingsplan Oude Dorp Oosterwolde) voorbereid. De Raad heeft het bestemmingsplan Appelscha - Herontwikkeling voormalige locatie miniatuurpark vastgesteld (in januari 2019 onherroepelijk geworden).

Wat heeft de inwoner daarvan gemerkt?

We hebben 2018 gebruikt om met name intern voor te sorteren; in 2019 zal de inwoner merken dat we met de nieuwe Omgevingswet bezig zijn omdat wij via een participatief traject de nieuwe Omgevingsvisie voor onze gemeente gaan opstellen. Bij het voorbereiden van visies en bestemmingsplannen zijn de inwoners betrokken.

Beleidskaders

- Structuurvisie 2010-2020-2030 Ooststellingwerf (september 2009)
- Geldende Bestemmingsplannen en Beheersverordeningen

Toelichting belangrijkste afwijkingen programma 3

Wat heeft het gekost?

x € 1.000

Wat heeft het ons gekost?	Rekening	Primitieve	Actuele	Rekening	Verschil
	2017	Begroting	Begroting	2018	
Saldo van baten en lasten					
Lasten					
3.1 Thema Economische ontwikk.	-660	-599	-2.125	-989	1.136 V
3.2 Thema Openbare ruimte	-2.946	-2.606	-2.934	-2.753	181 V
3.3 Thema Milieu	-4.290	-4.514	-4.393	-4.315	78 V
3.4 Thema Bouwen en wonen	-2.600	-608	-916	-503	413 V
Totaal Lasten	-10.495	-8.327	-10.367	-8.559	1.808 V
Baten					
3.1 Thema Economische ontwikk.	590	322	572	650	78 V
3.2 Thema Openbare ruimte	152	68	93	131	38 V
3.3 Thema Milieu	5.435	5.810	5.366	5.499	132 V
3.4 Thema Bouwen en wonen	1.117	528	1.089	890	- 199 N
Totaal Baten	7.295	6.728	7.121	7.170	49 V
Saldo van baten en lasten	-3.200	-1.599	-3.246	-1.390	1.856 V
Mutatie reserves					
Toevoegingen	-2.306	-84	-424	-760	- 336 N
Onttrekkingen	4.397	1.102	3.505	1.730	- 1.775 N
Mutatie reserves	2.091	1.018	3.081	970	- 2.111 N
Resultaat	-1.109	-581	-164	-419	- 255 N

Tabel belangrijkste afwijkingen

x € 1.000	
Belangrijkste afwijkingen Programma 3	Verschil
Economische aangelegenheden	1.056 V
Algemene reserve	- 1.068 N
Recreatie en toerisme	148 V
Reserve Strategische Projecten	- 148 N
Verhardingen	118 V
Reserve Strategische Projecten	- 200 N
Verkeersvoorzieningen	33 V
Openbaar Groen	96 V
Milieubeleid	143 V
Algemene reserve	- 30 N
Afvalinzameling	63 V
Reserve lastenverlichting	- 40 N
Ontwikkelpannen incl. grondexploitatie	410 V
Grond en gebouwen	- 150 N
RO, Vhv en Bestemmingsplannen	92 V
Algemene reserve	- 217 N
Algemene reserve, breedband	- 500 N
Overige kleine afwijkingen	- 61 N
Totaal afwijkingen	- 255 N

Toelichting belangrijkste afwijkingen

In onderstaand overzicht lichten we de afwijkingen > € 25.000 toe.

Economische aangelegenheden, voordeel € 1.056.000

- De bouw van het Biosintrum is gestart in 2017 en wordt in 2019 opgeleverd. De geraamde onttrekking van € 1.000.000* uit de Algemene reserve verschuift naar 2019.
- Er is voor Biobased Economy € 68.000 minder uitgegeven. Vanaf het 4e kwartaal 2018 is er geen aanspreekpunt, aanjager en coördinatie voor alle gestarte en komende biobased projecten. Dit zorgt voor vertraging in de uitvoering. Hierdoor is de onttrekking uit de algemene reserve lager. Dit deel schuift door naar 2019.

Algemene reserve, nadeel € 1.068.000*

Lagere onttrekking voor Biosintrum en Biobased economy. Zie economische aangelegenheden.

Recreatie en toerisme, voordeel € 148.000 *

Voor de uitvoering van het Masterplan Regio Appelscha 2017-2019 in 2018 is een bedrag van € 300.000 verantwoord. De besteding van het restantbedrag van € 150.000 wordt in 2019 verder ingevuld.

Reserve strategische projecten, nadeel € 148.000*

Lagere onttrekking voor de uitvoering van het Masterplan Regio Appelscha 2017-2019. Zie Recreatie en toerisme.

Verhardingen, voordeel € 118.000

- Verhardingen nadeel € 80.000 door hogere kosten voor incidenteel onderhoud. Er zijn aan het eind van 2018 twee scheurreparaties geweest die niet waren voorzien.
- Investeringswerken, voordeel € 200.000*. Dit is het voorbereidingskrediet Haerenkwartier. De investeringslasten in 2018 bedragen € 42.000. Deze worden tzt betrokken bij de verantwoording van het restant van het projectbudget van € 1,8 miljoen.

Reserve Strategische Projecten, nadeel € 200.000*

De geraamde onttrekking voorbereidingskrediet Haerenkwartier van € 200.000 uit de reserve Strategische Projecten verschuift naar 2020.

Verkeersvoorzieningen, voordeel € 33.000

Vanaf 2019 wordt alle openbare verlichting wat op dat moment nog geen led is vervangen voor led. Daarom is in 2018 alleen het hoogst noodzakelijke onderhoud uitgevoerd. Dit zorgt voor een voordeel in 2018.

Openbaar groen, voordeel € 96.000

Een voordeel doordat mensen van het werkvoorzieningsschap “Caparis” zijn ondergebracht in de gemeentelijke stichting “Ooststellingwerf werkt”. Ze worden o.a bij de buitendienst ingezet. Voorheen werden deze mensen via Caparis ingehuurd, deze inhuurkosten zijn er niet meer.

Milieubeleid, voordeel € 143.000

- In 2018 was € 30.000 beschikbaar voor het opstellen van een biodiversiteitsplan. Dekking algemene reserve. De uitvoering vindt plaats in 2019 en 2020. De onttrekking verschuift daarom naar 2019.
- Voordeel op milieubeleid van € 98.000 hoofdzakelijk doordat het budget voor de uitrol van de slimme meters in Ooststellingwerf in 2018 voor de netbeheerder is gekomen.

Algemene reserve, nadeel € 30.000

Lagere onttrekking voor het biodiversiteitsplan, zie Milieubeleid.

Afvalinzameling, voordeel € 63.000

Een voordeel doordat er hogere baten zijn doordat een ondergrondse container is geplaatst waardoor er een verschuiving is tussen opbrengsten omslagpercelen en afvalzakken. Daarnaast zijn er hogere baten voor de nascheiding kunststof- en drankenkartons. Bij de toegerekende salarislasten is een nadeel (programma 6). Per saldo is het voordeel € 40.000. Daarom is de onttrekking uit de reserve lastenverlichting € 40.000 lager dan begroot.

Reserve lastenverlichting, nadeel € 40.000

De onttrekking uit de reserve lastenverlichting voor afval is € 40.000 lager. Zie bovenstaande toelichting.

Ontwikkelplannen inclusief grondexploitatie, voordeel € 410.000*

Dit bestaat uit twee onderdelen. Eén ervan heeft invloed op het rekeningsresultaat en de ander niet. Invloed op het rekeningsresultaat is de jaarlijkse actualisatie van de omvang van de reserve grondexploitatie. De omvang van de reserve is gebaseerd op de risico's met betrekking tot de toekomstige verkopen voor de komende vijf jaar en de huidige boekwaarde van de complexen. De uitkomst van deze berekening is dat de reserve € 410.000 te hoog is en dit valt dus vrij.

De grondexploitatie is in administratief opzicht een sluitend systeem, omdat baten en lasten per saldo via de reserve lopen. De grondexploitatie heeft dus geen invloed op het rekeningsresultaat. De lasten en baten worden per saldo toegevoegd aan de boekwaarde van de complexen. De boekwaarde van de complexen staat op de balans onder voorraden. De afname (de baten waren hoger dan de lasten) van de boekwaarde is € 456.000:

- Resultaat uit lasten en baten € 876.000 (afname boekwaarde). In 2018 zijn drie kavels industrieterrein (10.000 m²) en zeven woningbouwkavels (twee in Langedijke en Elsloo en drie in Donkerbroek) verkocht.
- Toevoeging aan de reserve (toename boekwaarde) in verband met winstneming volgens de POC-methode € 420.000. Door de hogere opbrengsten wordt de winstneming ook hoger.

Gronden en gebouwen, nadeel € 150.000*

Het nadeel bestaat uit:

- Nadeel van € 325.000 in verband met de niet gerealiseerde opbrengst verkoop boerderij Appelscha-hoog. De verkoop van de boerderij met omliggende grond is nog niet geleverd omdat de wederpartij (nog) niet akkoord is met de uitwerking van de koopovereenkomst.
- Op basis van een Partnership overeenkomst Camping Kale Duinen te Elsloo uit 2007 zijn met de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) en de provincie afspraken gemaakt over de kosten en baten voor de beëindiging door uitkoop van de camping Canada 4. Daardoor is RVO eigenaar geworden. Na herbestemming heeft RVO bij inschrijving Canada 4 verkocht, waarbij het aandeel voor de gemeente € 133.000 (voordeel) is.
- Na de realisatie van het nieuwe tracé van de N381 heeft ter hoogte van Donkerbroek een herinrichting plaatsgevonden van het oude tracé. Hierdoor bleef grond, die voorheen deel uit maakte van het oude tracé, over. Omdat deze grond niet meer door de gemeente werd gebruikt, is de grond waarvoor een aanliggende eigenaar belangstelling voor had, verkocht (voordeel € 38.000).

RO, Vhv en Bestemmingsplannen, voordeel € 92.000

De kosten voor bestemmingsplannen zijn € 58.000 hoger dan geraamd. Dit komt o.a. door hogere lasten voor het 'veegplan' bestemmingsplan Buitengebied, dorpsvisie Oude Dorp te Oosterwolde en Prikkedam. Verder lagere lasten nieuwe Omgevingswet € 94.000 door uitstel wetgeving. Vanaf 2019 wordt gestart met de werkzaamheden voor de nieuwe Omgevingswet. In de algemene reserve blijft € 94.000 beschikbaar in 2019. Lagere lasten (€ 59.000) uitvoeringsagenda's woonvisie. Het restant blijft beschikbaar in 2019 via de algemene reserve.

Algemene reserve, nadeel € 217.000

Lagere onttrekking uitvoeringsagenda's woonvisie € 59.000 en lagere onttrekking nieuwe Omgevingswet € 158.000. Een deel van de onttrekking voor de Omgevingswet heeft plaatsgevonden in programma 6.

Algemene reserve, nadeel € 500.000

Lagere onttrekking voor breedband. Zie programma 6.

* Maakt onderdeel uit van de incidentele baten en lasten.

Programma 4 | Strategische projecten

Er zijn 3 strategische projecten waar we ons intensief mee bezighouden. Ten eerste het project Venekoten-Centrum te Oosterwolde. We willen dat de inwoners en bezoekers van Oosterwolde een aantrekkelijk winkelgebied krijgen met voldoende parkeerruimte, waarbij het centrum ook goed bereikbaar is. Ten tweede het project Masterplan Appelscha, bedoeld om Appelscha in de top 10 van de nationale toeristische attracties te positioneren. Vanuit de nieuwe uitkijktoren is de wijde omgeving te zien. Ook worden er steeds meer activiteiten georganiseerd op of in de buurt van de Boerestreek. Tot slot het project Ecommunity Park te Oosterwolde met het Biosintrum als multifunctioneel centrum. Hier kan innovatie tussen bedrijfsleven, onderwijs en overheid een plek krijgen. Het Biosintrum biedt een uitgelezen kans om onderzoek te doen, stage- en afstudeeropdrachten uit te voeren en opdrachten voor en met bedrijven en de overheid uit te voeren.

De lasten en de baten van dit programma presenteren we in programma 3: ruimtelijke en economische ontwikkelingen.

4.1 Thema: Venekoten Centrum te Oosterwolde

Wat willen we bereiken?

We gaan centrum en toegang Oosterwolde revitaliseren

Een compact, mooi en goed functionerend centrum dat goed bereikbaar is langs een kwalitatieve invalsweg. En een gerevitaliseerd Venekoten Noord.

Wat hebben we bereikt?

Bezoekers van het centrum van Oosterwolde kunnen hun auto's beter parkeren.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

De parkeergelegenheid van het parkeerterrein Brugkampweg en Trambaan is kwantitatief en kwalitatief enorm verbeterd.

Wat heeft de inwoner daarvan gemerkt?

Iedereen kan makkelijker parkeren en een mooiere omgeving.

Beleidskaders

- Structuurvisie 2010-2020-2030 Ooststellingwerf (september 2009)
- Masterplan Oosterwolde Centrum-Venekoten Noord (januari 2014) (het plan omvat Venekoten-Noord, het centrum, het busstation, het Haerenkwartier en de Venekoterweg)

4.2 Thema: Masterplan Regio Appelscha

Wat willen we bereiken?

Appelscha Verbindt!

Ondanks de investeringen in de recreatieve infrastructuur is er de laatste jaren sprake van een lichte daling in de werkgelegenheid in deze sector. Die willen we de komende jaren ombuigen in een significante groei.

Recreatie & toerisme biedt naast werkgelegenheid een belangrijke bijdrage aan de leefbaarheid in tal van voorzieningen voor onze inwoners (fietspaden, zwembaden, horeca, etc.). We voeren het Masterplan Regio Appelscha (2017) uit via de 6 uitvoeringsagenda's.

Wat hebben we bereikt?

We zijn een stap verder in de ontwikkeling van recreatie en toerisme in onze regio. Het jaar 2018 was een goed toeristenseizoen afgaande van verhalen van ondernemers en toeristische onderzoeken. Coöperatie Appelscha regio 3.0 is met ondernemers in gesprek over promotie van de regio en het vergroten van de gastvrijheid.

Elke 2 jaar verschijnt vanuit het Recreatieschap Drenthe de toerismemonitor. Hierin wordt Ooststellingwerf ook meegenomen. Conclusies voor ons uit dit rapport zijn:

- Economisch belang van R&T in Ooststellingwerf is: over 2017 is er € 57 miljoen euro aan omzet gegenereerd in deze sector. Hiervan is € 41 miljoen toe te rekenen aan dagtochten en ca € 16 miljoen aan verblijfsrecreatie. Dit is vergelijkbaar met de vorige meting van 2 jaar geleden.
- Het aantal dagtochten is voor 2017 geschat op € 1,75 miljoen.
- Werkgelegenheidsontwikkeling is licht positief: het aandeel (directe) werkzame personen in de R&T is gestegen van 10,2 % in 2015 naar 10,6 personen in 2017. Een stijging van 890 banen in 2015 naar 950 banen in 2017. Dus 1 op de 10 banen in Ooststellingwerf is toeristisch.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Uitvoeringsagenda's

- De agenda verbinding DF wold - Fochtelooërveen: recreatievisie Fochtelooërveen is gereed inclusief ontwikkelagenda. De eerste vervolgonderzoeken zijn uitgezet.
- De agenda samenwerking ondernemers: coöperatie Appelscha regio 3.0 is opgericht en heeft een plan opgeleverd voor de komende twee jaar.
- De agenda economische upgradering Turfroute: Binnen het project Ervaren en Turf zijn de diverse projecten in uitvoering. Het project is een project dat door de vijf gemeenten in zuidoost Friesland wordt uitgevoerd.
- De agenda verbinding Boerestreek buitencentrum/centrum: diverse gesprekken zijn er gevoerd met ondernemers over investeringsplannen en ambities rondom Boerestreek en Bosbergtoren.

Wat heeft de inwoner daarvan gemerkt?

Er is meer reuring in de regio. Extra draagvlak onder lokale voorzieningen.

Beleidskaders

- Bestuursvereenkomst Ontwikkelagenda Appelscha (2008)
- Masterplan Regio Appelscha (2017)

4.3 Thema: Biosintrum te Oosterwolde

Wat willen we bereiken?

De realisatie van een multifunctioneel centrum, waarin innovatie tussen bedrijfsleven onderwijs en overheid een plek kan krijgen

Dit ter versterking van innovatie op het gebied van biobased materials. En daarnaast om kennis en educatie te verspreiden op het gebied van de biobased economy en biobased society. Hiermee willen we onderwijsinstellingen structureel aan onze regio binden. Het Biosintrum biedt een uitgelezen kans om onderzoek te doen, stage- en afstudeeropdrachten uit te voeren en opdrachten voor en met bedrijven en de overheid uit te voeren.

Wat hebben we bereikt?

Het bouwkundige gedeelte is inmiddels opgeleverd. Daarin zijn vele innovatieve biobased materialen gebruikt, dit levert ook de nodige aandacht op door bijvoorbeeld diverse nominaties. Zo is het gebouw de winnaar van de Nederlandse Bouwprijs 2019 in de categorie gebouwen. Er is een start gemaakt met de inrichting van het gebouw.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

We hebben het Biosintrum voor het bouwkundige en installatietechnische gedeelte gerealiseerd. We hebben 3 verschillende middelbare scholen, met in totaal 110 leerlingen, mee laten denken over de inrichting van het gebouw. Studenten van diverse opleidingen hebben meegedacht over de omgeving van het gebouw.

Wat heeft de inwoner daarvan gemerkt?

Dat het Biosintrum bijna klaar is.

Beleidskaders

- Structuurvisie Ecommunitypark 2012-2022 (september 2012)
- Bestemmingsplan Ecommunitypark (2014)

4.4 Thema: Overheidsparticipatie

Wat willen we bereiken?

Actieve bijdrage leveren aan onze samenleving

Voor het slagen en voortbestaan van onze democratie is het belangrijk dat zowel de overheid als inwoners een actieve bijdrage leveren aan onze samenleving. Voor de overheid is dat natuurlijk haar officiële taak. Voor onze inwoners is het een belangrijke mogelijkheid om invloed uit te oefenen op de wereld om hen heen. Bovendien zorgt de inbreng van onze inwoners ervoor dat het beleid van de overheid beter op de praktijk aansluit.

Wat hebben we bereikt?

Op 17 april 2018 is de notitie 'Participatie in Ooststellingwerf: Samen aan de slag!' vastgesteld en is het participatiebudget vastgesteld om initiatieven mogelijk te maken.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Beleidsmatig en financieel ruimte creëren voor overheidsparticipatie.

Stichting DO! heeft als eerste initiatief een subsidie ontvangen voor het initiëren en ondersteunen van de duurzaamheidsambities van gemeente Ooststellingwerf. Daarnaast zijn we nog in gesprek met initiatiefnemers over nieuwe initiatieven die nog in een voorbereidingsfase zitten.

Fonds Ooststellingwerf

In 2018 hebben we een nieuwe regeling en vorm aangehouden. De naam wijzigde in Het Fonds 2018-2021. Ook liep dit jaar de pilot met een regiobudget voor dorp overstijgende plannen. Dit jaar is er geen publieksjury meer maar een adviescommissie en een (onverplicht) pitchmoment. Dit pitchmoment werd door zowel de adviescommissie als initiatiefnemers als interessant en waardevol ervaren. Begin 2019 wordt de tender van 2018 geëvalueerd om het in 2019 nog beter te kunnen doen.

Wat heeft de inwoner daarvan gemerkt?

Voor het Fonds werden 25 aanvragen gedaan en één aanvraag voor het regiobudget. Van de ingediende aanvragen voor het fonds hebben we 20 aanvragen kunnen honoreren. Ook de aanvraag voor het regiobudget is gehonoreerd.

Beleidskaders

- Participatie in Ooststellingwerf, samen aan de slag (jan 2018)

Programma 5 | Openbare Orde en Veiligheid

In gemeente Ooststellingwerf willen we wonen, werken en naar school gaan in een veilige en schone omgeving. Dit realiseren we samen met alle betrokken partijen. We werken samen met partners om risico's te beheersen. Samen coördineren we ook de voorbereiding op hulpverlening bij incidenten en crises. Gemeenten zijn sinds 2013 verantwoordelijk voor het toezicht op de drank- en horecawet. Voor de gemeentelijke BOA's (Buitengewoon Opsporingsambtenaren) is dit een taak.

5.1.1 Thema: Integrale Veiligheid

Wat willen we bereiken?

Een veilige en prettige woon- leefomgeving ontwikkelen

Als we aan inwoners vragen wat ze belangrijk vinden, noemen zij naast de eigen gezondheid vaak het onderwerp veiligheid. Integrale Veiligheidszorg (IVZ) is beleid dat alle velden bestrijkt, interne en externe partners bij de aanpak betreft en ook de organisatorische borging van het beleid regelt. Daarom zetten we in op samenwerking met alle betrokken partijen om een veilige en prettige woon- en leefomgeving te ontwikkelen.

Wat hebben we bereikt?

Het integraal veiligheidsbeleid 2017 - 2021 is in juni 2017 door de gemeenteraad vastgesteld. Het afgelopen jaar is er gestart met de uitvoering van het integraal veiligheidsbeleid. De belangrijke thema's als aanpak overlast, high-impact crimes en aanpak van jeugdgroepen stonden centraal. De gemeente gaat samen met de partners met deze onderwerpen aan de slag om de overlast te verminderen, bewustwording te vergroten en/of een integrale samenwerking te bevorderen

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Uitvoeringskalender integrale veiligheid

Het afgelopen jaar is met name ingezet op de thema's van aanpak overlast, jeugdgroepen, drugsproblematiek en ondermijning:

- Verbeteren samenwerking veiligheid met het gemeentelijke Gebiedsteam en het escalatieplatform.
- Vernieuwd samenwerkingsovereenkomst met het Veiligheidshuis Fryslân.
- Plan van aanpak drugsproblematiek. Een integrale aanpak die is afgestemd wordt in 2019 door u vastgesteld.
- Op basis van de systematiek van het 7 stappenmodel een jeugdgroep aangepakt.
- Integrale samenwerking op evenementen.

Wat heeft de inwoner daarvan gemerkt?

Met de uitvoering van het Integraal veiligheidsbeleid zien de inwoners dat er concrete maatregelen genomen worden die bijdragen aan de leefbaarheid en de veiligheidsbeleving in de gemeente.

Beleidskaders

- Integraal veiligheidsbeleid 2017–2021

5.1.2 Thema: Crisisbeheersing

Wat willen we bereiken?

Risico's beheersen en hulpverlening coördineren

We werken samen met interne en externe partners om risico's te beheersen en samen met de partners coördineren we de voorbereiding op hulpverlening bij incidenten en crises. De partners binnen de crisisbeheersing zijn vooral de brandweezorg, de Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen (GHOR) en de gemeentelijke organisatie (sectie bevolkingszorg).

Wat hebben we bereikt?

Een gemeentelijke organisatie die goed is voorbereid op calamiteiten. De gemeente Ooststellingwerf beschikt over recentelijk geschoolde en getrainde medewerkers die op de hoogte zijn van de laatste ontwikkelingen op het gebied van crisisbeheersing.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Gecoördineerde samenwerking met crisispartners

De Veiligheidsregio Fryslân organiseert voor de Friese gemeenten de opleidingen en trainingen. In het bijzonder is er dit jaar aandacht geweest voor de bestuurders. Als gevolg van de verkiezingen zijn er verschuivingen geweest in het college. De nieuwe bestuurders hebben een introductietraining gehad. Dit om hun voor te bereiden en te informeren over de rollen en positie van de gemeente in de crisisbeheersing.

Verbonden partij: Veiligheidsregio Fryslân (VRF)

Binnen de VRF werken Friese gemeenten, Brandweer Fryslân, GGD Fryslân en andere partners samen aan brandweertzorg, publieke gezondheidszorg, rampenbestrijding en crisisbeheersing. De VRF werkt op het gebied van crisisbeheersing en brandweertzorg aan veiligheid en het voorkomen, beperken en bestrijden van incidenten.

Wat heeft de inwoner daarvan gemerkt?

Door te oefenen en te trainen is de gemeentelijke organisatie op een mogelijke crisis of calamiteit voorbereid, zodat de inwoners kunnen rekenen op een professionele organisatie die weet te handelen in een abnormale situatie.

Beleidskaders

- Beleidsplan Crisisbeheersing 2015-2018

5.2 Thema: Handhaving

Wat willen we bereiken?

Toename veiligheidsgevoel en leefbare omgeving

De gemeente verleent vergunningen voor diverse evenementen en activiteiten. We zetten Buitengewoon Opsporingsambtenaren (BOA's) in om toezicht te houden. Deze BOA's letten onder andere ook op het zwerfafval, de overlast van hondenpoep, het aanlijngedrag van honden en het parkeren in de blauwe zone. Daarnaast houden de BOA's toezicht op de regels vanuit de Drank- en horecawet.

Wat hebben we bereikt?

Door de inzet van Toezichthouders/Boa's voor de controle en het toezicht in het openbaar domein worden incidenten en kleine ergernissen sneller opgepakt, neemt de kwaliteit van de openbare ruimte toe en worden regels uit de APV beter nageleefd.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Zichtbare handhaving

Door toezichthouders/Boa's zijn het afgelopen jaar honderden controles, waaronder 800 APV-controles, uitgevoerd en zijn er meer dan 1000 klachten en meldingen afgehandeld op het gebied van afval, hondenpoep en parkeren. Naast waarschuwen en sanctioneren wordt op de toezichthouders vaak een beroep gedaan om te bemiddelen in conflicten.

Verbonden partij: Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing (FUMO)

Met de Fumo wordt beoogd de uitvoering van de milieuregelgeving te professionaliseren, te uniformeren en de afstemming met andere handhavingpartners (Justitie) te verbeteren. De FUMO voert voor de gemeente gedeeltelijk het omgevingsrecht uit: de vergunningverlening en het toezicht van het milieucolonneel van grote en complexe bedrijven en instellingen.

Wat heeft de inwoner daarvan gemerkt?

In 2018 zijn er meer controles uitgevoerd in de openbare ruimte dan in 2017. Deels is dit te verklaren door het nog makkelijker melden van zaken door www.verbeterdebuurt.nl. Daarmee is laagdrempelig en makkelijk een melding openbare ruimte door te geven en kunnen de BOA's efficiënter en sneller optreden. In 2018 is naast de reguliere inzet op de meldingen ook meer preventieve inzet geweest op zwerfafval en hondenpoep, maar ook op parkeren. Preventieve inzet moet gaan leiden tot minder klachten op die aspecten. Dat is in 2018 ook deels gebleken. In 2019 en verder wordt dit verder gemonitord en de bevindingen vormen dan weer input voor het uitvoeringsprogramma VTH voor het jaar daarop.

Beleidskaders

- Preventie en handavingsplan alcohol 2015 – 2019
- Handavingsuitvoeringsprogramma fysieke leefomgeving VTH

Toelichting belangrijkste afwijkingen programma 5

Wat heeft het gekost?

x € 1.000

Wat heeft het ons gekost?	Rekening 2017	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2018	Vershil
Saldo van baten en lasten					
Lasten					
5.1 Thema Openbare orde en veiligheid	-1.348	-1.466	-1.510	-1.550	- 40 N
5.2 Thema Handhaving	-233	-256	-257	-257	0 V
Totaal Lasten	-1.581	-1.722	-1.767	-1.806	- 39 N
Baten					
5.1 Thema Openbare orde en veiligheid	9	-	-	49	49 V
5.2 Thema Handhaving	-	-	-	13	13
Totaal Baten	9	-	-	62	62 V
Saldo van baten en lasten	-1.572	-1.722	-1.767	-1.744	23 V
Mutatie reserves					
Onttrekkingen	21	19	57	67	10
Mutatie reserves	21	19	57	67	10
Resultaat	-1.552	-1.703	-1.710	-1.678	33 V

Tabel belangrijkste afwijkingen

	x € 1.000
Belangrijkste afwijkingen Programma 5	Verschil
Overige kleine afwijkingen	33 V
Totaal afwijkingen	33 V

Toelichting belangrijkste afwijkingen

In programma 5 zijn geen afwijkingen > € 25.000 te vermelden.

Programma 6 | Bestuur en Dienstverlening

In de tweede helft van deze collegeperiode heeft het college versterkt ingestoken op de eigen kracht van onze samenleving. We willen dicht bij inwoners en bedrijven blijven staan. Echter niet langer primair vanuit een regierol maar meer vanuit een faciliterende rol. Het eigen initiatief en de eigen verantwoordelijkheid van inwoners en instanties betekent ook 'loslaten' door de overheid. Een verantwoord vangnet blijft hier van belang. Zowel op het sociale (voorzieningen, uitkeringen) als het ruimtelijk domein (handhaving).

We verbeterden onze dienstverlening op 3 punten. Ten eerste bieden we steeds meer producten en diensten digitaal aan, naast de gebruikelijke dienstverlening die de inwoner nu al van ons gewend is. Ten tweede bieden we snellere service, waarbij we de wachttijden verkorten en de kwaliteit verbeteren. Tot slot verbeteren we de kwaliteit en de zoekfunctie op de website. Voor onze inwoners behouden we het vertrouwde persoonlijk contact en het welkomstgevoel.

6.1 Thema: Bestuur

Wat willen we bereiken?

Dicht bij inwoners en bedrijven blijven staan vanuit een faciliterende rol

In de tweede helft van deze collegeperiode wil het college versterkt insteken op de eigen kracht van onze samenleving. We willen dicht bij inwoners en bedrijven blijven staan. Echter niet langer primair vanuit een regierol maar meer vanuit een faciliterende rol. Het eigen initiatief en de eigen verantwoordelijkheid van inwoners en instanties betekent ook 'loslaten' door de overheid. Een verantwoord vangnet blijft hier van belang. Zowel op het sociale (voorzieningen, uitkeringen) als het ruimtelijk domein (handhaving). Zaken als integriteit en integrale verantwoordelijkheid blijven het vertrekpunt in ons bestuurlijk handelen. Het afmaken, bestendigen en mogelijk uitbouwen van de OWO-samenwerking, met behoud van onze zelfstandigheid, is een belangrijk doel.

In het laatste deel van deze collegeperiode wil het college samen met de ambtelijke organisatie een hogere participatiegraad van burgers en bedrijven verder verkennen en uitwerken. Dit in samenhang met de verlangde transformatie op het sociaal en ruimtelijk domein. De gemeenteraad bezint zich eveneens op dit onderwerp. Hierbij onderzoeken wij ook een vernieuwde rolinvulling van ambtenaren en bestuurders: wat betekent een verschuiving van 'regie' naar 'faciliteren' voor óns doen en laten?

Wat hebben we bereikt?

In 2018 zijn we gestart met een nieuwe bestuursperiode. Samen met een extern bureau gespecialiseerd in overheidsparticipatie is de gemeente aan de slag gegaan om het onderwerp participatie te verkennen. Een eerste stap, naast het verstrekken en uitwisselen van informatie, was het schrijven en vaststellen van het raads- en uitvoeringsprogramma. Bijeenkomsten over rolinvulling waar het gaat om participatie voor de gemeenteraad, college en ambtelijke organisatie lopen door tot in 2019. Daarnaast zijn er dorpsgesprekken gestart vanuit het sociaal domein. In 2018 is door de gemeenteraad een notitie over overheidsparticipatie aangenomen.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Insteken op de 'Eigen Kracht' van Ooststellingwerf. Organiseren van bijeenkomsten met de raad over participatie.

Beleidsindicatoren thema Bestuur

De formatie bestaat uit het begrote aantal formatieplaatsen op 1 januari 2018 per 1.000 inwoners. Bezetting is het gemiddelde aantal fte's dat werkzaam is per 1.000 inwoners, wij hebben het gewogen gemiddelde over 2018 berekend.

Beleidsindicatoren thema Bestuur	Eenheid	Begroting 2018	Jaarrekening 2018
Formatie	Fte per 1.000 inwoners	8,2	8,2
Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	7,5	7,6
2018			

Wat heeft de inwoner daarvan gemerkt?

Inwoners kunnen deelnemen aan de dorpsgesprekken.

Beleidskaders

- Strategische samenwerking OWO-gemeenten (2012)
- Bestuursovereenkomst OWO (2014)
- Rapportage evaluatie OWO-samenwerking (2015)
- Visiedocument Ooststellingwerf (2016)

6.2 Thema: Organisatie Gebiedsteams

Wat willen we bereiken?

Een integrale aanpak aan de ondersteuningsvraag van de klant

Sinds 2015 is de gemeente verantwoordelijk voor meer taken in het sociale domein. De dienstverlening en uitvoering van deze taken voor de WMO, de Participatiewet en de Jeugdwet vindt plaats in het Gebiedsteam. Dit doen we vanuit twee vaste locaties, op de Brink 1 vanuit het Gezondheidscentrum en vanuit het gemeentehuis met verschillende gebiedsgericht werkende teams. We bezoeken de mensen op de plek van hun voorkeur, dit is meestal thuis. De Gebiedsteammedewerkers werken vanuit een integrale aanpak aan de ondersteuningsvraag van de inwoner. Deze vragen liggen op het terreinen wonen, welzijn, zorg, werk & inkomen en jeugd & gezin. Bij complexe vraagstukken zorgt de medewerker voor toegang tot een zorgvoorziening, lichte ondersteuning en/of regievoering. Het Gebiedsteam werkt over het inhoudelijke domein heen, zodat voor één gezin of huishouden er één plan komt en één contactpersoon. Deze contactpersoon is ook het aanspreekpunt richting andere instanties (de keten), zodat samen tot een evenwichtige aanpak gekomen kan worden. De activiteiten en inspanningen zijn erop gericht de zelfredzaamheid, de participatie en het zelfbewustzijn van (jong)volwassenen te versterken en ouderen in staat te stellen zo lang mogelijk thuis te wonen. We stellen inwoners en jeugdigen in het bijzonder in staat vanuit hun eigen kracht het leven positief in te vullen. Zelfstandig en/of samen met hun omgeving. De gemeente biedt, via het Gebiedsteam, een vangnet als dit niet lukt.

Wat hebben we bereikt?

Het contact met het Gebiedsteam wordt in het algemeen positief beoordeeld. Het klanttevredenheidsonderzoek WMO 2018 geeft een algemeen positief beeld van de dienstverlening door het Gebiedsteam. Het geringe aantal klachten en bezwaarschriften bevestigt het beeld dat het Gebiedsteam haar beslissingen goed motiveert en in samenspraak met inwoners tot maatwerkplannen komt. Er zijn zeven klachten geweest binnen wmo en jeugd, waarvan één complexe zaak nog loopt. Er zijn 37 bezwaarschriften ingediend op besluiten Participatiewet door het Gebiedsteam. Een groot deel hiervan is, na nader overleg en toelichting, op eigen verzoek ingetrokken. Vier recente zaken lopen nog. Toegankelijkheid van informatie via de website en de zichtbaarheid van het Gebiedsteam in de dorpen zelf wordt nog als verbeterpunt aangegeven. Deze aspecten worden in de doorontwikkeling van het Gebiedsteam en de nieuwe visie Sociaal Domein verder onderzocht en uitgewerkt. De gemeente is bestuurlijk en ambtelijk weer goed vertegenwoordigd in het regionale samenwerkingsverband Frylan Werkt. Verder is eind 2018 opdracht gegeven voor het uitwerken van een strategisch communicatie plan voor het Sociaal Domein, waarin het verhaal van het Gebiedsteam ook een plek krijgt. De Gebiedsteam medewerkers hebben de ruimte gekregen om optimaal bij te dragen aan de dorpsgesprekken, waarin deelopgaven opgehaald worden voor de invulling van de nieuwe visie.

Tijdens de week van de eenzaamheid waren onze medewerkers prominent zichtbaar in de lokale supermarkt. Er is eind 2018 eveneens een pilot gestart om ervaring op te doen met community werk (straatwerk), deze pilot loopt tot het voorjaar 2019 door. De pilot van de budgetcoaches is in 2018 geëvalueerd en structureel ingebed in het Gebiedsteam met 2 fte. Het project GIDS is afgerond met een grote bijeenkomst met het thema eenzaamheid. De pilot praktijkondersteuner jeugd bij huisartsen is geëvalueerd en wordt in 2019 voortgezet en uitgebreid. In het trainings- en scholingsprogramma is o.a. aandacht besteed aan vechtscheidingsproblematiek, laaggeletterdheid, vroegsignalering en nieuwe methodieken. Het samenwerkingsplatform voor zorgwekkende en escalerende situaties is in 2018 van start gegaan. Het convenant is eind 2018 geëvalueerd en wordt voortgezet. Dit platform zorgt ervoor dat een organisatie overstijgende aanpak en regie mogelijk is in de keten. In onze werkprocessen is bij de nazorg opgenomen om extra alert te zijn op het welzijn van achterblijvende partners bij overlijden. Dit is een doelgroep die problematische eenzaamheidsgevoelens kan ervaren. In de doelgroep WSW en BAB hebben we 13 medewerkers op contract en aan het werk via de Stichting Werk Ooststellingwerf en 26 inwoners met een BAB indicatie begeleid naar werk.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Gebiedsteams zijn "gebiedsgericht" georganiseerd

Voor de zorgdomeinen WMO, jeugd en algemeen maatschappelijk werk (hulpverlening) is dit volledig gerealiseerd. In 2018 hebben we voorbereidingen getroffen om ook de expertise werk en inkomen integraal in de gebiedsgerichte werkwijze op te nemen. Vanuit het team werk & inkomen is deelgenomen aan de pilot psychische kwetsbaarheid, waarin zorg en werk bij elkaar komen. Ook de werkgroep wmo - participatie heeft inzichten opgeleverd voor integrale aanpak bij combinatie dagbesteding en activering. De integraliteit is inhoudelijk al wel geborgd doordat cases per huishouden opgepakt worden. Aan de keukentafel wordt samen met de inwoner gekeken wat er nodig is en welke expertise ingezet moeten worden. Inwoners geven vrijwel altijd de voorkeur aan een keukentafelgesprek bij hen thuis. De ervaringen in 2015 met loketten van het Gebiedsteam in Haulerwijk en Appelscha bevestigden deze voorkeur. Deze loketten werden nauwelijks bezocht. In het raadsprogramma is de wens opgenomen om de zichtbaarheid van het GBT in de dorpen wel weer te onderzoeken. In 2019 staan het strategisch communicatieplan en de visie op Dienstverlening op de agenda. Deze plannen leveren input op over voorkeuren van communiceren van onze zeer verschillende doelgroepen in het sociaal domein. Met de doorontwikkeling van het Gebiedsteam wordt met deze plannen rekening gehouden. Bovendien is er eind 2018 opdracht gegeven door het College om de werking van het Gebiedsteam onafhankelijk te laten onderzoeken. Dit geeft samen met de nieuwe visie Sociaal Domein input voor de positionering en doelen van het Gebiedsteam. In de pilot Community Werk kiezen de teams voor een straatgerichte aanpak binnen hun gebied. Community Werk richt zich op het verbinden van individuele problematiek aan een collectieve oplossing in de eigen gemeenschap. Deze ervaring is input voor de nieuwe visie Sociaal Domein. Het Gebiedsteam heeft haar contacten in de gemeenschap en de externe netwerken versterkt, onder andere door samen met de buitendienst op te trekken richting dorpsbelangen en lokale bijeenkomsten.

Vergaand intern verzelfstandiging Gebiedsteams

In januari 2018 heeft de Raad de beslissing genomen het proces van verzelfstandigen stop te zetten. De teams werk & inkomen, WMO, jeugd en ondersteuning zijn per 1 maart 2018 organisatorisch als afdeling Gebiedsteam opgenomen in de gemeentelijke organisatie. De projectdirecteur heeft aan de raad verslag gedaan van het bouwproces en decharge gekregen. Het jaar 2018 heeft in het teken gestaan van opnieuw verbinden met de gehele organisatie en samen voorbereiden voor de nieuwe visie Sociaal Domein.

Wat heeft de inwoner daarvan gemerkt?

De inwoners van Ooststellingwerf hebben op verschillende manieren breder kennis kunnen maken met de dienstverlening van het Gebiedsteam. Inwoners hebben hun ondersteuningsvragen ongehinderd bij het Gebiedsteam kunnen stellen, zowel bij de teams die vanuit het Gemeentehuis werken als de teams die vanuit locatie Gezondheidscentrum aan de Brink werken. Ondanks de soms opgelopen wachttijd, is het Gebiedsteam er in geslaagd aanvragen binnen de wettelijke termijnen af te handelen. Ook via de wijkverpleging en het transferpunt van de ziekenhuizen, wordt huishoudelijke hulp snel en passend ingezet. Het Gebiedsteam biedt toegang tot zorg, lichte ondersteuning, algemene informatie en doorverwijzing naar geïndiceerde zorg en/of voorliggende algemene voorzieningen. De werkwijze van het Gebiedsteam richt zich in de gesprekken op het goed helder krijgen van de problematiek, daarvoor worden meerdere levensgebieden betrokken, om zo samen met betrokkenen passende en haalbare oplossingen vinden. Door hiervoor ook het eigen netwerk in te zetten en te versterken worden toekomstbestendige oplossingen bereikt. Eigen oplossingen en het hebben en houden van eigen regie, sterkt de zelfredzaamheid en samenkracht op de langere termijn. Oplossingen gevonden in voorliggende voorzieningen en in de gemeenschap zelf, verminderen de druk op duurdere zorg, zodat zorg ook in de toekomst betaalbaar en bereikbaar blijft voor hen die het nodig hebben. Inwoners die moeite hebben zich te redden in deze maatschappij en hulp nodig hebben, houden we in beeld en helpen we.

Beleidskaders

- 3D's contourennotitie Gebiedsteams (juli 2014)
- Financieel kader sociaal domein (begroting 2016-2019)
- Raadsbesluit voor de Businesscase Verzelfstandiging Gebiedsteams (november 2015)
- Handreiking gegevensdeling (vastgesteld in B&W april 2017)

6.3 Thema: Dienstverlening

Wat willen we bereiken?

We verbeteren onze dienstverlening

We verbeteren onze dienstverlening op 3 punten. Ten eerste bieden we steeds meer producten en diensten digitaal aan, naast de gebruikelijke dienstverlening die de inwoner nu al van ons gewend is. Ten tweede bieden we snellere service, waarbij we de wachttijden verkorten en de kwaliteit verbeteren. Tot slot verbeteren we de kwaliteit en de zoekfunctie op de website. Voor onze inwoners behouden we het vertrouwde persoonlijk contact en het welkomstgevoel.

Wat hebben we bereikt?

We hebben in 2018 flink geïnvesteerd in de digitale dienstverlening; digitaliseren van producten bij burgerzaken, inrichten van mijnoverheid en de berichtenbox. Verbeteren en toevoegen van web-formulieren in plaats van pdf-jes. Introduceren van een nieuw meldingssysteem voor het doen van openbare meldingen. De publiekshal is verbouwd en in april geopend. Sociale media is een dienstverleningskanaal geworden, naast telefonie, balie, website en mail. De medewerkers team dienstverlening zijn geschoold op vakbekwaamheid. Er is een informatieavond voor de raad georganiseerd over de stand van zaken rondom dienstverlening. Er ligt een rapport van de rekenkamer over de digitale dienstverlening. De uitkomsten van dat rapport zijn gedeeld met de gemeenteraad. In 2018 zijn er 9.480 aanvragen bij de balie geweest, hebben we 128.616 bezoeken op onze website gehad, zijn er in totaal 884.978 webpagina's bekeken, zijn er 1.140 digitale aanvragen voor burgerzakenproducten geweest, hebben 30.159 mensen het algemene nummer van de gemeente gebeld en zijn er 1.378 meldingen openbare ruimte geweest. In 2018 zijn we gestart met het digitaal aanvragen van reisdocumenten en een pilot voor het (thuis)bezorgen ervan. Deze pilot loopt door tot in 2019.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Het aantal digitale producten en formulieren op de website is uitgebreid en we zijn aangesloten bij mijnoverheid.nl. We hebben geïnvesteerd in een systeem voor meldingen openbare ruimte (verbeter de buurt) en hebben meer uren ingezet op de beantwoording via sociale media. De hal en de balies zijn verbouwd. Er is geïnvesteerd in de kwaliteit van dienstverlening. Waar mogelijk hebben we projecten opgepakt in OWO-verband.

Lef om te experimenteren en innoveren: we zijn gestart met een pilot thuisbezorgen van reisdocumenten, een pilot met meldingen openbare ruimte en pilot met gevonden en verloren voorwerpen.

We ontwikkelden de dienstverlening op kwaliteit, doordat we geïnvesteerd hebben in de processen en systemen van de gemeente. Daarnaast wordt er uitvoering gegeven aan het opleidingsplan bij dienstverlening waarmee de kwaliteit van het team is vergroot.

Wat heeft de inwoner daarvan gemerkt?

De inwoner ontvangt berichten via de berichtenbox van mijnoverheid, reisdocumenten worden eventueel thuisbezorgd. De hal is veel gastvrij ingericht voor inwoners en de privacy kan beter worden gewaarborgd. Inwoners kunnen online een afspraak maken als ze dat wensen. Meer diensten kunnen online worden aangevraagd. Via social media zijn we makkelijker en sneller bereikbaar geworden. Meldingen openbare ruimte kunnen eenvoudig via een mobiele app worden doorgegeven en de stand van zaken kan worden gevolgd. Via allefriezen.nl kunnen inwoners inzage krijgen in het archief van de burgerlijke stand van de gemeente Ooststellingwerf.

Beleidskaders

- Kwaliteitshandvest Gemeentelijke Dienstverlening (april 2013)
- Herijking Visie Dienstverlening (maart 2016)

6.4 Thema: Financiën

Wat willen we bereiken?

Inzetten om een solide financiële koers vast te houden

De huidige financiële positie blijvend borgen en verstevigen. We houden grip op ontwikkelingen, zodat we over voldoende middelen beschikken voor de vraagstukken in het sociale en ruimtelijke domein.

Wat hebben we bereikt?

De huidige financiële positie is blijvend geborgd en verstevigd (o.a. verdere afbouw van langlopende geldleningen). In februari 2018 hebt u ingestemd met het wijzigingen van de volgende verordeningen: de financiële verordening, de controleverordening en de verordening onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid. Het beschikbare weerstandsvermogen (algemene reserve en bestemmingsreserves) is voldoende om risico's af te dekken. We beschikken over voldoende middelen voor de vraagstukken in het sociale en ruimtelijke domein. Ook in 2018 (net als in 2017) zijn er forse overschrijdingen binnen het Sociaal Domein, in de Najaarsrapportage 2018 bent u hierover geïnformeerd. We zijn aan het onderzoeken hoe we deze kosten beheersbaar krijgen, mogelijk met aanvullende maatregelen buiten het Sociaal Domein in de overige programma's.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Budgettaire gevolgen invoering notitie rente (BBV)

In 2016 is de vernieuwing van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) in werking getreden. Vergelijkbaarheid tussen gemeenten en toegankelijkheid en transparantie van informatie staan centraal in deze vernieuwing. In 2017 zijn nagenoeg alle wijzigingen opgenomen en/of verwerkt. In 2018 zijn de budgettaire gevolgen van invoering van de notitie Rente van de BBV verwerkt. Met ingang van 2018 slaan we de rentelasten om met behulp van een zogenaamd renteomslagpercentage. De financiële impact van deze nieuwe verplichte methode is groot voor de toe te rekenen rente- en afschrijvingslasten. Het financiële nadeel is opgevangen binnen de beschikbare begrotingsruimte, vooral door de inzet van gelden voor de afbouw van de leningenportefeuille.

De begroting is op orde!

- De lokale lasten zijn in 2018 gedaald;
- In 2018 is de schuldpositie verder verlaagd met € 1 miljoen tot een bedrag van € 22,6 miljoen;

- De legestarieven voor producten zijn kostendekkend. De legestarieven van de omgevingsvergunningen zijn 67% kostendekkend;
- De Septembercirculaire 2018 zorgt ervoor dat het begrotingsperspectief 2019-2022 verder naar beneden is bijgesteld en dat het perspectief behoorlijk onder druk komt te staan. In lijn met de door u aangenomen motie 30 ('onderzoek besparingen en (maximale) budgetten benoemen'), bij de behandeling van de Programmabegroting 2019-2022, gebruiken we de komende twee jaar (2019 en 2020) als voorbereiding om te zorgen voor een robuust begrotingsevenwicht met structurele meerjarige dekking;
- We presenteren de financiële documenten en rapportages op een heldere en transparante manier via het portaal Financiën: ooststellingwerf.begrotingsapp.nl.

Gefaseerde afbouw opbrengst precariobelasting

Het Kabinet heeft de precariobelasting voor nutsbedrijven per 1 juli 2017 gewijzigd. Precariobelasting mogen we heffen tot 1 januari 2022. De opbrengst precariobelasting is tot en met 2021 geraamd in de begroting (€ 1,327 miljoen per jaar). Het besluit tot wijziging heeft verstrekkende gevolgen voor het begrotingsperspectief vanaf 2022. Daarom is vanaf 2017 de structurele opbrengst in vijf jaarlijkse stappen omgezet naar incidentele middelen. Een aantal zaken (bijvoorbeeld het budget Participatie en Het Fonds) zijn ten laste van deze beschikbare budgetten gebracht.

Deelneming: N.V. Bank Nederlandse gemeenten (BNG)

De kerntaak van de BNG is om tegen lage tarieven krediet te verstrekken aan of onder garantie van Nederlandse overheden. Daarmee speelt de bank een essentiële rol in de financiering van door overheden gewenste maatschappelijke investeringen (zie verder Paragraaf 6 - Verbonden partijen).

Beleidsindicatoren thema Financiën

Apparaatskosten zijn alle personele en materiële kosten die verbonden zijn aan het functioneren van de organisatie (o.a. loonkosten, ICT, huisvesting, facilitair etc.). Onder overhead verstaan we alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.

Beleidsindicatoren thema Financiën	Eenheid	Begroting 2018	Jaarrekening 2018
Apparaatskosten	In euro 's per inwoner	687	726
Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	5,70%	20,70%
Overhead	% van totale lasten	12,20%	11,50%

Peildatum 31 december 2018

Wat heeft de inwoner daarvan gemerkt?

- Transparante financiële huishouding van de gemeente, de financiële documenten en rapportages publiceren we online via de begrotingsapp;
- Een financieel huishoudboekje met 'zwarte cijfers', ook op de lange termijn;
- De opbrengst OZB en de opbrengst forensenbelasting zijn in 2018 niet verhoogd. Het vaste tarief en de variabele tarieven afvalstoffenheffing zijn in 2018 gelijk gebleven. De tarieven rioolheffing (gebruikers- en eigenarendeel) zijn gedaald met 7½ %;
- Betaalbare gemeentelijke producten en diensten in relatie tot de kostendekking.

Beleidskaders

- Financiële verordening – artikel 212 Gemeentewet (februari 2018)
- Controleverordening – artikel 213 Gemeentewet (februari 2018)
- Verordening onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid – artikel 213a Gemeentewet (februari 2018)
- Diverse belastingverordeningen
- Financiële Kaders (jaarlijkse vaststelling in de kaderbrief)

Toelichting belangrijkste afwijkingen programma 6

Wat heeft het gekost?

x € 1.000

Wat heeft het ons gekost?	Rekening 2017	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2018	Verschil
Saldo van baten en lasten					
Lasten					
6.1 Thema Bestuur	-2.544	-1.223	-1.713	-1.824	- 111 N
6.2 Thema Dienstverlening	-353	-388	-360	-359	2 V
6.3 Thema Financiën	-17.922	-21.225	-22.107	-21.206	901 V
Totaal Lasten	-20.819	-22.836	-24.180	-23.388	792 V
Baten					
6.1 Thema Bestuur	1.206	-	50	76	26 V
6.2 Thema Dienstverlening	890	812	798	792	- 6 N
6.3 Thema Financiën	47.191	47.809	48.082	51.286	3.204 V
Totaal Baten	49.287	48.621	48.930	52.154	3.224 V
Saldo van baten en lasten	28.468	25.785	24.750	28.766	4.016 V
Mutatie reserves					
Toevoegingen	-401	-	-172	-2.597	- 2.426 N
Onttrekkingen	1.270	243	1.265	823	- 442 N
Mutatie reserves	869	243	1.093	-1.774	- 2.867 N
Resultaat	29.337	26.028	25.844	26.992	1.148 V

Tabel belangrijkste afwijkingen

	x € 1.000
Belangrijkste afwijkingen Programma 6	Verschil
College B&W	- 153 N
Samenwerking	45 V
Algemene reserve, samenwerking	- 45 N
Omgevingsvergunningen	- 30 N
Reserve monumenten	- 17 N
Dienstverlening	26 V
Algemene overheadkosten	126 V
Reserve organisatie-ontwikkelingen	- 89 N
Saldo financieringsfunctie	- 56 N
Organisatorische kostenplaatsen en OWO kostenplaatsen	567 V
Algemene reserve, ondersteuning werkgelegenheid/leefbaarheid	- 23 N
Reserve Sociaal Domein, gebiedsteam	- 268 N
Precariobelasting	2.441 V
Reserve precariobelasting	- 2.409 N
Algemene uitkering	613 V
Nagekomen/buitengewone posten	- 96 N
Onvoorzien	27 V
Nog te bestemmen posten, breedband	500 V
Overige kleine afwijkingen	- 11 N
Totaal afwijkingen	1.148 V

Toelichting belangrijkste afwijkingen

In onderstaand overzicht lichten we de afwijkingen > € 25.000 toe.

College B&W, nadeel € 153.000

Een nadeel bij de salariskosten van € 25.000 in verband met de wisseling en uitbreiding van het college. En er zijn kosten gemaakt voor het begeleiden van een oud-wethouder en daarnaast zijn er kosten geweest in verband met het aantreden van het nieuw college (benoemingstoets/risicoprofiel etc), nadeel € 27.000. De dotatie aan de voorzieningen lopende pensioenverplichtingen bestuurders en pensioenverplichting voormalige wethouders en huidige wethouders is € 101.000* hoger dan geraamd. Dit heeft te maken met een lagere rekenrente, bereiking van de pensioengerechtigde leeftijd door een voormalig wethouder en de komst van vier nieuwe wethouders.

Samenwerking, voordeel € 45.000

Het restantbudget OWO-samenwerking wordt doorgeschoven naar 2019, omdat de verplichtingen over het jaar 2018 lopen.

Algemene reserve, nadeel € 45.000

Lagere onttrekking in verband met het doorschuiven van het restantbudget, zie hiervoor.

Omgevingsvergunningen, nadeel € 30.000

- Het jaarlijkse budget voor subsidie monumenten is € 25.000, er is € 8.400 aan subsidie verleend. Het restant € 16.600 wordt toegevoegd aan de reserve, wel wordt hiermee de maximale omvang van € 100.000 van de reserve overschreden met € 13.600. Eénmalig stellen wij voor om deze overschrijding in te zetten in 2019 voor restauratie van de kerktoren in Makkinga.
- Per saldo is er een nadeel van € 50.000 bij de omgevingsvergunningen. In 2018 zijn minder vergunningen voor bouw verleend dan dat er was ingeschat. De inkomsten op bouwleges waren in het eerste half jaar behoorlijk te noemen. Ook de aantallen liepen toen nog in lijn met de inschatting. Ook liepen er op dat moment meerdere aanvragen waardoor de inschatting is gemaakt dat er meer een hogere legesopbrengst gehaald zou worden. Vanaf het najaar in 2018 zijn de legesopbrengsten echter fors gedaald en ook zijn de relatief grote bouwplannen om verschillende redenen niet tot een afronding gekomen in 2018. Deze zullen naar verwachting in het eerste kwartaal van 2019 pas tot besluitvorming leiden (en daarmee legesoplegging).

Reserve monumenten, nadeel € 17.000

Het niet bestede deel wordt gereserveerd, zie hiervoor bij omgevingsvergunningen.

Dienstverlening, voordeel € 26.000

Bij de leges is er een netto-voordeel van € 21.000, dit komt vooral van leges voor de “kleinere” diensten (uittreksels, afschriften, verklaringen, informatieverzoeken etc.) via het digitale loket en schriftelijke verzoeken.

Algemene overheadkosten, voordeel € 126.000

- Centrale personeelsbudgetten voor vervanging wegens zwangerschap-, ouderschapsverlof en overige knelpunten staan hier vermeld. De lasten zijn bij de organisatorische kostenplaatsen verantwoord, voordeel € 37.000.
- Lagere lasten bovenformatieven € 89.000. Een tweetal verplichtingen zijn gestopt in verband met eerdere pensionering en aanvaarding werk. Dit heeft ook een lagere onttrekking van de reserve organisatie-ontwikkelingen tot gevolg.

Reserve organisatie-ontwikkelingen, nadeel € 89.000

Zie hiervoor bij algemene overheadkosten.

Saldo financieringsfunctie, nadeel € 56.000

- Lagere toegerekende rente € 32.000 nadeel. Bij de programma's komt dit weer als voordeel terug. De toegerekende rente gebeurt op basis van de boekwaarde per 1 januari. De werkelijke boekwaarde is lager dan de geraamde boekwaarde.
- Lagere ontvangen rente nadeel € 24.000. Nu is gebleken dat per abuis bij de ontvangen rente een deel van het budget dubbel is geraamd. Dit wordt in 2019 hersteld.

Organisatorische kostenplaatsen en OWO kostenplaatsen, voordeel € 567.000

- Project ondersteuning werkgelegenheid en leefbaarheid, voordeel € 23.000. Het project behelst de periode 2017-2020, de onttrekking uit de algemene reserve wordt lager.
- Het resultaat op de organisatorische kostenplaatsen (exclusief het Gebiedsteam) is € 99.000 voordelig. Lagere nettolasten personeel en personeelsgerelateerde kosten € 189.000 en lagere doorbelaste apparaatskosten € 90.000.
- Bij het Gebiedsteam is er een voordeel van € 402.000. Lagere nettolasten personeel en personeelsgerelateerde kosten € 338.000. Voor een deel heeft dit te maken met latere inzet van vacatures; bijv. aanbod casemanagers beperkt waardoor de vacatures later zijn ingevuld. Bij de incidentele projectmiddelen is er een voordeel van € 209.000*. De budgetten voor het bouwteam zijn volledig besteed, echter de incidentele middelen continuering Gebiedsteam niet omdat er onvoldoende gekwalificeerd personeel kon worden aangetrokken. Voor de middelen herinrichting kantoorruimte is pas op de plaats gemaakt in verband met de Visie sociaal domein, voordeel € 59.000*. Beide hebben een lagere onttrekking uit de reserve Sociaal Domein tot gevolg.

- Bij de OWO-kostenplaatsen is er een voordeel van € 66.000. Deze afwijking is vooral het gevolg van het op een later tijdstip invullen van vacatures.

Algemene reserve, nadeel € 23.000

Lagere lasten bij project Ondersteuning werkgelegenheid en leefbaarheid betekent een lagere onttrekking.

Reserve Sociaal Domein, nadeel € 268.000*

Lagere onttrekking door incidentele projectmiddelen en middelen herinrichting, zie hiervoor. Dit wordt doorgeschoven naar 2019.

Precariobelasting, voordeel € 2.441.000

Dit betreft een naheffing (€ 2.409.000*) over de jaren 2016 tot en met 2018. Door een ruiling van netwerken is de grondslag gewijzigd. Op basis van de eigen opgave van de metrages zijn de aanslagen opgelegd. Er is bezwaar aangetekend tegen de aanslagen. Zolang de aanslagen nog niet definitief zijn wordt deze opbrengst gereserveerd. De andere hogere opbrengst ad € 32.000 is als gevolg van reguliere areaaluitbreiding van het netwerk.

Reserve Precariobelasting, nadeel € 2.409.000*

De naheffing over de jaren 2016 tot en met 2018 wordt voorlopig gereserveerd, zie hiervoor.

Algemene uitkering, voordeel € 613.000

Verrekening algemene uitkering eerdere jaren, voordeel € 29.000. Het gevolg van de decembercirculaire is € 400.000 positief, dit kon niet meer worden gewijzigd in de begroting. Ook is er een voordeel van € 184.000 door een verschil in de gehanteerde inkomstenmaatstaven, dit is vooral de waarde van de (niet)woningen.

Nagekomen/buitengewone posten, nadeel € 96.000

De dotatie aan de voorziening oninbare debiteuren is € 13.000, conform de vastgelegde systematiek berekend. Nadeel van € 84.000: dit heeft te maken en afwikkeling van een post nog te betalen rente uit 2017. De balanspost Nog te betalen rente is per abuis niet goed afgewikkeld voor een in 2017 geheel afgeloste lening. Dit is nu hersteld.

Onvoorzien, voordeel € 27.000

Het budget onvoorzien is driemaal in 2018 aangesproken. Dit is geweest voor de Volksloop, Oldtimerdag en Interbestuurlijk overleg water.

Nog te bestemmen posten, voordeel € 500.000*

Op deze post staat de bijdrage voor breedband ad € 500.000, dekking gaat via de Algemene reserve (zie toelichting programma 3). Bij de besluitvorming van de programmabegroting 2019-2022 heeft u dit ingezet met ingang van 2019 voor het vervolg BioBased Economy (€ 300.000) en de nieuwe omgevingswet (€ 196.000).

Paragrafen

Paragraaf 1 | Lokale heffingen

Inleiding

De gemeente stuurt rekeningen voor een aantal belastingen en heffingen. Denk aan de onroerendezaakbelasting, rioolheffing en reinigingsheffing. Deze lokale heffingen zijn een belangrijk onderdeel van onze inkomsten. Deze paragraaf laat de hoogte van de inkomsten zien en geeft een overzicht van de diverse heffingen.

Inkomsten

In onderstaande tabellen vindt u het totaal van de lokale heffingen en leges en de specificatie hiervan.

x € 1.000

Lokale heffingen en leges	Rekening 2017	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2018	Verschil
leges	940	839	826	820	- 5 N
lokale heffingen	9.341	9.554	9.247	11.724	2.477 V
Totaal	10.281	10.394	10.072	12.545	2.472 V

x € 1.000

Lokale heffingen	Rekening 2017	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2018	Verschil
3.1 Thema Economische ontwikk.					
Toeristenbelasting	240	253	253	259	6 V
Reclamebelasting	45	43	43	41	- 1 N
3.3 Thema Milieu					
Baatbelasting	0	-	-	-	-
Rioolheffing (gecombineerd)	2.807	2.921	2.703	2.718	15 V
Reinigingsrechten en afvalstoffenheffing	2.005	2.249	2.023	2.042	20 V
6.3 Thema Financiën					
Onroerende zaakbelasting eigenaren	2.670	2.551	2.677	2.679	2 V
Forensenbelasting	72	78	77	72	- 5 N
Precariobelasting	1.246	1.232	1.232	3.673	2.441 V
Onroerende zaakbelasting gebruikers	255	229	240	239	- 1 N
Totaal	9.341	9.554	9.247	11.724	2.477 V

x € 1.000

Leges	Rekening 2017	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2018	Verschil
3.2 Thema Openbare ruimte					
Verharding	5	-	-	9	9 V
3.4 Thema Bouwen en wonen					
Bestemmingsplannen	44	25	25	19	- 6 N
6.2 Thema Dienstverlening					
Drank en horeca	24	-	-	13	13 V
Omgevingsvergunningen, baten	385	360	400	343	- 57 N
Rijbewijzen / reisdocumenten baten	467	432	379	419	40 V
Burgerlijke stand / huwelijk	14	13	13	15	2 V
Secretarieleges/dienstverlening baten	1	6	6	2	- 5 N
6.3 Thema Financiën					
IP Bedrijfsvoering algemeen	1	-	-	1	1 V
IP Huisvesting en werkplek	0	3	3	-	- 3 N
Totaal	940	839	826	820	- 5 N

Bijzonderheden en ontwikkelingen

Precariobelasting

Het Kabinet heeft de precariobelasting voor nutsbedrijven per 1 juli 2017 gewijzigd (dat deel voor kabels en leidingen voor de nutsbedrijven gaat onder de vrijstellingen vallen). Voor gemeenten die op 10 februari 2016 een verordening met tarief hadden vastgesteld voor precariobelasting op kabels en leidingen geldt een overgangstermijn tot 1 januari 2022. Dat geldt ook voor Ooststellingwerf. De opbrengst precariobelasting is tot en met 2021 structureel geraamd in de begroting tegen het door u vastgestelde tarief van € 2,18 per m1. Door een ruiling van netwerken is de grondslag voor heffing gewijzigd. Op basis van de eigen opgave van de metrages zijn de naheffingsaanslagen over de jaren 2016 tot en met 2019 opgelegd. Er is bezwaar aangetekend tegen de aanslagen. Zolang de aanslagen nog niet definitief zijn wordt deze opbrengst gereserveerd.

Wet Waardering Onroerende Zaken (Wet WOZ)

Voor het belastingjaar 2018 worden, zoals elk jaar, nieuwe WOZ-waarden gebruikt voor de heffing van de onroerendesaakbelasting, gebaseerd op het prijspeil 1 januari 2017. De waardepeildatum ligt steeds één jaar voor het belastingjaar en blijft daardoor actueel. Door de actualiteit van de waarde wordt deze mede voor andere doeleinden, zoals hypotheekverstrekking, successierechten en door notarissen gebruikt. Per 1 oktober 2016 is het mogelijk om als burger via de Landelijke Voorziening WOZ inzicht te krijgen in de WOZ-waarden van andere panden. Het Kadaster beheert deze Landelijke Voorziening

Basisregistraties

Vanaf 1 juli 2011 geldt het verplicht gebruik van de Basisregistratie Adressen en Gebouwen (de BAG). Deze verplichting geldt dus ook voor de uitvoering van de Wet WOZ. In de gemeentelijke WOZ processen spelen de in de BAG opgenomen gegevens over adressen, oppervlakten en bouwjaren een belangrijke rol. De koppeling tussen de WOZ en de BAG is in december 2016 gerealiseerd. Halverwege 2016 zijn de Basisregistratie Kadaster (BRK) en de aansluiting van het Handelsregister (NHR) gerealiseerd. Per 1 april 2016 is de Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT) aangesloten op de Landelijke Voorziening. Momenteel wordt de BGT gekoppeld aan het beheren van de openbare ruimte (BOR).

Ontwikkelingen

Het kabinet is bezig met hervorming en herziening van het belastingstelsel voor lokale overheden. Er kan een verschuiving plaats vinden van rijksbelastingen naar gemeentebelastingen. Daarbij komen de 'kleine' belastingen te vervallen. Dit heeft onder andere impact (korting) op de inkomsten uit het Gemeentefonds en consequenties voor de wetgeving. Daarnaast zijn er voorstellen gedaan om het gemeentelijk belastinggebied te verruimen. Bijvoorbeeld door de invoering van een ingezeteneheffing en de wederinvoering van het gebruikersdeel OZB voor woningen.

In oktober 2017 is het nieuwe regeerakkoord tot stand gekomen en er staat niets in over de hervorming van het lokale belastinggebied. Wat wel is opgenomen is de duurzaamheid in belastingen. De opgaven liggen vaak niet op het bord van één overheidslaag, maar wordt er gezamenlijk opgetrokken op lokaal, regionaal, nationaal, Europees en wereldniveau. Er wordt gekeken naar bestaande regelgeving en de duurzaamheidsknelpunten die zich daar bij voor kunnen doen.

Omgevingswet

Het Kabinet is in 2011 begonnen met een grote stelselherziening van het omgevingsrecht. De Omgevingswet heeft ook gevolgen voor bestaande verordeningen, beleidsregels, nadere regels en besluiten. De wet dient in te gaan op 1 januari 2021. De geo-informatie moet op orde zijn, zowel van de BAG als de BGT.

Belastingsoorten

Onroerendezaakbelasting (OZB)

De jaarlijkse macronorm stelt een maximum aan extra OZB-inkomsten die gemeenten in het komende jaar mogen ophalen. Voor 2018 is op 29 maart 2018 in het Bestuurlijk Overleg Financiële Verhoudingen de macronorm op 3,1% vastgesteld. Het kabinet wil samen met de VNG komen tot een woonlastennorm (bericht uit 2016). Daartoe zal door de werkgroep die het evaluatierapport over de macronorm OZB heeft opgesteld, de variant van woonlastennorm verder worden uitgewerkt. Hier is tot nu toe verder niets over bekend.

Woningwaarderingstelsel

De Tweede Kamer heeft de motie van het lid Monasch over aanpassing van het woningwaarderingstelsel per 1 oktober 2015 aangenomen. Per 1 januari 2006 was namelijk de gebruikersbeschikking WOZ voor de huurder verdwenen. Met deze aanpassing wordt dit gerepareerd en krijgen de huurders weer belang bij de verkrijging van de WOZ-waarde. Vanaf 2016 kan een huurder bezwaar maken tegen de hoogte van de WOZ-waarde. Aanpassing van de waarde kan dan doorwerken in de hoogte van de huur. De uitvoeringskosten die gemeenten moeten gaan maken voor bijvoorbeeld de bezwaarprocedure dekt het Rijk niet. In 2017 heeft één inwoner bezwaar gemaakt tegen een WOZ-beschikking en in 2018 zijn twee bezwaren ontvangen van huurders tegen de WOZ beschikking.

Rioolheffing

In maart 2015 heeft de Raad het Gemeentelijk Rioleringsplan 2015-2019 (GRP 2015-2019) vastgesteld. In het GRP 2015-2019 is aangegeven welke kosten gemoeid zijn met de rioleringstaken van de gemeente en op welke wijze deze gedekt worden. Uit dit kostendekkingsplan is de hoogte van de rioleringheffing voor de komende 5 jaar bepaald. In 2017 is het kostendekkingsplan geactualiseerd vanwege gewijzigde wet- en regelgeving. Het gebruikers- en eigenarendeel van de rioolheffing is vanaf 2018 verlaagd.

Leges

Het onderzoek naar de kostendekkendheid van de omgevingsvergunningen is door u op 26 januari 2016 besproken. De aanbevelingen van de Rekenkamercommissie zijn hierbij meegenomen. De leges omgevingsvergunningen zijn voor de jaren 2016-2019 gebaseerd op 75% kostendekking. Hierbij is rekening gehouden met wettelijke kaders en rechtelijke uitspraken.

Overige legestarieven: de legestarieven zijn afhankelijk van de tijdsbesteding, de maximale tarieven, de loonkosten en andere directe kosten. De bezorgkosten voor de paspoorten en ID kaarten zijn van € 15 (in de proefperiode) verlaagd naar € 6,95 in september 2018.

Toeristenbelasting

Op advies van het recreatieschap Drenthe is het tarief van de toeristenbelasting de afgelopen jaren gefaseerd in lijn gebracht met onze omliggende Drentse gemeenten. Dit in het kader van de harmonisatie van de tarieven van de toeristenbelasting. Het voorgestelde tarief van het recreatieschap – een tariefstijging van € 0,05 per jaar voor de komende 5 jaar – heeft u niet overgenomen. Het tarief voor de toeristenbelasting voor 2013 en 2014 is op 19 oktober 2010 vastgesteld door de Raad op € 1,00 per persoon per overnachting. Dit tarief gold ook voor 2018.

Forensenbelasting

Onder de naam “forensenbelasting” heffen we een belasting van personen die (voor meer dan 90 dagen per jaar) een gemeubileerde woning als bedoeld in artikel 223 van de Gemeentewet voor zichzelf en/of hun gezin beschikbaar houden. De belasting heffen we naar de heffingsmaatstaf voor de onroerendezaakbelastingen (de WOZ-waarden).

Baatbelasting

Vanaf 2018 worden er geen aanslagen Baatbelasting meer verstuurd. De verordeningen, dus ook de looptijd van invoering en aanslagopleggingen, zijn beëindigd.

Afvalstoffenheffing

Voor het ophalen en verwerken van afval vraagt de gemeente aan inwoners een vergoeding. Dit noemen we afvalstoffenheffing. De afvalstoffenheffing bestaat uit een vast bedrag per woning (vastrecht) en een bedrag voor het aantal keren dat afval wordt aangeboden (Diftar). Het vastrecht moet altijd worden betaald, ook als er geen afval wordt aangeboden. Het Rijk heeft per 1 april 2014 een afvalstoffenbelasting ingevoerd van € 13,- per ton restafval. Deze belasting wordt voor de helft doorgerekend.

In de raadsvergadering van 25 september 2018 bent u akkoord gegaan met het invoeren van Diftar+ voor de Sortibak per 1 januari 2019. Diftar+ houdt in dat er per gewicht en frequentie wordt afgerekend. De Diftar afrekeningsystematiek voor de Biobak is niet gewijzigd.

Reclamebelasting

De Raad heeft op 14 december 2010 besloten tot de invoering, per 1 januari 2011, van reclamebelasting. De reclamebelasting houdt in dat de ondernemers een vast bedrag per jaar betalen. De gemeente legt deze belasting op en stort na aftrek van 5% beheerkosten de opbrengsten in een fonds. Met deze baten kunnen de ondernemers evenementen en activiteiten ontplooiën, gericht op promotie en het zorgen voor een aantrekkelijk winkelklimaat van het centrum van Oosterwolde.

Kwijtschelding

We voeren de kwijtschelding uit volgens de Uitvoeringsregeling van de Invorderingswet 1990. Als inkomenstoets voor de kwijtschelding wordt de 100% bijstandsnorm gehanteerd. Dit betekent dat, afgezien van vermogen cum annexis, aanvragers met een inkomen op bijstandsniveau in principe voor kwijtschelding in aanmerking komen. Kwijtschelding geldt niet voor alle belastingsoorten: onroerende zaakbelasting en toeristen- en forensenbelasting zijn hierbij uitgesloten. De kwijtschelding aan ondernemers, rekening houdend met de kosten voor kinderopvang en de doelgroep 65-plussers, zijn per 1 januari 2012 toegevoegd aan het beleid.

Kostendekking

Toelichting kostendekking

In de bijlage van de jaarstukken is een overzicht met taakvelden opgenomen. Op de taakvelden verantwoord worden we alle baten en lasten die direct betrekking hebben op het taakveld, waaronder salarislasten. De lasten die we niet direct aan de taakvelden kunnen toerekenen, zijn de overheadkosten. Overhead is 'alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces'. Het gaat hier dan om onder andere personele kosten, huisvesting, ICT, etc. Omdat alle directe kosten al rechtstreeks zijn toegerekend aan de taakvelden, passen we een opslagpercentage toe voor overhead voor taakvelden waarvoor we kostendekkende tarieven mogen berekenen. Bijvoorbeeld afval en riolering.

Berekening van kostendekkendheid

In onderstaande tabel staan de berekeningen van kostendekkendheid van de heffingen riolering en reiniging. Het uitgangspunt bij deze heffingen is volledige kostendekking. Naast de baten en lasten verantwoord op het taakveld mogen we een aantal lasten toerekenen, waaronder overhead. De overhead is berekend als opslagpercentage over de directe salarislasten die op het taakveld verantwoord zijn. Daarbij is onderscheid gemaakt in een opslagpercentage voor de salarislasten van de buitendienst (65%) en van de binnendienst (86%). Voor de reinigingsheffing is € 186.446 onttrokken uit de reserve lastenverlichting. De mutaties in de reserves zijn niet in onderstaande tabel verwerkt. De aanwending van de rioleringsvoorziening voor de exploitatie is wel verwerkt in de lasten van het taakveld.

x € 1.000

Berekening van kostendekkendheid	Begroting Rioolheffing (taakveld 7.2)	Realisatie Rioolheffing (taakveld 7.2)	Begroting Reinigingsheffing (taakveld 7.3)	Realisatie Reinigingsheffing (taakveld 7.3)
Kosten				
Kosten	2.333	2.160	2.422	2.485
Inkomsten	-29	-31	-507	-592
Netto kosten taakveld	2.304	2.129	1.916	1.893
Toe te rekenen kosten				
Overhead	309	336	108	120
Kwijtschelding	46	45	90	81
Rente			-1	-1
Dubieuze debiteuren	7	7	10	10
Watergangen	25	25		
BTW	230	176	126	126
Totaal toe te rekenen kosten	617	589	333	335
Totale kosten	2.921	2.718	2.249	2.229
Opbrengst heffingen	-2.921	-2.718	-2.249	2.042
Dekkingspercentage	100%	100%	100%	92%

x € 1.000

Berekening van kostendeckendheid	Begroting Omgevingsvergunning titel 2	Realisatie Omgevingsvergunning titel 2	Begroting Leges burgerzaken titel 1 en titel 3	Realisatie Leges burgerzaken titel 1 en titel 3
Lasten				
Lasten	328	323	399	365
Baten	0	0	0	0
Netto lasten	328	323	399	365
Toe te rekenen lasten				
Overhead	211	215	118	100
Totaal toe te rekenen lasten	211	215	118	100
Totale lasten	539	538	517	465
Opbrengst heffingen	-425	-362	-454	-459
Dekkingspercentage	79%	67%	88%	99%

De berekening van kostendeckendheid is op basis van kosten van verkochte producten (met name tijdsbesteding per product) waarvoor we legesopbrengsten ontvangen.

Paragraaf 2 | Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

Deze paragraaf laat zien hoe solide onze begroting is en in hoeverre we financiële tegenvallers kunnen opvangen. Het gaat om de relatie tussen de (financiële) weerstandscapaciteit en alle risico's die de gemeente loopt die niet zijn afgedekt door reserves, voorzieningen en verzekeringen. Door het vormen van een weerstandsvermogen hoeven we bij een financiële tegenvaller in de begrotingsuitvoering niet direct tot een bezuiniging over te gaan. Het weerstandsvermogen is op dit moment voldoende om de risico's af te dekken.

Conclusie weerstandsvermogen

De beschikbare weerstandscapaciteit is per 31 december 2018 € 22,181 miljoen. Dit bestaat uit de Algemene reserve van € 14,296 miljoen (exclusief het bodembedrag van € 3 miljoen) en de bestemmingsreserves van € 7,885 miljoen. Het totaal van de bestemmingsreserves is € 12,116 miljoen. Voor de weerstandscapaciteit halen we hier de reserve Sociaal domein € 2,074 miljoen en de Algemene reserve grondexploitatie € 2,157 miljoen vanaf.

De benodigde weerstandscapaciteit is € 1,4 miljoen (zie overzicht bij kwantificeerbare risico's). Het weerstandsvermogen is voldoende om de risico's af te dekken. Naast de beschikbare weerstandscapaciteit van € 22,181 miljoen is er nog de algemene buffer van € 3 miljoen (als onderdeel van de Algemene reserve). Deze beide gecombineerd maakt dat in relatie tot de omvang van de activiteiten er voldoende buffer aanwezig is voor het opvangen van de risico's.

Risico's die zich regelmatig voordoen en die vrij goed meetbaar zijn, maken geen onderdeel uit van de risico's binnen het weerstandsvermogen. Hiervoor zijn verzekeringen afgesloten of reserves en voorzieningen gevormd. We gaan op de volgende manier om met de risico's rondom grondexploitatie, openeinde-regelingen, verbonden partijen en decentralisaties:

Grondexploitaties: Hiervoor is de reserve grondexploitatie ingesteld. Deze reserve is bestemd voor het opvangen van verliezen (bijvoorbeeld van niet-kostendekkende complexen), planschadeclaims en verlaging van verkoopprijzen. We beoordelen ieder jaar opnieuw of de reserve toereikend is.

Open einde regelingen: De belangrijkste openeinde-regelingen zijn de regelingen Sociaal Domein en WWB. De risico's binnen het Sociaal Domein (WMO, jeugd en participatie) zijn gedekt door de reserve Sociaal Domein. Bij 2.4 staat een aparte toelichting hierover. Het risico in het kader van de WWB nemen we mee in de bepaling van de weerstandscapaciteit (risico nummer 2).

Verbonden partijen: Jaarlijks beoordelen we de jaarrekeningen, begrotingen en tussentijdse rapportages van de verbonden partijen en leggen die aan u voor. We nemen deel aan aandeelhoudersvergaderingen en bij de meeste verbonden partijen ook aan tussentijdse overleggen. Net als bij de grondexploitatie geldt dat er geen extra financiële buffer noodzakelijk is, omdat er geen risico's zijn die een gevaar vormen voor de financiële positie. Als dit wel het geval is, nemen we dat risico mee in deze paragraaf. Dat beoordelen we ieder jaar opnieuw.

Algemene beleidslijn

Om het weerstandsvermogen te beoordelen zetten we de beschikbare weerstandscapaciteit af tegen de benodigde weerstandscapaciteit. De weerstandscapaciteit is een optelsom van middelen die beschikbaar zijn om de gevolgen van risico's die niet begroot zijn te dekken.

Benodigde weerstandscapaciteit

De benodigde weerstandscapaciteit stellen we vast aan de hand van een risico-inventarisatie. Per risico is een inschatting gemaakt van de kans dat het risico zich voordoet. Daarnaast zijn de financiële gevolgen van deze risico's zo veel mogelijk weergegeven.

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en de mogelijkheden waarover de gemeente beschikt om niet-begrote kosten, die onverwachts en substantieel zijn, te dekken. Het gaat dan vooral om de reservecapaciteit (algemene- en bestemmingsreserves), de onbenutte begrotingscapaciteit, de onbenutte investeringscapaciteit en de stille reserves. We bepalen de beschikbare weerstandscapaciteit aan de hand van de algemene reserve en bestemmingsreserve. We willen een beschikbare weerstandscapaciteit met minimaal de omvang van de benodigde weerstandscapaciteit.

Risicobeheersing

Risicobeheersing is de manier waarop we risico's beheersen, inclusief de processen en systemen waarmee we dat doen. Onze organisatie heeft tal van beheersmaatregelen getroffen om de doelstellingen in de programma's te realiseren. Er is een grote verscheidenheid aan maatregelen, die we als volgt indelen:

- Juridische beheersmaatregelen (inkoopvoorwaarden, contractbepalingen, leveringsvoorwaarden, juridische kwaliteitszorg);
- Financiële beheersmaatregelen (financial control, verzekeringen, bankgaranties, treasury statuut);
- Organisatorische beheersmaatregelen (AO/IC, procedures, 4-ogen-principe, audits);
- Materiële beheersmaatregelen en informatiebeveiligingsbeheersmaatregelen (gemeentelijk informatiebeveiligingsplan).

Twee keer per jaar, als onderdeel van de P&C-cyclus, actualiseren we het overzicht met de belangrijkste risico's. Dit doen we op basis van dossieronderzoek en interviews met management en medewerkers. Na identificatie van het risico brengen we de oorzaak en het gevolg van het risico in beeld. We kwantificeren ieder risico (als dat mogelijk is). En we maken een inschatting van de kans dat het risico zich voordoet, evenals het financiële gevolg. Dit resulteert in het risicoprofiel voor onze gemeente. Vervolgens inventariseren we voor elk risico de getroffen beheersmaatregelen.

Bij de kwantificeerbare risico's staat een opsomming van de risico's. Per risico is een inschatting gemaakt van de kans dat het risico zich voordoet, evenals de financiële gevolgen. Bij deze inschattingen gebruiken we onderstaande tabel:

Categorie	Kans op voorkomen	Kwantitatief	Financieel gevolg
1.	< of 1 keer per 10 jaar	10%	Geen geld gevolgen
2.	1 keer per 5-10 jaar	30%	< € 25.000
3.	1 keer per 2-5 jaar	50%	> € 25.000 - € 100.000
4.	1 keer per 1-2 jaar	70%	> € 100.000 - € 500.000
5.	1 keer per jaar of meerdere keren per jaar	90%	> € 500.000

Kwantificeerbare risico's

De benodigde weerstandscapaciteit is ten opzichte van de begroting 2019 is € 34.000 hoger. Dat heeft de volgende oorzaken:

- De algemene uitkering is lager waardoor het risico op bijstelling van de algemene uitkering ook lager is (€ -13.000).
- De verwachte voorschotten vanuit het BTW CompensatieFonds zijn lager, de begroting is daarop aangepast. Zorg voor een lager risico (€ -63.000).
- Wijzigingen in risico's gerechtelijke procedures (€ + 109.000).

Nr. Risico en beheersmaatregel	Kans op voorkomen risico	Financieel gevolg	Benodigde weerstands-capaciteit
1a. Risico: vangnet-uitkering wordt niet toegekend Toelichting risico: Het risico is dat we niet voldoen aan de voorwaarden waardoor we geen vangnetuitkering ontvangen. Voor 2018 is dit risico nihil omdat we geen aanspraak op de vangnetuitkering behoeven te doen.	-	-	-
1b. Risico: afwijking op WWB I-deel budgetten, waardoor beroep op algemene middelen onvermijdelijk is Toelichting risico: Bij een tekort van 10% van het WWB I-deel budget moeten wij 7,5% betalen uit eigen middelen. In de begroting is al rekening gehouden met een tekort van 3,2%. Het risico gaat over het resterende mogelijke tekort. Beheersmaatregel: Eén keer per maand ontvangen we managementcijfers met de stand van zaken. Hierdoor kan op financieel gebied bijgestuurd worden. Ook zijn er procesmaatregelen aan de poort en ten aanzien van uitstroom. Beïnvloeding van klantaantallen is niet of zeer marginaal mogelijk.	2	4	€ 103.000
2. Risico: bijstelling algemene uitkering gemeentefonds (AU) Toelichting risico: De ontwikkeling van de algemene uitkering wordt voor een belangrijk deel bepaald door de ontwikkeling van de totale rijksuitgaven, de zogenaamde “trap op, trap af systematiek”. Als na afloop van een jaar blijkt dat de rijksuitgaven lager zijn dan gepland, wordt de algemene uitkering naar beneden aangepast. Dit vertaalt zich in een aanpassing van het accres. We nemen 1% van de algemene uitkering op als benodigd weerstandsvermogen. Beheersmaatregel: drie keer per jaar verschijnt er een circulaire. Deze circularies beoordelen we en rekenen we door.	-	-	€ 417.000
3. Overschotten in BTW compensatiefonds (BCF) Toelichting risico: Als er overschotten zijn in het BCF worden deze (in het lopende jaar) toegevoegd aan het gemeentefonds. De verwachte voorschotten hebben we voor 50% meegenomen in de meerjarenraming. Voor 2019 gaat het om € 350.000. Beheersmaatregel: Drie keer per jaar verschijnt er een circulaire. Deze circularies beoordelen we. Als er nieuwe informatie is over het BCF dan verwerken we deze in de begroting.	3	4	€ 112.500
4. Risico: terugbetaling verstrekte geldleningen Toelichting risico: Er zijn leningen verstrekt aan instellingen op het terrein van volkshuisvesting, veiligheid, sport en dorpshuizen. Het is niet in alle gevallen duidelijk of er voldoende opstellen, installaties e.d. aanwezig zijn, om in geval van het uitblijven van betaling de restantschuld te voldoen. Beheersmaatregel: bij eventuele achterstanden in aflossingen ondernemen we meteen actie.	1	3	€ 6.000
5. Risico: garanties woningbouwcorporaties Toelichting risico: het waarborgfonds Sociale Woningbouw heeft de bestaande directe risico's op geldleningen overgenomen. De gemeente kan op basis van de 'achtervangregeling' nog worden aangesproken. Beheersmaatregel: het door het waarborgfonds verstrekte overzicht beoordelen we en daarnaast beoordelen we bij een individuele aanvraag de situatie.	1	5	€ 50.000
6. Risico: National Hypotheek Garantie Toelichting risico: vanaf 2011 heeft het Rijk de achtervang voor alle nieuwe hypotheekgaranties op zich genomen. De gemeente blijft echter wel garant staan voor de vóór 1 januari 2011 verleende garanties. Beheersmaatregel: we beoordelen het jaarlijks verstrekte overzicht van hypotheekgaranties.	1	4	€ 19.000
7. Risico: overige garanties Toelichting risico: er zijn garanties verleend aan instellingen op het terrein van gezondheid, volkshuisvesting en onderwijs. Beheersmaatregel: we beoordelen het overzicht garanties.	1	5	€ 50.000
8. Leegstand in M.F.A.'s in eigendom van de gemeente met overwegend een onderwijsfunctie	5	4	€ 90.000

Nr.	Risico en beheersmaatregel	Kans op voorkomen risico	Financieel gevolg	Benodigde weerstand-capaciteit
	<p>Toelichting risico: Bij (gedeeltelijke) leegstand lopen de exploitatiekosten van het gebouw door terwijl de inkomsten wegvallen. De exploitatie van de M.F.A's komt daarmee onder druk te staan. Op dit moment is er (gedeeltelijk) leegstand in MFS de Boekebeam door het opheffen van obs Dalton Mst van Hasseltschool en bij MFA de Samensprong.</p> <p>Beheersmaatregel: in 2013 is de 'Visienota toekomst basisonderwijs in Ooststellingwerf' door u vastgesteld, waarin de mogelijkheden staan voor het toekomstig onderwijslandschap. In maart 2012 is de notitie 'platteland aan zet' door u vastgesteld waarin de kaders zijn geschetst van het na te streven voorzieningenpeil.</p>			
9.	Risico: diverse gerechtelijke procedures	5	4	€ 540.000
	<p>Toelichting risico: op basis van de huidige stand van zaken lopende procedures en/of te verwachten claims/procedures is een inschatting gemaakt.</p> <p>Beheersmaatregel: juridische kwaliteitszorg en inhuur van externe juristen bij lopende procedures en/of te verwachten claims.</p>			
10.	Risico: veiligheidsmaatregelen politieke ambtsdragers	-	-	PM
	<p>Toelichting risico: in rechtspositionele besluiten is uitdrukkelijk bepaald dat het betreffende bestuursorgaan verantwoordelijk is voor de bekostiging van voorzieningen ten behoeve van de politieke ambtsdrager, welke in het Stelsel bewaken en beveiligen worden aangemerkt als werkgeverskosten. In deze lijn past dat beveiliging op het werk maar ook daarbuiten voor zover die een werkgeverszorg is, voor rekening komt van de gemeente en door de gemeente geregeld wordt.</p>			
TOTAAL				€ 1.387.500

Risico's Sociaal Domein

Binnen het Sociaal Domein zijn diverse risico's, hieronder staan de belangrijkste risico's.

Jeugd en WMO

- In 2021 wordt een wijziging op de Jeugdwet van kracht betreffende het woonplaatsbeginsel. Op dit moment vallen jeugdigen, waarvoor geldt dat zij onder voogdij zijn gesteld of ouder zijn dan 18 jaar én in een jeugdhulpinstelling of pleeggezin verblijven, financieel onder de gemeente waar de jeugdige verblijft. Na de wetwijziging vallen deze jeugdigen financieel onder de gemeente waar zij woonden voordat zij verhuisden naar een jeugdhulpinstelling of pleeggezin. Dit zou kunnen leiden tot meerkosten voor onze gemeente, maar het verdeelmodel van de jeugdhulpgelden wordt ook aangepast. Hoeveel kinderen uit onze gemeente dit betreft, is bij ons niet bekend. In 2019 zal het ministerie inzicht verschaffen in de financiële effecten van de wetwijziging.
Ingeschat risico: PM
- De landelijke tendens is dat de zorgkosten voor de Jeugd blijven toenemen.
Ingeschat risico: PM
- Het werkelijke inzicht in de lasten (voor met name Jeugd regionaal) is nog niet goed in beeld. We zijn afhankelijk van derden. Dit beeld wordt bevestigd doordat we zelfs nu nog rekeningen krijgen van instellingen over 2016 en 2017.
Ingeschat risico: PM
- Het Rijk heeft samen met gemeenten een traject gestart om de verdeelsystematiek van het Sociaal domein aan te passen. Dit heeft waarschijnlijk gevolgen voor de verdeling per 2021. Dit kan voor- of nadelig voor Ooststellingwerf zijn.
Ingeschat risico: PM
- In 2018 is gestart met trajectfinanciering bij Jeugdhulp. Dit is iets geheel nieuws. De verwachting is dat dit een positief effect zal hebben voor de mensen, maar het financiële effect is nog niet bekend.
Ingeschat risico: PM
- Per 2019 is het abonnementstarief WMO ingevoerd. Iedereen die een eigen bijdrage in de WMO betaalt, gaat een vast maandbedrag van € 17,50 betalen. Het risico is dat dit tarief een aanzuigende werking gaat hebben op de zorgvraag.
Ingeschat risico: PM

- Een aanvrager van een voorziening, hulp in de huishouding of een financiële tegemoetkoming (persoonsgebonden budget) is op grond van de WMO een bijdrage verschuldigd. De wetgever heeft bepaald dat de berekening, oplegging en incasso van deze eigen bijdrage wordt uitgevoerd door het Centraal Administratiekantoor (CAK). De informatie van het CAK (om privacy redenen beperkt) is ontoereikend om als gemeente de juistheid op persoonsniveau en volledigheid van de eigen bijdragen als geheel te kunnen vaststellen. Door deze systematiek heeft de wetgever in feite bepaald dat de verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de eigen bijdragen op grond van de WMO geen gemeentelijke verantwoordelijkheid is. Dit betekent dat de gemeenten geen zekerheden over omvang en hoogte van de eigen bijdragen kunnen krijgen.

Ingeschat risico: PM

Participatiewet

Met de Participatiewet is de instroom in de Sociale Werkvoorziening Fryslân (SW) gestopt. De gemeenten kiezen ervoor om de Participatiewet niet gezamenlijk uit te voeren via de uitvoeringsorganisatie voor de sociale werkvoorziening (Caparis). Dit maakt een herstructurering en verantwoorde versnelling noodzakelijk in de afbouw van Caparis. De wijze waarop dit plaatsvindt is momenteel in onderzoek.

Ook worden we geconfronteerd met oplopende kosten als gevolg van het jaarlijks oplopend verschil tussen de rijksbijdrage en de werkelijke SW-loonkosten (het zogenaamde subsidietekort van Caparis). De subsidie per arbeidsplaats (SE) loopt van € 23.500 over 2019 terug tot € 23.095 in 2021. Dit tekort is verwerkt in de begroting.

Financiële kengetallen

Kengetallen drukken de verhouding uit tussen bepaalde onderdelen van de begroting of de balans en kunnen ons helpen bij de beoordeling van de financiële positie van onze gemeente. De kengetallen geven informatie over hoeveel (financiële) ruimte onze gemeente heeft om structurele en incidentele lasten te kunnen dekken of opvangen. Ze geven inzicht in de financiële weerbaarheid en wendbaarheid. Ook geeft het mogelijkheden om onze gemeente te vergelijken met andere gemeenten.

Kengetallen	Rekening 2017	Begroting 2018	Rekening 2018
Netto schuldquote	42%	49%	40%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	36%	46%	35%
Solvabiliteitsratio	39%	33%	39%
Structurele exploitatieruimte	-1%	0%	0%
Grondexploitatie	4%	1%	3%
Belastingcapaciteit	91%	91%	93%
EMU saldo (bedrag x € 1.000)	-2.203	-2.521	-836

Beoordeling onderlinge verhouding kengetallen en financiële positie

Het is niet mogelijk om een individueel kengetal te gebruiken voor de beoordeling van de financiële positie. De kengetallen moeten we altijd in samenhang bekijken. Ze geven alleen gezamenlijk en in hun onderlinge verhouding een goed beeld van de financiële positie van onze gemeente. Op basis van de kengetallen concluderen we dat de financiële positie van onze gemeente goed is. Het jaren geleden ingezette financiële beleid heeft er toe geleid dat de financiële positie is versterkt.

Netto schuldquote en netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

De netto schuldquote is de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen en afgezet tegen de totale baten. We geven de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weer. Zo brengen we duidelijk in beeld wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast. Normaal bevindt de netto schuldquote van een gemeente zich tussen de 0% en 100%. Voor een gemeente geldt dat als de netto schuldquote uitkomt boven de 130% er sprake is van een zeer hoge schuld. Boven de 100% blijft er weinig leencapaciteit over om de gevolgen van financiële tegenvallers (door bijvoorbeeld een economische recessie) op te vangen. De netto schuldquote is vrijwel gelijk aan de netto schuldquote in de jaarrekening 2017.

Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in hoeverre de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Het is het eigen vermogen (de reserves) als percentage van het balanstotaal. Een solvabiliteit tussen de 20% en 50% voor gemeenten is gemiddeld. Hoe hoger het solvabiliteitsratio, hoe hoger de weerbaarheid van de gemeente. Uit de tabel blijkt dat onze solvabiliteit gemiddeld is.

Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal geeft aan welke structurele ruimte een gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is.

Grondexploitatie

Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) baten (exclusief mutaties reserves). Hoe lager het kengetal, hoe lager de grondpositie ten opzichte van de totale geraamde baten. De grondexploitatie kan een behoorlijke invloed hebben op de financiële positie van een gemeente. De boekwaarde van de voorraden grond is belangrijk, deze moeten we weer terugverdienen bij de verkoop. Ieder jaar beoordelen we of de gronden tegen een actuele waarde op de balans staan. Het kengetal van 3% geeft aan dat het risico voor ons niet hoog is.

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft inzicht in hoeverre we een financiële tegenvaller in het volgende begrotingsjaar kunnen opvangen en of er ruimte is voor nieuw beleid. De gemiddelde woonlasten (OZB, rioolheffing en afvalstoffenheffing) voor een gezin worden afgezet tegen het landelijk gemiddelde. Na de algemene uitkering gemeentefonds zijn de belastinginkomsten de belangrijkste inkomsten voor een gemeente. Het Coelo publiceert jaarlijks de Atlas van de lokale lasten. Deze publicatie is de basis voor de berekening van dit kengetal. De woonlasten in onze gemeente zijn lager dan het landelijk gemiddelde. Het kengetal van 93% geeft aan dat er ruimte is om financiële tegenvallers op te vangen door het verhogen van de woonlasten.

EMU-saldo

De EMU-systematiek (kosten en opbrengsten) die het Rijk hanteert werkt anders dan het baten-lastenstelsel dat wij (als decentrale overheid) hanteren. Investerings- en uitgaven bijvoorbeeld die wij dekken uit reserves tellen wel door in het EMU-saldo, maar hebben geen gevolg voor de uitkomst in het baten-lastenstelsel. Dus bij een sluitende begroting kan het EMU-saldo negatief zijn. Tussen het Rijk en de decentrale overheden zijn afspraken gemaakt voor de beheersing van het EMU-saldo. Het tekort voor de totale sector overheid mag niet hoger uitkomen dan 3% van het bruto binnenlands product. Ons EMU-saldo voor 2018 is negatief.

Paragraaf 3 | Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

Kapitaalgoederen zijn goederen waarvoor investeringen nodig zijn. Het gaat om zaken die daarna regelmatig onderhoud vergen. Bijvoorbeeld wegen, gebouwen, riolering en groen. Het onderhoud van kapitaalgoederen is van groot belang voor een goede kwalitatieve instandhouding van het openbare voorzieningenniveau. Dit onder meer op het gebied van leefbaarheid, veiligheid, vervoer en recreatie. In deze paragraaf gaan we per kapitaalgoed in op het beleidskader en de daaruit voortvloeiende financiële consequenties.

Financiële consequenties

In onderstaande tabel staan de financiële consequenties van de kapitaalgoederen per programma.

x € 1.000

Onderhoud kapitaalgoederen	Rekening 2017	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2018	Vershil
2. Welzijn & educatie					
Huisvesting onderwijs	-2.347	-1.482	-1.517	-1.530	- 13 N
Welzijn- en sportaccommodaties	-903	-815	-1.073	-820	253 V
3. Ruimtelijke & economische ontwikk.					
Verhardingen	-1.531	-1.335	-1.580	-1.461	118 V
Bruggen en oevervoorzieningen	-62	-63	-103	-108	- 5 N
Verkeersvoorzieningen	-315	-338	-280	-247	33 V
Openbaar Groen	-543	-581	-597	-500	96 V
Rioleringen	-1.680	-1.877	-1.659	-1.665	- 7 N
Rioolheffing	2.758	2.864	2.646	2.664	18 V
Baatbelasting	0	-	-	-	-
6. Bestuur & Dienstverlening					
Automatisering	-1.151	-1.045	-1.068	-1.043	24 V
Totaal onderhoud kapitaalgoederen	-5.774	-4.670	-5.230	-4.712	518 V

Wegen, kunstwerken en verlichting

Wegen

Beleidskader

De gemeente maakt bij het beheer van haar wegen gebruik van een wegbeheersysteem dat een CROW-keurmerk voor wegbeheer heeft (CROW staat voor Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Water- en Wegenbouw en de Verkeerstechniek).

De MOP (Meerjarenonderhoudsplanning) Wegen 2018-2022 is in 2018 vastgesteld. De onderhoudswerkzaamheden voor deze planperiode zijn afgestemd op het jaarlijks beschikbare budget. Ze zijn uitgevoerd op basis van de zogeheten vastgestelde minimumvariant. Met deze minimumvariant wordt de levensduur van de verharding zo lang mogelijk verlengd (in afwachting van groot onderhoud), zonder dat dit leidt tot (meer) onveilige situaties en/of (terechte) aansprakelijkheidsstellingen. Periodiek inspecteren we alle verhardingen voor het actualiseren van MOP. Het Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan (GVVP) is in 2013 door u vastgesteld.

Financiële gevolgen in de jaarrekening

De werkzaamheden zijn binnen de financiële kaders uitgevoerd.

Civieltechnische kunstwerken

Beleidskader

De onderhouds- en vervangingswerkzaamheden aan de civieltechnische kunstwerken worden op basis van de MOP uitgevoerd. De MOP actualiseren we periodiek, aan de hand van inspecties. Voor het beheer van de civieltechnische kunstwerken (met name bruggen) is een beheersysteem operationeel. De gegevens die in het beheersysteem zitten, worden regelmatig geactualiseerd en aangevuld.

Financiële gevolgen in de jaarrekening

De werkzaamheden zijn binnen de financiële kaders uitgevoerd.

Openbare verlichting

Beleidskader

De onderhoud- en vervangingswerkzaamheden aan de openbare verlichting (OV) worden op basis van de MOP uitgevoerd. De MOP actualiseren we periodiek. Binnen de MOP OV 2018-2022 (13 maart 2018 vastgesteld in de raad) wordt alle traditionele openbare verlichting vervangen door LED. Voor het beheer en onderhoud van de openbare verlichting participeren we, samen met de meeste andere Friese gemeenten en de provincie Fryslân, in de stichting 'OV Fryslân'. De stichting ondersteunt in het beheer en onderhoud van de openbare verlichting.

Financiële gevolgen in de jaarrekening

De werkzaamheden zijn binnen de financiële kaders uitgevoerd.

Groen, riolering en gebouwen

Groen

Beleidskader

Op 24 januari 2012 is de Notitie Groenbeleid 2011 door u vastgesteld. Hierin is de groenstructuur voor de 13 dorpen van onze gemeente vastgelegd. Met het groenstructuurplan is inzichtelijk gemaakt welk belangrijk groen in de leefomgeving aanwezig is. Ook is aangegeven welke grond door de gemeente kan worden afgestoten. Voor de uitvoering van het groenbeheer gebruiken we een groenbeheersysteem. Dit systeem wordt gebruikt om op basis van landelijke normen (IMAG-normen) te bepalen hoeveel uren nodig zijn en welk budget nodig is om het onderhoud aan de groenvoorzieningen uit te voeren. Het gemiddelde onderhoudsniveau in Ooststellingwerf is in overeenstemming met kwaliteitsniveau B van de Landelijke 'CROW-kwaliteitscatalogus openbare ruimte'.

Financiële gevolgen in de jaarrekening

De werkzaamheden zijn binnen de financiële kaders uitgevoerd.

Riolering

Beleidskader

In maart 2015 is het Gemeentelijk Rioleringsplan 2015-2019 (GRP 2015-2019) vastgesteld. In dit plan zijn de ambities van de gemeente op het gebied van de invulling van de afvalwater-, hemelwater- en grondwaterzorgplicht vastgelegd. Evenals welke activiteiten we moeten uitvoeren om deze ambities te halen. Ook is aangegeven welke kosten hiermee gemoeid zijn en op welke wijze deze gedekt worden. De rioolheffing hoeft, buiten de inflatiecorrectie, niet te stijgen gedurende de periode 2015-2019. Samen met het GRP 2015-2019 is een besparingsnotitie voorgelegd. Daarin staat omschreven op welke wijze we (in samenwerking met Weststellingwerf en Opsterland) vormgeven aan de besparingsopgave die in het Nationaal Bestuursakkoord Waterketen (2010) is vastgelegd. De resultaten van deze besparingsnotitie zijn verwerkt in het kostendekkingsplan dat bij het GRP 2015-2019 hoort. In september 2017 heeft het ministerie van Milieu en Waterstaat het Deltaplan Klimaatadaptatie uitgebracht. In 2018 is dit onderwerp het zwaartepunt bij het uitvoeren van de gemeentelijk riolerings- en watertaken geweest.

Financiële gevolgen in de jaarrekening

De in het GRP 2015-2019 aangegeven kosten worden gedekt door de inkomsten van de rioolheffing. Het GRP 2015-2019 is de basis voor de gemeentelijke begroting. In 2017 is een geactualiseerd kostendeckingsplan vastgesteld door de Raad. Op het tarief van 2018 is een korting gegeven van 7,5 %. De inkomsten vanuit de rioolheffing worden gebruikt om investeringen in de vrijervalrioleringen direct af te boeken, om de exploitatielasten te dekken en om de voorziening Riolering de komende jaren op peil te houden. De uitwerking van het Deltaplan Klimaat adaptatie past nu binnen de huidige begroting. Het doel is om in het volgende GRP de klimaatadaptatie strategie van Ooststellingwerf vast te leggen en de financiële gevolgen daarvan in beeld te brengen.

Gymnastieklokalen

Beleidskader

Per 1 januari 2015 is het "onderhoud buitenkant" van de onderwijsgebouwen overgeheveld naar de schoolbesturen. De voorziening "Onderhoud onderwijsgebouwen en gymlokalen" is daarom in 2015 opgeheven. Hiervoor is de voorziening "Onderhoud gymnastieklokalen" in de plaats gekomen. De instandhouding van gymnastieklokalen blijft een gemeentelijke verantwoordelijkheid. De onderlegger hiervan is de MOP 2015-2024 Gymnastieklokalen.

Financiële gevolgen in de jaarrekening

De MOP 2015-2024 in relatie tot de jaarschijf 2018 is uitgevoerd.

Overige gebouwen

Beleidskader

Het onderhoud van gemeentelijke gebouwen is in verschillende meerjarenonderhoudsplannen (MJOP's) opgenomen, en/of is gebaseerd op dagelijks noodzakelijk (preventief en contracten) onderhoud. Het betreft de volgende gebouwen: het gemeentehuis, de gemeentewerf, het overslagstation, de Kompaan, molen de Weijert en gemeentelijke monumenten. De gemeentelijke gebouwen worden periodiek geïnspecteerd voor het actualiseren van de MJOP's. De reserve "onderhoud gebouwen bedrijfsvoering" is omgevormd naar een onderhoudsvoorziening op basis van de vastgestelde beheerplannen. Actualisatie van de MJOP's vindt plaats in 2019.

Financiële gevolgen in de jaarrekening

De werkzaamheden zijn binnen de financiële kaders uitgevoerd.

Sport en ICT

Sportaccommodaties

Beleidskader

Per 2017 geldt een nieuwe exploitatieovereenkomst voor het beheer en de exploitatie van de 2 B's (sportcomplex de Boekhorst en sporthal de Bongerd) met de dezelfde exploitant voor een periode van 5 jaar. Voor de andere B (het Bosbad) is per 2017 Stichting Bosbad Appelscha (SBA) verantwoordelijk voor het beheer en de exploitatie. De gemeente en SBA hebben hiervoor een budgetovereenkomst getekend voor een periode van 10 jaar. SBA heeft het beheer en de exploitatie uitbesteedt aan een exploitant. Per 2018 geldt een nieuwe exploitatieovereenkomst voor het beheer en de exploitatie van de Steegdenhal voor een periode van 10 jaar.

Financiële gevolgen in de jaarrekening

Het planmatig onderhoud in 2018 is conform de MOP's uitgevoerd.

Sportterreinen

Beleidskader

Het specialistisch onderhoud aan de grasvelden van de gemeentelijk sportterreinen is in opdracht door een deskundige derde uitgevoerd. De basis van het onderhoud zijn de kwaliteitseisen van de KNVB; dit is vastgelegd in de notitie "Planmatig onderhoud grassportvelden". Het overige onderhoud is door de sportverenigingen zelf uitgevoerd; hiervoor krijgen ze jaarlijks een vergoeding. Om tot een gelijkmatige verdeling van de renovatie (= vervangen topklaag) van de sportvelden op de gemeentelijke sportterreinen te komen, is in 2013 de MOP 2014-2018 (renovatieplan) grassportvelden opgesteld. In 2016 heeft de raad besloten middelen beschikbaar te stellen voor de uitbreiding van sportcomplex Waskemeer met een wetravel.

Financiële gevolgen in de jaarrekening

Het specialistisch onderhoud en de renovatie (= vervangen topklaag) van een sportveld is conform het bestek en de MOP uitgevoerd. De procedures voor de uitbreiding van het sportcomplex zijn in uitvoering, in 2018 zijn geen uitgaven gedaan voor de aanleg van het wetravel.

ICT

Beleidskader

De afgelopen jaren zijn Rijksprogramma's zoals iNUP en dienstverleningsconcepten zoals 'Overheid geeft Antwoord' leidend geweest voor de ontwikkelingen op het gebied van digitale dienstverlening. Hieraan gerelateerde investeringen waren vooral gericht op het verbeteren van ICT-basisvoorzieningen en -registraties (de 'bouwstenen' zoals de Basisregistratie Personen en de Basisregistratie Adressen & Gebouwen) en het verbeteren van werkprocessen en ICT-systemen.

'Digitale overheid 2017' en 'Digitale Agenda 2020' zijn de nieuwe richtinggevende programma's. Deze programma's maken deel uit van het nieuwe OWO Informatiebeleidsplan 2017-2020. Dat beschrijft de verdere richting van de informatievoorziening van de gemeente(n). De verdergaande digitalisering vraagt daarnaast continue onderhoud en aandacht voor beveiliging en beschikbaarheid van systemen. Ook het borgen van het prestatieniveau van de ICT-systemen blijft zeer belangrijk voor ons. Om deze uitdagingen te kunnen waarborgen op financieel gebied, zijn in het meerjarig investeringsplan ICT/Dienstverlening onder andere de vervangingsinvesteringen opgenomen. Ooststellingwerf, Weststellingwerf en Opsterland hanteren zo veel mogelijk eenzelfde schema, zodat we inkoopvoordelen kunnen halen. We onderzoeken nog hoe we tot een OWO ICT-begroting en vervangingsschema kunnen komen.

Naast het Informatiebeleidsplan werken we met een I&A Jaarplan. Hierin zijn de meer projectmatige activiteiten opgenomen, zoals het harmoniseren van het applicatielandschap van (OWO) vakafdelingen. Werkzaamheden op dit gebied worden sinds 2015 vanuit een centraal OWO-team uitgevoerd.

Financiële gevolgen in de jaarrekening

De ICT-projecten zijn afgestemd op de beschikbare middelen. De exploitatiekosten blijven onverminderd hoog, onder andere door hoge licentiekosten. Door jaarlijks eventuele overschotten over te hevelen (zoals met u is afgesproken), kunnen we tekorten in latere jaarschijven opvangen. Zo lijken de middelen vooralsnog voldoende om onze ambities te realiseren en de exploitatie te dekken. Het is nog niet duidelijk wat het effect van een gezamenlijke OWO ICT-begroting is. Eventuele tekorten (of overschotten) verantwoorden we in de voorjaars/najaarsrapportage. Of we betrekken ze bij de Programmabegroting.

Paragraaf 4 | Financiering

Inleiding

De paragraaf financiering heeft niet alleen, zoals de naam doet vermoeden, betrekking op het aantrekken van gelden. Ook het storten (via schatkistbankieren) van (tijdelijk) overtollige middelen is relevant. Deze activiteiten vormen een onderdeel van de treasuryfunctie van de gemeente. Een adequate sturing op de geldstroom is noodzakelijk. Deze paragraaf gaat in op de vraag hoe we gelden zo optimaal mogelijk beleggen, dan wel aantrekken. De liquiditeitsprognose speelt hierbij een belangrijke rol.

Kasgeldlimiet

In de Wet Financiering Decentrale Overheden (FIDO) is een norm gesteld voor het maximumbedrag waarop de gemeente haar uitgaven met kortlopende middelen (looptijd < 1 jaar) mag financieren. Dit heet de kasgeldlimiet. De kasgeldlimiet bedraagt 8,5% van het begrotingstotaal en bedraagt voor 2018 € 5,6 miljoen. Zoals onderstaand overzicht aangeeft zijn wij in 2018 onder de gestelde norm gebleven:

x € 1.000	
Kasgeldlimiet	Rekening 2018
Kasgeldlimiet aanvang begrotingsjaar	-5.636
Omvang vlottende schuld	
1e kwartaal	-2.984
2e kwartaal	-2.112
3e kwartaal	-3.399
4e kwartaal	-4.010

Renterisiconorm

De renterisiconorm is bedoeld om te voorkomen dat wij in een bepaald jaar geconfronteerd worden met, in verhouding tot de vaste schuld, forse renteherzienings- en herfinancieringsproblemen. De norm is gesteld op 20% van het begrotingstotaal. Voor Ooststellingwerf bedraagt de renterisiconorm € 13,3 miljoen. Dit betekent dat in 2018 de som van de vaste geldleningen waarvan de rente wordt herzien en de noodzakelijke herfinancieringen beneden de € 13,3 miljoen moest blijven. Onderstaand schema laat zien dat de renterisiconorm niet is overschreden.

x € 1.000	
Rente risiconorm	Rekening 2018
Rente risiconorm	13.262
Aflossingen en renteherzieningen	
Reguliere aflossingen geldleningen	1.000
Geldleningen met renteherzieningen	-
Totaal Aflossingen en renteherzieningen	1.000
Ruimte (+) / Overschrijding (-)	12.262

Leningenportefeuille opgenomen gelden

Het aandeel van de geldleningen opgenomen ten behoeve van de woningbouw is bijna 11% per ultimo 2018. Deze leningen zijn doorgeleend met een opslag op het rentepercentage. Sinds 1999 zijn er geen leningen meer verstrekt aan de woningbouwcorporaties. In 2018 hebben er alleen reguliere aflossingen plaatsgevonden.

x € 1.000

Leningenportefeuille opgenomen gelden	Eigen leningen		Woningbouw leningen	
	Bedrag	Rente	Bedrag	Rente
Stand per 1 januari	23.600	1,96%	2.767	2,42%
Nieuwe leningen				
Reguliere aflossingen	-1.000		-63	
Vervroegde aflossingen				
Stand per 31 december	22.600	1,80%	2.704	1,94%

Schatkistbankieren

Vanaf 1 januari 2014 zijn alle decentrale overheden verplicht om te schatkistbankieren. Wat betekent dat alle overtollige liquide middelen, het saldo liquide middelen boven het drempelbedrag 0,75% van de begroting, moeten worden gestald bij het Rijk. Voor gemeente Ooststellingwerf betekent dit dat er gemiddeld een bedrag van € 497.000 (dit is 0,75% van het begrotingstotaal van € 66,3 miljoen) op de gezamenlijke bankrekeningen mag staan. Het saldo daarboven moeten we afstorten bij het rijk. In 2018 is geen gebruik gemaakt van Schatkistbankieren. Zie de tabel in de bijlage voor het overzicht schatkistbankieren. Aan het eind van het jaar was er geen tegoed aangehouden bij het Rijk.

Renteschema

Met ingang van 2017 is het Besluit Begroting en verantwoording gewijzigd. Eén van de onderdelen is de gewijzigde rentetoerekening en de aanbeveling om onderstaand renteschema op te nemen. Elk jaar moet bij de jaarrekening de werkelijke doorbelaste rentelasten worden vergeleken met de voorgerekenelde doorbelaste rentelasten. Als de afwijking meer dan 25% is dan moeten we overgaan tot correctie. In 2018 is dit niet het geval, zie onderstaande tabel:

x € 1.000

Renteschema werkelijk 2018	Bedrag
a. Werkelijke lasten over de korte en lange financiering	543
b. Werkelijke externe rentebaten (idem)	149
Saldo rentelasten en rentebaten	394
c1. Werkelijke rente die aan de grondexploitatie moet worden doorgerekend	32
c2. Werkelijke rente van projectfinanciering	116
c3. Werkelijke rentebaat van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken (=projectfinanciering)	118
	30
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente	364
d1. Werkelijke rente over eigen vermogen	-
d2. Werkelijke rente over voorzieningen	-
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente	364
e. De aan taakvelden werkelijke toegerekende rente	371
Verschil	-8

Paragraaf 5 | Bedrijfsvoering

Inleiding

De gemeente Ooststellingwerf is een zelfbewuste plattelandsgemeente. We werken open, zakelijk en betrokken samen om collectieve belangen te behartigen en te realiseren voor inwoners, ondernemers en bezoekers. Deze missie vraagt om een organisatie die competent en flexibel is. Zodat we kunnen inspelen op de steeds veranderende vraag uit de omgeving. Als organisatie willen we verbindend zijn, in contact staan en eigen kracht stimuleren en ondersteunen. De komende jaren willen we verder investeren in het ontwikkelen van de organisatie en het continu verbeteren van de bedrijfsvoeringsprocessen.

Naar een wendbare organisatie

We zitten in een overgang van door de overheid gestuurde initiatieven naar initiatieven van inwoners, organisaties en bedrijven zelf. Dit vergt van onze bedrijfsvoering nog meer flexibiliteit om goed in te kunnen spelen op een steeds veranderende vraag uit de omgeving en eigen organisatie. Dit vraagt om een set spelregels die enerzijds de kaders bewaken, en anderzijds meebewegen met de opgaven vanuit de samenleving.

Interbestuurlijk toezicht en Human Resource Management

Interbestuurlijk Toezicht

In 2018 hebben we uitvoering gegeven aan de Wet revitalisering generiek toezicht. Deze wet zorgt voor een vereenvoudiging van het toezicht tussen de verschillende bestuurslagen, het zogenoemde 'interbestuurlijk toezicht'. Het belangrijkste uitgangspunt van de wet is dat het interbestuurlijk toezicht verschuift van verticaal toezicht (provincie - raad) naar horizontale verantwoording (college - raad). De provinciale toetsing vindt plaats op de volgende domeinen: Omgevingsrecht/Wabo, Ruimtelijke Ordening, Water en Riolering, Archief en Informatiestromen, Monumenten en Archeologie.

In 2018 hebben wij de te beoordelen stukken (toezichtsjaar 2017) vóór 15 juli aangeleverd bij de provincie. Op basis hiervan heeft de provincie getoetst of onze gemeente voldoet aan de wettelijke bepalingen uit voornoemde wetgeving. In december verwacht het college de definitieve beoordeling "Totaalbeeld IBT" te ontvangen. De borging en uitvoering hebben we binnen de bestaande budgetten uitgevoerd.

In opdracht van de provincie Fryslân verricht Pro Facto onderzoek naar de werking en doorontwikkeling van het interbestuurlijke toezicht. Dit onderzoek is in november 2018 gestart.

Human Resource Management

Nadat in 2018 in het organisatiestatement de koers van de organisatie is vastgesteld zijn we gestart met de organisatieontwikkeling. Het organisatiestatement en de koers die daarin is verwoord is, is samen met het MT en het cluster communicatie vertaald in een boekje. Dit boekje is aan het einde van een outdoordag waarop actief werd gewerkt met de waarden, aan iedereen uitgereikt.

Eén van de eerste projecten was een aanpassing van de gesprekkencyclus. De systematiek was aan vernieuwing toe omdat deze te weinig ruimte bood voor flexibiliteit en de ontwikkeling van de organisatie. Op een participatieve wijze is met begeleiding van HR door medewerkers een nieuw voorstel geformuleerd voor een systematiek. Inmiddels wordt daarmee gewerkt.

Daarnaast zijn we gestart met het formuleren van een strategisch personeelsbeleid "Jouw initiatief telt!" dat past bij de nieuwe koers. Hiervoor is in november een brainstorm georganiseerd met medewerkers en leidinggevendenden. De resultaten daarvan worden in het eerste kwartaal 2019 omgezet in voorstellen voor een uitvoeringsprogramma.

Naast organisatieontwikkeling vroeg ook een aantal arbo-onderwerpen onze aandacht. Als organisatie hechten we belang aan goede arbeidsomstandigheden. We zien dat als onderdeel van goed werkgeverschap. We hebben daarom regelingen op het gebied van ongewenst gedrag en het vermoeden van een misstand aangepast en ingevoerd met het bijbehorende communicatietraject. Om aandacht te vragen voor gezondheid hebben we samen met medewerkers voor de tweede keer een succesvolle fit-maand georganiseerd. Tenslotte zijn er een aantal onderdelen die periodiek een update behoeven uitgevoerd.

Financiën, Planning & Control en Juridische kwaliteitszorg

Financiën, Planning & Control

De financiële functie voorziet de raad, het college en de organisatie van actuele en volledige financiële informatie voor de ondersteuning van de gemeentelijke beleidsontwikkeling en uitvoering. Deze functie is gericht op een duurzame en gezonde financiële positie van de gemeente. Kwaliteit, snelheid en toegankelijkheid spelen in deze processen een belangrijke rol. In februari 2018 hebt u ingestemd met het wijzigingen van de volgende verordeningen: de financiële verordening, de controleverordening en de verordening onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid. We presenteren de financiële documenten en rapportages op een heldere en transparante manier via het portaal Financiën: ooststellingwerf.begrotingsapp.nl.

In 2016 is de vernieuwing van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) in werking getreden. In 2017 zijn nagenoeg alle wijzigingen opgenomen en/of verwerkt. In 2018 zijn de budgettaire gevolgen van invoering van de notitie Rente van de BBV verwerkt. Met ingang van 2018 slaan we de rentelasten om met behulp van een zogenaamd renteomslagpercentage.

In 2018 is het onderzoek naar Juridische Kwaliteitszorg afgerond en is er een onderzoek naar dubbele betalingen geweest. Daarnaast zijn wij gestart met een scrum over de P&C cyclus.

De huidige financiële positie is blijvend geborgd en verstevigd (o.a. verdere afbouw van langlopende geldeningen). De lokale lasten zijn in 2018 gedaald.

Juridische kwaliteitszorg

De juridische functie in de vakafdelingen en het cluster Bestuurlijk Juridische Zaken (BJZ) van team Bedrijfsvoering zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor de juridische kwaliteit van het gemeentelijk handelen. BJZ is verantwoordelijk voor de organisatiebrede juridische kwaliteitszorg en juridische control.

De Rekenkamercommissie constateerde in haar rapport over juridische kwaliteitszorg dat overwegend sprake is van doelmatige en doeltreffende juridische kwaliteitszorg.

De informele aanpak die we in de klachtenprocedure hanteren blijft effectief. Het jaarverslag 2017 van de Klachtenfunctionaris vermeldt dat 62% van de binnengekomen klachten informeel is opgelost zonder tussenkomst van de klachtenfunctionaris.

De Jeugdwet vereist dat voor de lichte hulpverleningstrajecten bij het Gebiedsteam een klachtenregeling en een klachtencommissie beschikbaar zijn. De implementatie hiervan heeft in 2018 plaatsgevonden door aansluiting bij de Klachtencommissie van Sociaal Maatschappelijk Werk Fryslân.

De Algemene Kamer van de Bezwaarschriftencommissie spreekt in haar jaarverslag 2017 opnieuw haar waardering uit over de wijze waarop de bestuursorganen worden vertegenwoordigd. De Algemene Kamer vermeldt dat zij in 2017 geen enkel bezwaar zonder meer gegrond heeft geacht.

De Sociale Kamer vermeldt in het jaarverslag 2017 dat bijna de helft van de ingediende bezwaren is ingetrokken. De Kamer merkt op dat de vertegenwoordiging van de het college in het algemeen van een goede kwaliteit is. De Kamer merkt op dat in de loop van 2017 aandacht is gegeven aan de tijdige afhandeling van de bezwaren.

In 2018 zijn verschillende interne juridische trainingen georganiseerd, naast vakinhoudelijke opleidingen, om de juridische kennis en kunde blijvend op peil te brengen of te houden. Daarnaast biedt het Juridisch Vakberaad een platform voor informatie-uitwisseling en kennisdeling

Voorjaar 2018 zijn de JKZ-teamplannen geëvalueerd. Jaarlijks wordt met de actiehouders overlegd over de voortgang. De teamplannen en de verslaglegging zijn via intranet beschikbaar.

Rechtmatigheid, Inkoop, Informatiebeveiliging en Privacy

Rechtmatigheid

Betrouwbaarheid en aantoonbaar werken binnen wet & regelgeving is een belangrijk punt voor de gemeente. We verankeren borging van ons rechtmatig handelen in onze (inkoop)processen. De inrichting is zodanig dat afwijkingen gesignaleerd en gecorrigeerd worden. Jaarlijks leggen we in het plan Interne Controle de uitvoering van de verbijzonderde interne rechtmatigheidscontrole vast. De afgelopen jaren heeft de managementletter een sterk afnemend aantal aandachtspunten laten zien. De verklaring van de externe accountant geeft een beeld van de mate van beheersing, het “in control zijn” van de gemeente.

Inkoop

In 2018 is op een juiste wijze toepassing gegeven aan het inkoop en aanbestedingsbeleid. Er is op actieve wijze invulling gegeven aan de zogenoemde maatschappelijke waarden. Voor het onderdeel (speerpunt) lokale en regionale inkoop heeft de Raad een zogenoemde “tussenstap” in haar inkoopbeleid opgenomen waardoor nu ook de OWO ondernemers actief worden benaderd voor het uitbrengen van een offerte. Er is een (digitale) tool geïmplementeerd m.b.t. uitvoering social return on investment.

Voor wat betreft het verbeteren van de leveranciersrelaties is een leveranciersselectieleidraad opgesteld en nadere toepassing gegeven aan past performance en contractmanagement.

Inkoop en aanbesteding participeren in de werkgroep m.b.t. implementatie van e-facturering; vanaf medio november 2018 is het mogelijk om gebruik te maken van e-facturering.

Duurzaamheid is binnen inkoop en aanbesteding een belangrijk onderwerp, een eerste stap met betrekking tot het op te stellen actieplan maatschappelijk verantwoord inkopen (MVI) is gezet en wordt verder uitgerold in 2019.

Informatiebeveiliging en Privacy

Inwoners, ondernemingen en instellingen moeten erop kunnen vertrouwen dat we zorgvuldig omgaan met (persoons)gegevens. Het is daarom van groot belang dat gegevens alleen onder strikte voorwaarden gebruikt worden en goed beveiligd zijn tegen onbevoegd gebruik. Ons meerjareninformatiebeveiligingsbeleid kent passende technische en organisatorische maatregelen om informatie te beschermen en te waarborgen dat de gemeente voldoet aan de relevante wet- en regelgeving. De beveiligingsfunctionaris zorgt voor de coördinatie en toezicht op de naleving van beveiligingsmaatregelen en -procedures, voor elk onderdeel van het informatiebeveiligingsbeleid. In 2018 kan onze gemeente op het gebied van informatiebeveiliging goede resultaten overleggen vanuit de uitgevoerde zelfevaluaties via ENSIA. Uit de externe audit blijkt dat de gemeente zichtbaar heeft voldaan aan de essentiële normen omtrent het veilig gebruik Suwinet en de normen die noodzakelijk zijn voor de voortzetting van de dienstverlening DigiD.

De Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) is per 25 mei 2018 in werking getreden, waarmee de eisen waaraan verwerkingen van persoonsgegevens moeten voldoen zijn verscherpt. Tegelijkertijd zijn ook de privacyrechten van burgers uitgebreid en versterkt. Burgers hebben onder meer het recht te weten welke gegevens van hen worden verwerkt, voor welk doel en met wie deze worden gedeeld. Het in kaart hebben van de wettelijke grondslag van verwerking van persoonsgegevens is in dit kader van groot belang. De gemeente heeft daarom in 2018 een verwerkingsregister opgesteld om te kunnen voldoen aan de verantwoordingsplicht en inzicht te kunnen geven aan burgers wanneer zij hun privacyrechten uitoefenen. In 2018 heeft onze gemeente twee Functionarissen Gegevensbescherming benoemd. Op deze wijze is het onafhankelijk toezicht op de naleving van de privacyregels geborgd. Hoe de gemeente omgaat met de privacy is verankerd in privacybeleid

Communicatie, ICT en OWO afdelingen

Communicatie

Er is ingespeeld op de belangrijke (online) trends en een eenduidige profilering van de gemeente over alle projecten en activiteiten heen. Niet alleen offline, maar we zijn ook doorontwikkeld online; in beeld, tekst en video. Er is veel gebruik gemaakt van animatie, infographics en film. Naast uitvoerende activiteiten richtte communicatie zich ook dit jaar op het stimuleren, coachen en ontwikkelen van communicatiebewustzijn en -vaardigheden van de organisatie. Daarnaast stond 2018 uiteraard in het teken van de verkiezingen. Er is meer ingezet op webcare in combinatie met het KCC. Daarnaast kunnen steeds meer diensten online worden aangevraagd. We spelen een adviserende rol in de organisatieontwikkeling en ontwikkelingen rond participatie. Er zijn diverse evenementen en bijeenkomsten geweest, zoals de nieuwe inwonersdag, uitreiking van het Mader Kunstrouteboekje, de ondernemersbijeenkomst, de vrijwilligersprijs en de mantelzorgdagen. Daarnaast zijn er veel projecten verder uitgerold zoals de communicatie rondom het uitvoeringsprogramma Biobased Economy en het Biosintrum, met de spijkerbroekencampagne en oplevering van het gebouw als hoogtepunt.

Informatie- en communicatietechnologie

Ook 2018 stond – net als voorgaande jaren – in het teken van de verdere integratie van de ICT-systemen binnen OWO. Wij zorgen voor continuïteit en kwaliteit van de ICT-dienstverlening aan de participerende gemeenten.

De informatievoorziening draagt bij aan een toekomstbestendige, wendbare lokale overheid. Dichtbij burgers, bedrijven en recreanten. Wij creëren hiermee randvoorwaarden voor een efficiënte bedrijfsvoering en een klantgerichte en effectieve dienstverlening aan burgers en bedrijven. Ook voor 2018 hadden we een budget van € 150.000 per OWO-gemeente voor de verdere doorontwikkeling van de informatievoorziening. Dit is vastgelegd in het te verschijnen Informatisering jaarplan. Binnen ICT-beveiliging continueren we de noodzakelijke maatregelen. We volgen en analyseren actuele ontwikkelingen. Deze vertalen we in beheersingsmaatregelen.

OWO afdelingen: het fundament van onze samenwerking

In 2017 zijn de OWO-afdelingen in de drie gemeenten gerealiseerd:

- Beheer & Registratie (Belastingen & Vastgoedinformatie en Backoffice Sociaal Domein) in Oosterwolde.
- Vergunningen, Toezicht en Handhaving in Gorredijk.
- Bedrijfsvoering in Wolvega.

Deze afdelingen zijn na vier jaar bouwen onlosmakelijk verbonden met deze gemeenten. De OWO-afdelingen vormen met ruim 140 fte en een grote hoeveelheid aan werkzaamheden en diensten een substantieel deel van de gemeentelijke organisaties. Ze dragen bij aan een toekomstbestendige, wendbare lokale overheid.

Ook buiten onze gemeenten is OWO een begrip. Een bijzonder en uniek samenwerkingsverband: samen waar het kan én met behoud van eigenheid. Onverminderd zetten de afdelingen zich in voor de 4 K's: Meer Kwaliteit, vergroten van Kennis, vermindering van Kwetsbaarheid en minder (meer) Kosten.

Paragraaf 6 | Verbonden Partijen

Inleiding

Verbonden partijen zijn organisaties waarin de gemeente een bestuurlijk én financieel belang heeft. Een bestuurlijk belang betekent dat de gemeente zeggenschap heeft. Een financieel belang betekent dat de gemeente financiële middelen beschikbaar heeft gesteld die ze kwijt is in geval van faillissement van de partij. De gemeente heeft ook een financieel belang als de verbonden partij haar financiële problemen kan verhalen op de gemeente. Elke verbonden partij draagt direct of indirect bij aan de beleidsdoelen van de gemeente. De verbonden partijen bestaan uit Gemeenschappelijke Regelingen, deelnemingen en overige verbonden partijen.

Algemene beleidslijn

Elke verbonden partij draagt direct of indirect bij aan de beleidsdoelen van de gemeente. In de programma's geven we aan op welke wijze de verbonden partij aansluit op het eigen beleid en de activiteiten. Deze paragraaf geeft een totaalbeeld van participaties in verbonden partijen, de financiële aspecten en de risico's.

Verbonden partijen zijn (participaties in) Gemeenschappelijke Regelingen, stichtingen en verenigingen en vennootschappen. Van bestuurlijk belang is sprake als de gemeente zeggenschap heeft door een zetel in het bestuur of door stemrecht. Onder financieel belang verstaan we dat de gemeente middelen ter beschikking heeft gesteld die ze kwijtraakt in geval van faillissement van de verbonden partij. Of dat de gemeente voor een bepaald bedrag aansprakelijk wordt gesteld als de verbonden partij zijn/haar verplichtingen niet nakomt.

Deelname in een verbonden partij is een alternatief voor enerzijds het zelf uitvoeren van gemeentelijke taken of anderzijds het uitbesteden van deze taken. Het uitgangspunt is dat we alleen deelnemen in een verbonden partij als we daarmee een publiek belang dienen. Er kunnen verschillende redenen zijn om deel te nemen in een verbonden partij, bijvoorbeeld:

- Efficiencyvoordelen: kostenvoordeel door samenwerking;
- Risicospreiding: het delen van (financiële) risico's met andere partijen;
- Kennisvoordeel: gebruik maken van elkaars kennis en expertise;
- Bestuurlijke kracht/effectiviteit: deelnemers staan samen sterker;
- Katalysatorfunctie: de gemeente als belangrijke initiërende factor.
- Wettelijke verplichting

We streven naar het efficiënt uitvoeren van gemeentelijke taken op basis van samenwerking. Waarbij de sturingselementen zoals transparantie, kaderstelling, verantwoording en controle voldoende gewaarborgd zijn.

SDF

Verband	Gemeenschappelijke Regeling Centrumregeling samenwerking sociaal domein Friese gemeenten te Leeuwarden
Deelnemers naast Ooststellingwerf	Alle Friese gemeenten nemen deel in deze GR. Dit betekent naast Ooststellingwerf nog 19 andere gemeenten. Er vindt ambtelijk en bestuurlijk overleg plaats tussen gemeenten over (de uitvoer van) deze regeling in het portefeuillehouders overleg.
Gemeentelijk belang en openbaar belang	Binnen de Centrumregeling Sociaal Domein Friese Gemeenten (uitvoeringsorganisatie Sociaal Domein Friesland (SDF)) werken de Friese gemeenten samen aan de inkoop van specialistische jeugdhulp en het bijbehorende contractbeheer. Het algemene doel van de regeling is specialistische zorg en ondersteuning leveren aan inwoners van alle Friese gemeenten.
Financieel belang	De centrumgemeente berekent de integrale kosten voor haar dienstverlening door aan gemeenten. De kosten voor de dienstverlening bestaan uit kosten voor instandhouding en kosten voor taakuitvoering. De kosten voor instandhouding worden onder gemeenten verdeeld op basis van inwoneraantal van elke gemeente met peildatum 1 januari van jaar t-1. De kosten voor uitvoering van taken worden verdeeld onder gemeenten op basis van het percentuele aandeel dat een gemeente toekomt in het totaal van aantallen cliënten op basis van de Jeugdwet. Onze bijdrage voor 2018 is € 90.000.
Omvang van het	Het resultaat wordt verrekend met de bijdragen van de gemeente. Er is daarom geen sprake van vermogen.

vermogen x € 1.000

Resultaat x € 1.000

€ 0 (2018)

Risico's Als SDF de afspraken over de begroting niet haalt, krijgen de gemeenten achteraf alsnog de rekening gepresenteerd. Dit risico beheersen we intern door periodiek de uitgaven te monitoren en bij bestuurlijk en ambtelijk overleg input te leveren. Daarnaast bespreken we de begroting van het SDF in de planning- en controlcyclus rond het SDF.

VRF

Verband	Veiligheidsregio Fryslân te Leeuwarden
Deelnemers naast Ooststellingwerf	<p>Een gemeenschappelijke regeling met de 20 Friese gemeenten. Zowel bestuurlijk als ambtelijk bestaan er gremia waarin (één van de) OWO-gemeente(n) vertegenwoordigd is/zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> · Deelname in Algemeen Bestuur (AB) van de VRF (drie burgemeesters); · Deelname in Dagelijks Bestuur (DB) van de VRF (burgemeester Oosterman); · Deelname in Bestuurscommissie Veiligheid van de VRF (drie burgemeesters); · Deelname in Agendacommissie Veiligheid van de VRF (burgemeester Oosterman); · Deelname in Bestuurscommissie Gezondheid (drie pfh's); · Deelname in Agendacommissie Gezondheid (Heerenveen); · Deelname in POOK (Plenair Overleg Oranje Kolom) drie gemeentesecretarissen; · Deelname in ambtelijk regionaal overleg (zowel VRF-breed als in district Zuidoost) (3 Ambtenaren Openbare Orde en Veiligheid (AOV'ers).
Gemeentelijk belang en openbaar belang	<p>Veiligheidsregio Fryslân (VRF) is een samenwerkingsverband van de Friese gemeenten, Brandweer Fryslân, GGD Fryslân en andere partners. In de VRF werken zij samen aan brandweezorg, publieke gezondheidszorg, rampenbestrijding en crisisbeheersing. Zo willen we (gezondheids)risico's zo veel mogelijk beperken. En het beleid van gemeenten op het gebied van gezondheid en veiligheid bevorderen</p>
Financieel belang	<p>Bijdrage 2018 € 2.209.489:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Gezondheid € 157.559 2. Jeugdgezondheidszorg € 701.075 3. Veiligheid € 74.327 4. Brandweer € 1.276.528
Omvang van het vermogen x € 1.000	<p>Eigen vermogen:</p> <p>1-1-2017 € 2.342 31-12-2017 € 3.042</p> <p>Vreemd vermogen:</p> <p>1-1-2017 € 53.790 31-12-2017 € 55.525</p>
Resultaat x € 1.000	€ 1.271 (2017)
Risico's	<p>Als de VRF zich niet houdt aan afspraken over de begroting, krijgen de gemeenten achteraf alsnog de rekening gepresenteerd. Dit risico beheersen we intern door periodiek de uitgaven te monitoren en bij bestuurlijk en ambtelijk overleg input te leveren. Daarnaast bespreken we de begroting en de jaarrekening van de VRF in de planning- en controlcyclus rond de VRF.</p>

SW Fryslân

Verband	Gemeenschappelijke Regeling Sociale Werkvoorziening Fryslân te Drachten
Deelnemers naast Ooststellingwerf	Er nemen naast Gemeente Ooststellingwerf nog 7 gemeenten deel. Vertegenwoordiging in dagelijks en algemeen bestuur: wethouder Bos
Gemeentelijk belang en openbaar belang	De taken vanuit de voormalige Wet sociale werkvoorziening (WSW) moeten door ons als gemeente worden uitgevoerd. Op basis van efficiency en financiële redenen zijn deze taken uitbesteed aan de GR. Vanaf 1 januari 2015 is nieuwe instroom in de WSW niet meer mogelijk. Dit heeft tot gevolg dat de WSW alleen nog van kracht blijft voor de huidige werknemers met een vaste aanstelling. Voor de toekomst heeft de GR besloten de WSW verantwoord en versneld af te bouwen, met aandacht voor de positie van de huidige werknemers. Dit doen we door een gezamenlijk beschutwerkbedrijf (met 8 deelnemende gemeenten) in stand te houden. Nieuwe activiteiten van Caparis N.V. komen niet voor rekening van de aandeelhouders. Verder streeft de GR naar het terugdringen van het subsidie- en exploitatietekort bij Caparis N.V.
Financieel belang	Onze exploitatiebijdrage voor de GR SW Fryslân voor 2018 bedraagt € 3.592.000
Omvang van het vermogen x € 1.000	Eigen vermogen: 01-01-2017 € 690 31-12-2017 € 625 Vreemd vermogen: 01-01-2017 € 8.266 31-12-2017 € 6.394
Resultaat x € 1.000	€ 65 (2017)
Risico's	Als gemeente lopen we het risico dat het subsidietekort oploopt in de komende jaren. Daarnaast zijn we verantwoordelijk voor uitstaande geldleningen van de GR.

Recreatieschap

Verband	Recreatieschap Drenthe te Diever
Deelnemers naast Ooststellingwerf	Alle 12 Drentse gemeenten. Vertegenwoordiging in algemeen bestuur door wethouder Jongsma
Gemeentelijk belang en openbaar belang	Het samenwerkingsverband heeft tot taak de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten te behartigen op het gebied van recreatie & toerisme. Het Recreatieschap heeft primair een ondersteunende en verbindende taak. Het is het instrument waarmee gezamenlijke acties kunnen worden ondernomen, beleidszaken kunnen worden afgestemd en gemeentegrens-overschrijdende zaken kunnen worden opgepakt. Individuele vraagstukken kunnen bovengemeentelijk (en daardoor in breder verband) worden opgepakt. "Samen is meer dan de som der delen".
Financieel belang	Bijdrage 2018: € 73.531
Omvang van het vermogen x € 1.000	Eigen vermogen: 1-1-2017 € 675 31-12-2017 € 670 Vreemd vermogen: 1-1-2017 € 682 31-12-2017 € 685

Resultaat x € 1.000	€ 10 (2017)
Risico's	De financiële risico's voor de Gemeenschappelijke Regeling zijn gering. De bijdrage is beperkt en de regeling heeft een financieel gezonde positie.

FUMO

Verband	Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing (FUMO) te Grouw
Deelnemers naast Ooststellingwerf	Alle Friese gemeenten, de provincie Fryslân en het Wetterskip Fryslân. Vertegenwoordiging in algemeen bestuur door wethouder Hijlkema.
Gemeentelijk belang en openbaar belang	Deelname aan de FUMO is wettelijk verplicht gesteld voor alle Friese gemeenten. Hiermee wordt beoogd de uitvoering van de milieureggeving te professionaliseren, te uniformeren en de afstemming met andere handhavingpartners (Justitie) te verbeteren. In het basistakenpakket is vastgelegd voor welke activiteiten (van bedrijven en instellingen) de FUMO haar werkzaamheden moet uitvoeren. De gemeente blijft het bevoegd gezag. De FUMO voert voor de gemeente gedeeltelijk het omgevingsrecht uit: de vergunningverlening en het toezicht van het milieucomponent van grote en complexe bedrijven en instellingen.
Financieel belang	Bijdrage 2018 € 222.500
Omvang van het vermogen x € 1.000	Eigen vermogen: 1-1-2017 € 430 31-12-2017 € 6 Vreemd vermogen: 1-1-2017 € 1.222 31-12-2017 € 3.377
Resultaat x € 1.000	€- 193 (2017)
Risico's	De Gemeenschappelijke Regeling brengt een inherent risico mee: dat alle deelnemers moeten bijspringen bij eventuele tekorten. De FUMO vult een organisatie in op basis van uitgangspunten en een bedrijfsplan uit 2012. Intussen is gebleken dat die uitgangspunten niet meer actueel zijn. Dit verhoogt het risico van financiële tekorten in de aanloopfase. Diverse gemeenten, waaronder de OWO-gemeenten, hebben in een zienswijze aan de bel getrokken en dringend gevraagd om uiterst sober en zuinig te opereren. Wij voeren toezicht op de uitvoering van de taken door de FUMO. Op bestuurlijk niveau in het Algemeen Bestuur. Op ambtelijk niveau door deelname aan de Controllersgroep en het Opdrachtgeversoverleg. We hebben enkel de wettelijk verplichte basistaken in de FUMO ondergebracht. Niet de plustaken. Daarmee zijn we niet aansprakelijk voor de risico's die met de uitvoering van plustaken gepaard gaan.

Hûs en Hiem

Verband	Hûs en Hiem te Leeuwarden
Deelnemers naast Ooststellingwerf	Een Gemeenschappelijke Regeling van deelnemende gemeenten op het gebied van de bouwkundige, stedenbouwkundige en landschappelijke schoonheid in de Provincie Fryslân. Vertegenwoordiging in het dagelijks bestuur door wethouder Hijlkema.
Gemeentelijk belang en openbaar belang	De commissie Ruimtelijke Kwaliteit Hûs en Hiem, welstandadvisering en monumentenzorg heeft als doel de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeente te behartigen op het gebied van de bouwkundige, stedenbouwkundige en landschappelijke schoonheid in de provincie Friesland. Betrokken gemeenten moeten op grond van de nieuwe Omgevingswet een onafhankelijke commissie benoemen die zich uitsprekt over verbouwingen, sloop of verplaatsing van rijksmonumenten. Daarnaast adviseert deze commissie ook over meer kwaliteitsvragen dan monumenten alleen. Er is echter tot op heden nog geen enkele duidelijkheid over hoe zich dat zal gaan ontwikkelen. Laat staan welke vorm dat zal krijgen binnen het nog te ontwikkelen beleid van de gemeente Ooststellingwerf.

Financieel belang	Voor de dienstverlening biedt de gemeente geen vergoeding aan deze GR. Leges die de GR - Hûs en Hiem bij de gemeente in rekening brengt worden één op één doorberekend naar de aanvrager. De Gemeenschappelijke Regeling is budgetneutraal.
Omvang van het vermogen x € 1.000	Eigen vermogen: 1-1-2017 € 166 31-12-2017 € 322 Vreemd vermogen: 1-1-2017 € 107 31-12-2017 € 94
Resultaat x € 1.000	€ 153 (2017)
Risico's	In feite loopt de gemeente geen risico; kosten gemaakt door de commissie worden één-op-één in rekening gebracht bij de aanvrager. Daarnaast is de financiële positie van de regeling gezond. Wel is het zaak alert te blijven bij maatschappelijke ontwikkelingen. Bijvoorbeeld het teruglopen van de bouwactiviteiten in relatie tot de financiële crisis zoals we die in de afgelopen jaren hebben ervaren. Dit risico kunnen we verminderen door in te spelen en actief te reageren op ontwikkelingen en toekomstprognoses in de begroting. Zo kunnen we daar waar nodig bijsturen of zelfs maatregelen afdwingen om de kosten dekkend te maken voor de komende jaren. Dit alles conform de eisen en voorschriften zoals die zijn gesteld in de Gemeenschappelijke Regeling Hûs en Hiem.

Caparis

Verband	Caparis NV te Drachten
Deelnemers naast Ooststellingwerf	Er nemen naast Ooststellingwerf nog 7 gemeenten deel. Vertegenwoordiging in de algemene vergadering van aandeelhouders (AVA) door wethouder Verhagen.
Gemeentelijk belang en openbaar belang	Vanuit deze regeling nemen wij deel in Caparis N.V. De kernactiviteit is "het aanbieden van arbeidsplaatsen in het kader van de (voormalige Wet) sociale werkvoorziening voor inwoners uit de gemeente Ooststellingwerf". Het beleidsvoornemen voor de deelname in Caparis N.V. is het stimuleren van de beweging van binnen naar buiten. Dit betekent dat meer SW-werknemers gaan werken in het reguliere bedrijfsleven door middel van uitplaatsing, detachering, jobcarving en functiecreatie. Verder is het streven het bedrijfsresultaat te verbeteren. Dit wil Caparis N.V. realiseren door meer en nieuwe opdrachten te verwerven, het verbeteren van de netto toegevoegde waarde op arbeid en het verlagen van huisvesting- en personeelslasten.
Financieel belang	De gemeente is aandeelhouder.
Omvang van het vermogen x € 1.000	Eigen vermogen: 01-01-2017 € 13.920 31-12-2017 € 16.091 Vreemd vermogen: 01-01-2017 € 9.966 31-12-2017 € 7.505
Resultaat x € 1.000	€ 2.171 (2017)
Risico's	Als gemeente lopen we het risico dat het subsidietekort oploopt in de komende jaren. Daarnaast zijn we verantwoordelijk voor uitstaande geldleningen van de GR.

Omrin

Verband	Omrin:
	<ul style="list-style-type: none"> a. Afvalsturing Friesland N.V. (OMRIN) te Leeuwarden b. N.V. Fryslân Miljeu te Leeuwarden
Invloed	Gemeente is vertegenwoordigd in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders door wethouder Hijlkema.
Gemeentelijk belang en openbaar belang	Omrin (Afvalsturing en Fryslân Miljeu) is het bedrijf van en voor gemeenten voor de reinigingstaken. Zij verwerkt het ingezamelde huishoudelijke afval en exploiteert de gemeentelijke milieustraat. Het bedrijf wil als totaaloplosser de gehele afvalketen bestrijken (van kringloop tot storten). Samen met de aandeelhouders wordt het beleid bepaald.
Financieel belang	<p>Aandelenkapitaal:</p> <ul style="list-style-type: none"> a. € 54.457 b. € 46.807 <p>Het uitbetaalde dividend over 2017 bedraagt € 3.213 (Afvalsturing)</p>
Omvang van het vermogen x € 1.000	<p>a. Eigen vermogen:</p> <ul style="list-style-type: none"> 1-1-2017 € 44.721 31-12-2017 € 48.680 <p>a. Vreemd vermogen</p> <ul style="list-style-type: none"> 1-1-2017 € 180.871 31-12-2017 € 160.130 <p>b. Eigen vermogen:</p> <ul style="list-style-type: none"> 1-1-2017 € 7.412 31-12-2017 € 7.908 <p>b. Vreemd vermogen</p> <ul style="list-style-type: none"> 1-1-2017 € 16.871 31-12-2017 € 16.979
Resultaat x € 1.000	<ul style="list-style-type: none"> a. € 4.080 (2017) b. € 1.167 (2017)
Risico's	De risico's zijn beperkt. Op beleidsniveau is voor ons voldoende vertegenwoordiging en beslissingsbevoegdheid aanwezig. De onderneming heeft een gezonde financiële positie.

BNG

Verband	N.V. Bank Nederlandse gemeenten te Den Haag
Gemeentelijk belang en openbaar belang	De kerntaak van de BNG is om tegen lage tarieven krediet te verstrekken aan of onder garantie van Nederlandse overheden. Daarmee speelt de bank een essentiële rol in de financiering van door overheden gewenste maatschappelijke investeringen. De aandeelhouders van de BNG zijn uitsluitend overheden. De Staat is houder van de helft van de aandelen. De andere helft is in handen van gemeenten, provincies en een hoogheemraadschap. De burgemeester van Ooststellingwerf vertegenwoordigt de gemeente.
Financieel belang	18.720 aandelen a € 2,50 nominaal. Het dividend over 2017 is € 47.361
Vermogen x € 1.000	<p>Eigen vermogen:</p> <ul style="list-style-type: none"> 1-1-2017 € 4.486.000

	31-12-2017 € 4.953.000
	Vreemd vermogen:
	1-1-2017 € 149.483.000
	31-12-2017 € 135.041.000
Resultaat x € 1.000	€ 393.000 (2017)
Risico's	De onderkende risico's voor de verbonden partij zijn minimaal. BNG publiceert op hun website het risicoprofiel. Daaruit blijkt dat door de topratings de bank in staat is tegen lage prijzen geld aan te trekken op de geld- en kapitaalmarkt. De BNG hanteert een strak kapitalisatiebeleid. De bank heeft een gezonde financiële positie.

SBMVO

Verband	Stichting Beheer Multifunctioneel Vastgoed Oosterwolde
Gemeentelijk belang en openbaar belang	De stichting Beheer Multifunctioneel Vastgoed beheert en exploiteert en houdt de voorziening (= de Kampus) in stand voor de huidige gebruikers (= het Stellingwerf College, Kunst & COO en de Openbare Bibliotheek). Maar ook voor culturele evenementen en overige activiteiten in het openbaar belang en voor de inwoners van Ooststellingwerf. De Stichting is volle eigenaar en is verantwoordelijk voor de meerjarige instandhouding van de Kampus.
Financieel belang	De gemeente staat garant voor een lening van € 1 miljoen.
Vermogen x € 1.000	Eigen vermogen: 1-1-2017 € 52 31-12-2017 € 46 Vreemd vermogen: 1-1-2017 € 1.565 31-12-2017 € 1.580
Resultaat x € 1.000	€ -6 (2017)
Risico's	Een risico is dat de Stichting door onvoorziene omstandigheden zijn taak niet meer kan uitvoeren (bijvoorbeeld als een van de huidige gebruikers ophoudt te bestaan). Dit risico wordt beperkt doordat indien nodig bestuurlijk overleg plaatsvindt. Daarnaast ontvangen wij als gemeente jaarlijks het jaarverslag van de Stichting, dat we aan de Raad ter decharge voorleggen. Ooststellingwerf staat garant voor de lening van € 1.000.000. Uit de jaarrekening van de Stichting blijkt dat de stand van de liquide middelen samen met de activa ongeveer 1,6 keer de hoogte van de lening is. Daarom is het financiële risico voor ons gering.

Paragraaf 7 | Grondbeleid

Inleiding

De gemeente is van actief grondbeleid overgegaan naar facilitair grondbeleid. Daarbij is de nadruk komen te liggen op de uitvoering van de wettelijke taken: volkshuisvesting en ruimtelijke ordening (RO). De gemeente heeft vanuit de Huisvestingswet de volkshuisvestelijke taak. De RO taak is de zorg voor een goede ruimtelijke ordening uit hoofde van de procedures van de Wet ruimtelijke ordening (Wro).

Faciliterend grondbeleid gaat uit van "gebiedsontwikkeling door derden". Uit Hoofdstuk 6.4 Wro vloeit voort dat het kostenverhaal daarbij verplicht is. De gemeente stelt het bestemmingsplan (ruimtelijke procedure) vast waarbij de kosten van gemeenschapsvoorzieningen worden verhaald. Dit gebeurt door het sluiten van een (anterieure) overeenkomst. Als dat niet lukt dient er een exploitatieplan opgesteld te worden. Wij hanteren de lijn dat er voorafgaand aan de ruimtelijke procedure een anterieure overeenkomst wordt overeengekomen, daardoor behoort het exploitatieplan tot de uitzondering. In de praktijk geeft dit duidelijkheid met betrekking tot de inrichting en kwaliteit van de openbare ruimte, die overgedragen wordt aan de gemeente.

Algemene beleidslijn

Algemene beleidslijn

Het realiseren van gebiedsontwikkeling en volkshuisvesting vraagt om een op maat gesneden aanpak. De aanpak die in de Woonvisie 2017-2022 voorstaat, is om het beleid verder uit te werken in (flexibele) uitwerkingsagenda's. Het grondbeleid staat ook in het kader van de Woonvisie. We hebben meer aandacht voor het 'managen' van de gevolgen van de demografische ontwikkelingen. Het is duidelijk dat de komende 10 jaar de vergrijzing doorzet. We krijgen een periode van woningverdunding als gevolg van een veranderde samenstelling van onze bevolking. Dit heeft gevolgen voor onze in te zetten grondposities. Veel van onze grondposities zijn aangewend voor zonnepaneelvelden. De gemeentelijke gronden die hiervoor niet zijn aangewend, zijn opgenomen in de MVA.

Doelstelling

Na de vaststelling van de Woonvisie op 23 mei 2017 wordt ook de nieuwe Nota grondbeleid hierop aangepast. De doelstelling voor het grondbedrijf zoals geformuleerd in de Nota Grondbeleid 2011 is niet veranderd: "Het gemeentelijk grondbeleid heeft tot doel de bestuurlijke en maatschappelijk gewenste ruimtelijke ontwikkelingen van de gemeente Ooststellingwerf mogelijk te maken door aankoop, exploitatie en uitgifte van gronden dan wel door medewerking te verlenen aan ontwikkeling van plannen door private personen, bedrijven en instellingen." De nieuwe Nota grondbeleid zal in het kader staan van de uitvoering (instrumenteel) van de Woonvisie.

De wijze waarop we het grondbeleid uitvoeren

Extern: het grondbeleid is gericht op:

- ruimtelijke kwaliteit;
- het stimuleren van plaatselijke economie;
- het inzetten op duurzaamheid;
- het opstellen van economisch beleid;
- het verbeteren van veiligheid en leefbaarheid;
- vraaggerichte aansluiting bij lokale initiatieven.

Intern:

- Het grondbeleid aanpassen aan de trends en ontwikkelingen in de samenleving.
- richt het grondbedrijf zich primair op de volkshuisvestelijke en wettelijke taken uit de Wro;
- voldoet het grondbedrijf aan de kwaliteitscriteria van het BBV;
- heeft het grondbedrijf een interne bezetting (fte) met voldoende kennis en kunde (functies) om de regio goed uit te kunnen voeren;
- is het grondbedrijf robuust, toekomstbestendig, gericht op continuïteit en in staat om te anticiperen op conjuncturele ontwikkelingen;
- is het grondbedrijf financieel transparant en gezond (inzet op maximale terugverdien capaciteit);
- heeft het grondbedrijf nieuwe dwarsverbanden met de leefbaarheid.

Alles is te herleiden naar de ambities die we als gemeente nastreven. De uitkomst is de uiteindelijke realisatie van de gemeentelijke ambitie.

Uitvoering

Woningbouwopgave

De woningcorporatie Actium heeft aangegeven dat ze verwacht in 2019 40 woningen in de gemeente Ooststellingwerf te slopen, deze worden in 2020 vervangen door 44 nieuwbouwwoningen. Actium verwacht in 2019 10 woningen te verkopen bij het vrijkomen na vertrek van de zittende huurder. Woonfriesland heeft aangegeven in 2019 geen woningen te slopen, geen woningen te verkopen en woningen aan te willen kopen om versnippering van het bezit te herstellen. Met de corporaties zijn hierover prestatieafspraken gemaakt. Particuliere initiatieven voor woningbouw beginnen op kleine schaal weer te lopen. In Elsloo en Langedijke liggen nog gronden op voorraad. In het bestemmingsplan Donkerbroek-West is de uitgifte van kavels gestart. Er zijn inmiddels ook al kavels verkocht.

De Woonvisie geeft de (cijfermatige) onderbouwing van de woningbouwprognose. Hoewel de inschattingen op de demografische ontwikkelingen enigszins fluctueren, is de algemene trend dat Ooststellingwerf een anticipeer gemeente is. De Woonvisie laat zien dat tot 2020 nog ruimte voor nieuwe woningbouw is. Deze ruimte is door de provincie begrensd. Er is een einde gekomen aan het 'plafondloos bouwen op inbreidingslocaties'. We kijken naar de langere termijn effecten van nieuwe woningbouw. De verwachting, gelet op de demografische ontwikkelingen, is dat er woningen zullen 'overblijven' in onze gemeente. Het is noodzakelijk dat het uitvoeringsprogramma met deze inzichten rekening houdt.

Complexen grondexploitatie

Actief grondbeleid wordt facilitair grondbeleid. Voor de lopende complexen lopen we binnen de exploitatie toch nog wel enig risico doordat rentelasten verder doorlopen in een langere exploitatie. Dit ligt vooral in het afzettingtempo van de woningbouwgrond. In 2018 zijn er weer kavelverkoppen geweest.

We zijn zeer terughoudend met de aankoop van grond, we zijn immers afgestapt van het actief grondbeleid. Temeer omdat een aankoop nagenoeg gelijk wordt gevolgd door een afwaardering. De gronden die door de gemeente zijn aangekocht behouden we na afwaardering.

Ontwikkelingen niet-woningbouw

- Masterplan Oosterwolde Centrum - Venekoten Noord: het plan zet in op de verbetering van de openbare ruimte en het faciliteren van particulier initiatief.
- Appelscha Boerestreek: het plein aan de Boerestreek is opgeknapt en er is nieuwe horeca gebouwd.
- Masterplan Regio Appelscha: het plan voorziet in maatregelen om recreatie en toerisme te stimuleren.

Bedrijventerreinen

- Oosterwolde Venekoten: een strook bedrijfsterrein is ontsloten; deze grond is bijna voor de helft uitgegeven. De rest is in optie of nog vrij.
- Het Masterplan Oosterwolde Centrum - Venekoten Noord zet in op de revitalisering van het gebied Venekoten-Noord.
- Oosterwolde Ecommunity: dit is een particulier initiatief, gericht op de realisatie van een hoogwaardig duurzaam bedrijvenpark met een kenniscentrum.
- Haulerwijk De Turfsteker: over de grond, die nog in eigendom van de gemeente is, zijn afspraken gemaakt.

Grondexploitatie

Winstnemingen grondexploitatie

Voor de complexen lopen we geen hoog risico. In overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) zijn de winsten die genomen konden worden (inclusief de winst bij afsluiting van de complexen) toegevoegd aan de Algemene Reserve Grondexploitatie (ARG). In 2016 zijn de NIEGG (Niet in exploitatie genomen gronden) overgebracht naar de materiële vaste activa (strategische gronden). Dit is gebeurd op basis van de waarde in de huidige bestemming (agrarische waarde). In 2018 is dit verder aangescherpt: gronden komen ofwel in de BIE (Bouwgrond in exploitatie) of worden toegevoegd aan de MVA (Materiële vaste activa). Bij verkoop van gronden (kaveluitgifte) wordt de gemeente ook geconfronteerd met de vennootschapsbelasting. De vennootschapsbelasting komt ten laste van de ARG.

Algemene reserve grondexploitatie

Het doel van de ARG is om de winsten van de complexen toe te voegen en over deze reserve te beschikken indien een complex niet kostendekkend is (een soort vereveningsfonds). Ook renteverliezen ten gevolge van een langere looptijd van een complex komen ten laste van de reserve. Om nu en in de toekomst verzekerd te zijn van een gezonde basis voor grondexploitatie is het op peil houden van de reserve van essentieel belang. We hebben sinds 2017 na het aanscherpen van de regels van het BBV de POC methodiek moeten hanteren. In de exploitaties wordt nu gekeken naar het "percentage of completion". In 2018 bedraagt de tussentijdse winst € 420.000. Na de jaarlijkse actualisatie van de ARG kan € 410.000 vrijvallen ten gunste van het resultaat. De stand van de reserve op 31-12-2018 is € 2.157.000. Naast een bedrag van € 425.000 als ARG, is voor Masterplan "Oosterwolde Centrum - Venekoten Noord" € 1.732.000 beschikbaar.

Budget strategische aankopen

Het budget strategische aankopen is feitelijk een jaarlijks mandaat van de gemeenteraad aan het college om snel strategische aankopen te kunnen doen. Het college kan strategische aankopen verrichten tot een bedrag van € 1.000.000 per jaar. De voorwaarden om het krediet aan te mogen spreken staan in de 'Nota Grondbeleid'. (zie financiële verordening 2017 Ooststellingwerf ex artikel 212 Gemeentewet, artikel 16, derde lid).

Meerjarenbegroting grondexploitatie

Per complex (woningbouwgronden en industriegrond) houdt de gemeente een exploitatie bij waarin de huidige stand van zaken is opgenomen en een prognose wordt gegeven over de verdere looptijd van de exploitatie (doorgaans 10 jaar).

Paragraaf 8 | Gebiedsuitwerking

Inleiding

De maatschappij is altijd in beweging. De afgelopen jaren heeft de Rijksoverheid de beleidslijn ingezet van een terugtrekkende overheid naar meer initiatief voor de maatschappelijke instellingen. Deze paragraaf geeft inzicht in de veranderende maatschappelijke setting, om het voorzieningenniveau en de (fysieke en sociale) leefbaarheid ook in de toekomst in stand te houden. Inwoners krijgen en nemen steeds meer het initiatief voor de inrichting van hun eigen omgeving. Ook stimuleren we dorpen om meer samen te werken.

Algemene beleidslijn

Blik op de toekomst

De maatschappij is altijd in beweging. De afgelopen jaren heeft de Rijksoverheid de beleidslijn ingezet van een terugtrekkende overheid naar meer initiatief voor de maatschappelijke instellingen. Het primaat van de inrichting van de maatschappij komt steeds meer bij de inwoners te liggen. De term participatiemaatschappij begint steeds meer te bekliven. Inwoners krijgen en nemen steeds meer het initiatief voor de inrichting van hun eigen omgeving. Als gevolg hiervan neemt de zeggenschap van inwoners toe.

Coalitieakkoord 'Samen Voortbouwen'

Sinds april 2014 bestaat het Coalitieakkoord 2014-2018 "Samen Voortbouwen". De gemeente wil samen met de vertegenwoordigers van de wijken/dorpen/gebieden bespreken wat mogelijk is om de leefbaarheid te behouden en te verbeteren. Aandachtspunten zijn "zelfredzaamheid" met eigen budget, met innovatieve ideeën komen en inspelen op demografische ontwikkelingen. De dorpsbudgetten zijn vanaf 2014 per dorp/wijk verhoogd.

Via het O.P.O.-overleg, de regio-overleggen, de bezoeken van de dorpencoördinatoren met collega's aan de PB-en, direct contact tussen de Buitendienst en de PB-en, en het Fonds is in 2018 de leefbaarheid in de dorpen behouden c.q. verbeterd.

Vastgesteld beleid

In het voorjaar van 2012 is de notitie "Platteland aanzet (Kaders gebiedsuitwerkingen) vastgesteld, met als doel het waarborgen van de leefbaarheid en de kwaliteit van de voorzieningen. Deze notitie is een uitvloeisel van de *Structuurvisie 2010-2020-2030; Ooststellingwerf, de grenzeloze toekomst*. Deze is op 15 september 2009 vastgesteld. In deze visie komen drie relevante zaken naar voren:

- De demografische veranderingen;
- De voorzieningen voor de inwoners;
- De indeling van de gemeente in vier overlappende gebieden.

U heeft in het voorjaar van 2012 ook kennisgenomen van de notitie "Voortgang pilot dorpsagenda's/gebiedsagenda's" en ingestemd met de gewijzigde aanpak in het vervolgtraject (= versnellen en vereenvoudigen). Doel hiervan is de toegankelijkheid en de kwaliteit van de voorzieningen te waarborgen, de samenwerking tussen de dorpen te stimuleren en het opstellen van dorps- en gebiedsagenda's in de vier gebieden. De notitie stopt op de volgende uitgangspunten:

- Dorpsagenda's focussen op de leefbaarheid op dorpsniveau;
- Notitie "Platteland aanzet" geeft gemeentelijke kaders en uitgangspunten;
- Gebiedsagenda's focussen op het delen van voorzieningen door de dorpen in een gebied;
- Het opstellen van dorpsagenda's versnellen en vereenvoudigen;
- Versneld opschalen naar gebiedsagenda's.

Gebiedsbeleid

Gebiedsagenda's

In 2013 zijn in samenwerking met de 4 gebieden 4 gebiedsagenda's opgesteld:

1. Oosterwolde
2. De kanaal- en wegdorpen tussen Haulerwijk en Oosterwolde (gebied Haulerwijk)
3. Tussen het Drents-Friese Wold en het Fochteloerveen (gebied Appelscha)
4. Tussen de Tjonger en de Lende (gebied Oldeberkoop)

Op 10 verschillende thema's is aangegeven welke voorzieningen belangrijk zijn voor het behoud van de leefbaarheid in de dorpen:

1. Woonomgeving
2. Wonen
3. Verkeer en bereikbaarheid
4. Recreatie en toerisme
5. Sport en ontspanning / voorzieningen
6. Werkgelegenheid / bedrijvigheid
7. Onderwijs
8. Zorg
9. Cultuur en historie
10. Duurzaamheid

Bij het opstellen van de gebiedsagenda's is het besef ontstaan dat niet de individuele dorpen, maar de 4 gebieden de entiteit zijn waar in de toekomst de gesprekken en de afspraken met de gemeente plaatsvinden. De gebiedsagenda's gelden daarbij als kader voor de afstemming met de gebieden over de 10 thema's. De wijze van communiceren werken wij verder uit.

De naamstelling in de regio-overleggen is gewijzigd. In april 2015 zijn tijdens het overleg van de Overkoepelende Plaatselijke Belangen Ooststellingwerf (OPO) inhoudelijke en procedurele afspraken gemaakt over de invulling. De regio-overleggen van november 2015 zijn volgens die afspraken uitgevoerd. Vanaf 2016 is er jaarlijks 2 keer per regio een overleg.

In 2017 is het OPO overleg meer beleidsmatig ingevuld; uit de evaluatie met de regio-overleggen blijkt dat er verbeteringen mogelijk zijn. In 2018 wordt deze opgepakt. In 2018 is tweemaal een OPO overleg gevoerd en in de 4 regio's een najaarsoverleg. Tijdens de zomer heeft het nieuwe college kennisgemaakt met de dorpen en de vier bewonerscommissies. Ook zijn Dorpsgesprekken gestart met inwoners om tot een gedragen visie over het Sociaal Domein te komen.

Dorpsbudgetten

Vanaf 2011 ontvangt elk dorp en de 4 wijken in Oosterwolde een eigen budget (€ 1.000 per dorp/€ 250 per wijk + € 1 per inwoner). Dit is bedoeld om de sociale samenhang en de zelfredzaamheid en zelfwerkzaamheid van de dorpen en wijken te stimuleren. Maar ook voor het ondersteunen van activiteiten en projecten op het niveau van dorpen en wijken. De dorpsbudgetten voorzien in een behoefte en functioneren naar volle tevredenheid. Bij de programmabegroting 2018 zijn de dorpsbudgetten structureel verhoogd met € 25.000 tot € 65.000.

De dorpen/wijken zijn zelf verantwoordelijk voor de besteding, zonder tussenkomst van de gemeente. Vanaf 2012 heeft elk dorp en de 4 wijken in Oosterwolde de beschikking over 100 uren Caparis via een strippenkaart. Dit is bedoeld om de dorpen/wijken leefbaar te houden. Hiervoor is ook het project Dorps- en Wijkbeheer gestart. Dit is een samenwerkingsverband van de buitendienst, Caparis en de dorpen/wijken, bedoeld om de dorpen/wijken te ondersteunen met het treffen van maatregelen en voorzieningen in de openbare infrastructuur.

Bottum-up projecten in relatie tot de Streekagenda Zuidoost

Het project Plattelânsprojecten is gestopt en vervangen door het Iepen Mienskips Fûns. De gemeentelijke cofinanciering is vervallen, maar de doelstelling is niet gewijzigd.

De Streekagenda Zuidoost is opgesteld door de 5 gemeente Heerenveen, Ooststellingwerf, Opsterland, Smalingerland en Weststellingwerf, alsmede Wetterskip Fryslân en provincie Fryslân. De Streekagenda geeft focus aan de uitvoering van projecten voor de ontwikkeling van Zuidoost op regionale schaal. Het is een groeimodel voor een regionale gebiedsgerichte aanpak en samenwerking, met als doel een leefbaar platteland. Het is ook een middel om de regionale samenwerking en gebiedsgerichte aanpak verder te versterken, met als doel de regio mooier te maken. Als overheden onderling, maar ook met maatschappelijke partners.

Binnen de werkgroep Wonen zijn er in 2017 twee regionale themasessies gehouden; (1) Kwaliteit en verduurzaming van de sociale woningvoorraad in samenhang met de particuliere voorraad en openbare ruimte en (2) Kernenbeleid in relatie tot demografische ontwikkelingen; opgave(n) voor de sociale woningvoorraad in de grotere kernen ten opzichte van de kleinere kernen. De beide sessies zijn een vervolg op het project "Investeringsstrategieën kwaliteitsverbetering en verduurzaming bebouwde omgeving" om de mogelijkheden te verkennen om als gemeenten, provincie, corporaties en huurdersorganisaties tot gezamenlijke investeringsstrategieën voor de sociale woningvoorraad te komen. De belangrijkste conclusie van de verkenning was dat er behoefte is aan verdieping, inzicht en stroomlijning binnen de bestaande overlegstructuur (cyclus van prestatieafspraken) om tot strategieën te komen.

De betrokken partijen hebben in 2018 in gezamenlijkheid de conclusie getrokken dat over thema (1) er de noodzaak is om een stap te maken over de energietransitie. Partijen achten het verstandig een stap verder te gaan en de discussie over ambitiebepaling en strategie niet op regionaal maar op provinciaal niveau te voeren. Over thema (2) zitten de partijen niet voldoende op één lijn om gezamenlijke stappen te zetten. De corporaties vragen om heldere regionale beleidskeuzes waaronder het gezamenlijk afspraken maken over het verstevigen van de kernen en elkaar daaraan houden. Gemeente vragen zich af of een gezamenlijk woningmarktonderzoek (ondersteunend aan kernenbeleid) noodzakelijk is. Zij geven aan voor een mogelijk vervolg voor het kernenbeleid nader in beraad te willen gaan. Dit thema reikt verder dan het wonen alleen; het gaat ook om het voorzieningenaanbod (waaronder ook wonen en zorg) en bereikbaarheid van de kernen, kortom leefbaarheid. Het vervolgtraject is hiermee afgerond.

Daarnaast is in 2018 het Streekagenda project Leefbaarheid (wonen en zorg) opgestart; het is een onderwerp dat ons allemaal raakt en waarbij regionale afstemming wenselijk is. Daarom is het opgenomen in de Streekagenda Zuidoost 2017-2019 met als doel visievorming en kennisdeling.

Aanvalsplan Aandachtsgebieden

In 2011 is het project Aanvalsplan Stimuleringsregeling Aandachtsgebieden Fryslân gestart met een doorlooptijd tot 2024. Dit project is in eerste aanleg gericht op de wijken Haerenkwartier en Oosterwolde-Zuid. In voorkomende gevallen mogen ook projecten in andere delen van Oosterwolde worden opgestart in dit kader. Het omvat een integrale aanpak van de problematiek op fysiek en sociaal terrein in deze wijken, in samenspraak met de bewoners. Het project is vanaf 2017 verlengd. Deze integrale aanpak passen we ook in Haulerwijk toe in relatie tot het project 'Het Betrokken Dorp', met een looptijd van 2017 t/m 2019. Ook Haulerwijk is aangemerkt als aandachtsgebied.

In 2018 heeft het project Voor de wijk Door de wijk een doorstart gemaakt onder de naam Wijknet. Dit project werd eerder uitbesteed bij Caparis maar is nu gemeentelijk gecoördineerd. Een voormalig deelnemer is aangenomen als coördinator en is daardoor zelf uit de uitkering. Met deelnemers uit onze kaartenbak voeren ze groenonderhoud uit voor hulpbehoevenden en de gemeente.

Het project Blokaanpak is opgegaan in de wijkvernieuwing Haerenkwartier. Er is een klankbordgroep van circa 35 enthousiaste bewoners die meedenken over verbetering van woningen, openbare ruimte en leefbaarheid. Begin 2018 is als basis de Ontwikkelrichting wijkvernieuwing Haerenkwartier vastgesteld.

Het project "Het Betrokken Dorp" in Haulerwijk is betrokken geweest bij de vernieuwingen in het dorpspark te Haulerwijk (nieuwe beton fiets/wandelpaden, outdoor fitness, muziekkoepeel, upgraden hangketen etc.). Vanuit het project "Het Betrokken Dorp" vinden gesprekken plaats met verschillende organisaties en personen in Haulerwijk met als doel het verbeteren van het samenleven, samenwerken en verbinding tussen de verschillende doelgroepen en organisaties. Het Sportplatform Haulerwijk functioneert al een aantal jaren. Er wordt gezocht naar verbetering van de samenwerking tussen (sport)verenigingen en sportorganisaties op dorpsniveau. Samenwerking op het gebied van o.a. vrijwilligers, inkoop, activiteiten, sportabonnementen.

De bewaking van de voortgang van Aandachtsgebieden gebeurt door een kernteam van vertegenwoordigers uit de verschillende gebieden, gemeente en provincie. Eind 2018 is in het kernteam de tussenevaluatie van Aandachtsgebieden besproken.

Financiën

x € 1.000

Financiën paragraaf 8 Gebiedsuitwerking		Realisatie 2018
Eenmalig		
Dorpsbudgetten (amendement Programmabegroting 2018-2021)		25
Aandachtsgebieden/Benedictus (2013-2016), restant € 38.000 is besteed in 2018		38
Aandachtsgebieden/Benedictus (2017-2019), restant € 314.000 te besteden in 2019		260
Structureel		
Dorpsbudgetten		39
Uitvoering wijk- en dorpbeheer door medewerkers Stichting Werk Ooststellingwerf		
Cofinanciering project bottom-up Streekagenda/gebiedsgericht beleid		43

Paragraaf 9 | Duurzaamheid

Inleiding

In september 2017 heeft u de Versnellingsagenda Duurzaam Ooststellingwerf 2030 vastgesteld. Dit is een doorstart van het Milieubeleidsplan 2010-2016. Op basis van ervaringen en resultaten zijn de doelen en ambities aangescherpt. De focus ligt op de thema's Duurzame Energie, Afval als Grondstof, Biobased Economy en Biodiversiteit. Samen met inwoners, bedrijven en instellingen stellen we per thema een uitvoeringsagenda op, waarin we de weg naar realisatie met u vastleggen. De focus van de eerste uitvoeringsagenda's ligt op de periode 2017-2020. De uitvoeringsagenda's bevatten subthema's met concrete projecten en een financiële onderbouwing die aan u worden voorgelegd ter besluitvorming. De voortgang wordt gerapporteerd via de P&C-cyclus. We rapporteren dan niet alleen over de (project)resultaten, maar ook waar we staan in de verschillende benchmarks zoals de gemeentelijke duurzaamheidsindex, de Governance monitor duurzame gemeenten, de Klimaatmonitor, de monitor van de Omrin (OARS) en de Milieubarometer.

Voor Biobased Economy is al een uitvoeringsagenda vastgesteld. Voor de overige thema's stellen we in 2019 een uitvoeringsagenda op.

Energie

Subsidieregeling Duurzaam en Leefbaar Ooststellingwerf

In 2018 is de subsidieregeling Duurzaam en Leefbaar Ooststellingwerf, naast de Duurzaamheidslening en de Blijverslening uitgebreid met nog twee onderwerpen. De stimuleringsregeling voor Postcoderozen en de Verzilverlening is toegevoegd. In totaal is voor de uitvoering van de subsidieregeling Duurzaam en Leefbaar Ooststellingwerf in 2018 ruim € 1.2 miljoen door de raad beschikbaar gesteld. Onlangs is daar in 2019 de starterslening met een bedrag van € 300.000 aan toegevoegd.

Voor de duurzaamheidslening is veel belangstelling. Er is in totaal € 700.000 voor deze lening beschikbaar. Eind 2018 zijn ruim 100 duurzaamheidsleningen verstrekt. Hiermee is het budget nagenoeg besteed. Door aflossing wordt het revolverende fonds ieder jaar met ongeveer € 70.000 gevoed. Dit bedrag komt weer beschikbaar voor de duurzaamheidsleningen. De besteding van de gelden is heel divers. Van energie besparen door isolatie tot het opwekken van duurzame energie door zonnepanelen of warmtepompen.

Energiemarkt en elfwegentocht op 7 juli 2018

De energiemarkt is in het gemeentehuis georganiseerd en is met 250 bezoekers zeer goed bezocht door inwoners van Ooststellingwerf. Op deze dag zijn presentaties gehouden over zonneboilers en warmtepompen. De bezoekers waren in de gelegenheid om een ritje in een waterstof auto te maken. Ook was er een virtueel reality spel. Er was voor de inwoners de mogelijkheid om informatie in te winnen bij de diverse kramen met ondernemende standhouders op de energiemarkt, van isolatie tot duurzame energie. Ook is op deze dag meegedaan aan de elfwegentocht vanuit Drenthe naar Appelscha. In Appelscha zijn de deelnemers ontvangen door onder meer wethouder Fimke Hijlkema.

Presentatie op de informatieavond van de Werkgroep Overtjonger in Donkerbroek

In april is met behulp van studenten coöperatie Sameen een presentatie gehouden in het dorps huis over duurzame energie.

Versnelde uitrol slimme meters

Met Liander is een versnelde uitrol van de slimme meters gerealiseerd. Hierdoor is het voor de deelnemers aan de projecten mogelijk het energieverbruik beter en eenvoudiger te monitoren en meer inzicht te krijgen in het energieverbruik.

Energie voor het MKB

In 2018 is het project energie voor het MKB dat in 2017 gestart is met 14 bedrijven afgerond. Binnen dit project is de energiesituatie van de bedrijven in beeld gebracht en zijn mogelijke besparingen op energie binnen de bedrijven aangegeven.

Onderzoek kleine windturbines

In 2018 is voor de streekagenda gemeenten een onderzoek uitgevoerd naar de mogelijkheden van kleine windturbines. De resultaten leggen wij u binnenkort ter kennisname voor.

Uitvoering projecten: goed voorbeeld doet goed volgen, perspectief op 0 en Smart Grid

In 2018 zijn activiteiten binnen de projecten goed voorbeeld doet goed volgen, perspectief op 0 en smart grid uitgevoerd:

- Voor de deelnemers is een huisbezoek georganiseerd in Fochteloo bij een enthousiaste deelnemer.
- Voor de deelnemers zijn in samenwerking met studenten twee bijeenkomsten georganiseerd voor collectieve inkoop zonnepanelen.
- Woningen van deelnemers zijn doorgelicht op hun energieprestatie en mogelijkheden naar energieneutraal.

Stellingwerf College

Op het Stellingwerf College zijn door de leerlingen 2 projecten uitgevoerd op de onderwerpen

- a. Thema duurzame energie project 'nieuwe warmte'
- b. Thema duurzame leefomgeving project Hondenpoep

Stookt u voor uw burens/warmtescan project werkgroep 'Overtjonger'

Dit project loopt nog gestaag door en voorziet inwoners van warmtebeeldfoto's van de woning met een eventueel maatwerkadvies. 75 aanmeldingen.

Verduurzaming sportaccommodaties

Dit project is in 2018 opnieuw opgepakt. Voor sportverenigingen is het mogelijk om een landelijke subsidie te ontvangen voor het treffen van maatregelen. Sport Fryslân is hier actief in.

Zonnepaneelvelden.

In september 2017 is door u beleid vastgesteld voor zonnepaneelvelden in Ooststellingwerf. In 2018 zijn zonneparken in Haulerwijk, Donkerbroek, Oosterwolde en Appelscha operationeel geworden.

Afval als grondstof

VANG-doelstellingen. Binnen de ambitie om in 2030 een duurzaam Ooststellingwerf te realiseren past het streven om als samenleving geen afval meer te produceren, maar grondstoffen die weer gebruikt kunnen worden voor nieuwe producten. Hiervoor zijn zogenaamde VANG-doelstellingen opgesteld, van afval naar grondstof. Met de bewonerscommissie in Oosterwolde en de plaatselijke belangen van Appelscha, Haulerwijk, en Haule zijn afspraken gemaakt over de plaatsing van afvalbakken voor hondenpoep. In 2018 zijn daar Makkinga, Oldeberkoop en Elsloo bijgekomen.

Biobased Economy

Op dit moment is de Biobased Economy wereldwijd gezien een 'bewegend doel'. Er bestaat geen stappenplan of handboek dat voorschrijft hoe men zo'n economie ontwikkelt. Om als gemeente toch grip te krijgen op deze ontwikkeling, hebben we concrete doelstellingen geformuleerd voor 2020. Deze zijn beschreven in het 'Uitvoeringsprogramma Biobased economy'. Het programma omvat 50 projecten en 40 verschillende partners.

Inmiddels zijn de eerste projecten gestart. Deze dragen bij aan duurzame innovaties op het gebied van Agro & Food, Bouw & Materiaaltoepassingen en Recreatie & Toerisme binnen onze gemeente. Voorbeelden zijn het haalbaarheidsonderzoek naar een voedselbos waarin voedselproductie en natuur hand-in-hand gaan; het ontwikkelen van een applicatiecentrum voor bio-composieten waarin innovatieve bouwmaterialen getest worden door lokale en regionale bouwbedrijven; en het trainen van 5 tot 10 horecaondernemers om met streekproducten en seizoensgebonden producten te werken, inclusief de logistiek hieromtrent.

Biodiversiteit

Doelstelling: overal waar mogelijk passen we beheer op biodiversiteit toe en creëren we bewustwording en draagvlak door het belang van biodiversiteit actief uit te dragen. In de gemeente wordt het nieuwe biodiversiteitsbeheer op steeds meer plekken zichtbaar. Bijvoorbeeld door verschraving van onze bermen en aanleg van bloemrijke bermen. We willen meer samenwerken met inwoners en ondernemers om biodiversiteit onder de aandacht te brengen en te bevorderen. Daarom hebben we een project opgezet waarin we biodiversiteit in de schijnwerpers zetten en samen met inwoners en ondernemers een gezamenlijk biodiversiteitsplan gaan maken. Dit project wordt uitgevoerd in 2019 en 2020.

De gemeente heeft in samenwerking met Comprix en de Tjongerwerven een schoolbreed project over bijen aangeboden aan alle basisscholen. In het openbaar groen zijn diverse bermen voorzien van een bloem/kruidentrijk mengsel. Daarnaast zijn er bloembollen aangeplant en zijn plantvakken voorzien van vaste planten.

Financiën

x € 1.000

Financiën paragraaf 9 Duurzaamheid	Realisatie 2018
Eenmalig	
Biobased Economy (beleidsadviesing en subsidies)	182
Biodiversiteitsplan (€ 30.000: uitvoering vindt plaats in 2019 en 2020)	0
Structureel	
Millenniumdoelen en fair trade	0
MilieuBeleidsPlan gelden	68
Aanpak zwerfvuil - Himmelwike	7
Uitvoeringsplan extra aanpak zwerfafval (t/m 2022)	37
Bijdrage Afvalfonds Verpakkingen 2018	-30
Milieueducatie (lasten)	22
Milieueducatie (baten)	-9
Opbrengst retributie zonnepaneelvelden	-105
Uitvoering leningen duurzaamheid (in 2018 € 500.000 beschikbaar)	
Uitvoering stimuleringsregeling duurzame initiatieven (in 2018 € 40.000 beschikbaar)	

Jaarrekening

Balans

Balans - Activa

x € 1.000

Activa	1-jan-18	31-dec-18
Vaste Activa		
Immateriële vaste activa	1.597	1.556
Bijdrage activa derden	1.597	1.556
Materiele vaste activa	60.100	60.769
Invest. Met een economisch nut	37.934	38.622
Invest. Met een economisch nut waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	21.372	20.797
Invest. In de openbare ruimte maatschappelijk nut	794	1.350
Financiële vaste activa	5.867	5.784
Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen	151	151
Leningen aan woningcorporaties	2.767	2.705
Overige langlopende leningen	1.049	1.028
Overige uitzettingen met een typische looptijd van een jaar of langer	1.900	1.900
Totaal Vaste Activa	67.564	68.109
Vlottende activa		
Vorraden	2.835	2.379
Niet in exploitatie opgenomen bouwgrond	-	-
Onderhanden werk, waaronder bouwgrond	2.835	2.379
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan een jaar	4.866	5.957
Vorderingen openbaar lichaam	3.023	3.558
RC Schatkistbankieren		
Overige vorderingen	1.843	2.399
Liquide middelen (kas, bank)	-	-
Liquide middelen (kas, bank)		
Overlopende activa	510	2.388

Overig nog te ontvangen bedragen en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	510	2.388
Totaal Vlottende activa	8.211	10.724
Totaal Activa	75.776	78.833

Balans - Passiva

x € 1.000

Passiva	1-jan-18	31-dec-18
Vaste passiva		
Eigen vermogen	29.478	30.352
Algemene reserve	15.444	17.296
Bestemmingsreserves	10.870	12.116
Het gerealiseerde resultaat volgend uit het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening	3.164	940
Vorzieningen	10.197	9.894
Vorzieningen	10.197	9.894
Vaste schulden met een rentetypische looptijd van 1 jaar of langer	26.367	25.304
Onderhandse leningen van binnenlandse banken	26.367	25.304
Totaal Vaste Passiva	66.042	65.550
Vlottende passiva		
Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar	3.761	10.535
Kasgeldlening	-	3.500
Banksaldi	1.524	4.010
Overige schulden	2.237	3.025
Overlopende passiva	5.973	2.748
Vooruitontvangen bedragen van openbare lichamen	154	106
Overige vooruitbetaalde bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen	5.819	2.642
Totaal Vlottende passiva	9.734	13.283

Totaal Passiva	75.776	78.833
Gewaarborgde geldleningen en garantstellingen	1.847	1.350

Overzicht baten en lasten

Het overzicht met de structurele mutaties in de reserves is opgenomen bij de toelichting op de balans, onderdeel eigen vermogen. De algemene dekkingsmiddelen en de overhead vallen bij de programmaverantwoording onder programma 6. De vennootschapsbelasting valt bij de programmaverantwoording onder programma 3. Het voordeel op overhead is te verklaren door diverse voordelen gepresenteerd in programma 6 (huisvesting, automatisering, overhead en diverse kostenplaatsen) en doordat meer salarislasten direct konden worden toegerekend aan de taakvelden. Het saldo per programma staat in de tabel begrotingsrechtmatigheid in de bijlage.

x € 1.000

Overzicht baten en lasten	Rekening 2017	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2018	Verschil
Saldo van baten en lasten					
Programma's					
Lasten					
1. Sociale Domein	-29.829	-27.234	-29.504	-28.806	699 V
2. Welzijn & educatie	-7.554	-6.189	-7.296	-6.705	591 V
3. Ruimtelijke & economische ontwikk.	-10.408	-8.327	-10.367	-8.535	1.832 V
5. Openbare orde en veiligheid	-1.581	-1.722	-1.767	-1.806	- 39 N
6. Bestuur & Dienstverlening	-13.485	-11.525	-12.128	-12.981	- 853 N
Totaal Lasten	-62.858	-54.997	-61.063	-58.834	2.229 V
Baten					
1. Sociale Domein	9.454	9.401	9.333	10.089	756 V
2. Welzijn & educatie	625	531	623	663	40 V
3. Ruimtelijke & economische ontwikk.	7.195	6.728	7.121	7.170	49 V
5. Openbare orde en veiligheid	9	-	-	62	62 V
6. Bestuur & Dienstverlening	2.473	1.082	1.169	1.282	114 V
Totaal Baten	19.757	17.742	18.247	19.267	1.020 V
Totaal Programma's	-43.101	-37.255	-42.816	-39.567	3.250 V
Algemene dekkingsmiddelen					
Lasten Algemene dekkingsmiddelen					
Algemene uitkering					-
Deelnemingen	-8	-1	-1	-1	-

Lokale heffingen	-12	-7	-7	-8	- 2 N
Saldo financieringsfunctie	2.475	-145	11	-22	- 32 N
Overige algemene dekkingsmiddelen	-	-902	-532	-	532 V
Totaal Lasten Algemene dekkingsmiddelen	2.455	-1.054	-529	-31	498 V
Baten Algemene dekkingsmiddelen					
Algemene uitkering	40.512	41.170	41.261	41.730	469 V
Deelnemingen	53	38	54	72	17 V
Lokale heffingen	4.294	4.130	4.266	6.712	2.446 V
Saldo financieringsfunctie	22	40	54	29	- 24 N
Overige algemene dekkingsmiddelen	24	9	9	9	- 0 N
Totaal Baten Algemene dekkingsmiddelen	44.906	45.387	45.643	48.551	2.908 V
Totaal Algemene dekkingsmiddelen	47.361	44.333	45.114	48.520	3.406 V
Overhead					
Lasten Overhead	-9.759	-10.257	-11.523	-10.376	1.147 V
Baten Overhead	1.909	2.151	2.119	2.320	202 V
Totaal Overhead	-7.850	-8.106	-9.404	-8.055	1.349 V
Vennootschapsbelasting					
Lasten Vennootschapsbelasting	-20	-	-	-24	- 24 N
Baten Vennootschapsbelasting	-	-	-	-	-
Totaal vennootschapsbelasting	-20	-	-	-24	- 24 N
Saldo van baten en lasten	-3.610	-1.027	-7.106	874	7.980 V
Mutatie reserves					
Mutatie reserves					
Toevoegingen	-3.101	-84	-864	-3.625	- 2.761 N
Onttrekkingen	9.874	1.971	6.361	3.692	- 2.670 N
Totaal Mutatie reserves	6.773	1.887	5.498	67	- 5.431 N
Mutatie reserves	6.773	1.887	5.498	67	- 5.431 N
Resultaat	3.163	860	-1.608	940	2.549 V

Waarderingsgrondslagen

Waarderingsgrondslagen

Algemene grondslagen

De jaarrekening is opgesteld op basis van de voorschriften Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het gerealiseerde resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij anders vermeld, worden activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden. Kosten en opbrengsten worden verantwoord op basis van het baten en lasten stelsel. Winsten worden alleen in aanmerking genomen als ze gerealiseerd zijn. Verliezen en risico's die hun oorsprong hebben voor het einde van het boekjaar, worden opgenomen als zij bekend zijn geworden voor opstelling van de cijfers.

Schattingen

Om de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening te kunnen toepassen, is het nodig dat de leiding van de instelling over verschillende zaken zich een oordeel vormt, en dat de leiding schattingen maakt die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Inherent aan het maken van schattingen is dat de werkelijke uitkomst kan afwijken.

Continuïteit

De jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

Immateriële vaste activa

Bijdragen aan activa in eigendom van derden worden geactiveerd indien aan de volgende vereisten is voldaan:

- er is sprake van een investering door een derde;
- de investering draagt bij aan de publieke taak;
- de derde heeft zich verplicht tot het daadwerkelijk investeren op een wijze zoals is overeengekomen;
- de bijdrage kan door de gemeente worden teruggevorderd, indien de derde in gebreke blijft of de gemeente anders recht kan doen gelden op de activa die samenhangen met de investering.

Op de geactiveerde bijdragen aan activa in eigendom van derden wordt afgeschreven als was het actief waarvoor de bijdrage wordt verstrekt in bezit van de gemeente.

Materiële vaste activa

De vaste activa worden onderscheiden in activa met economisch nut, activa met maatschappelijk nut en activa met een economisch nut waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven. Activa met economisch nut en een verkrijgingsprijs van minder dan € 25.000 worden niet geactiveerd, uitgezonderd gronden en terreinen. Activa met een maatschappelijk nut en verkrijgingsprijs van minder dan € 250.000 worden niet geactiveerd. Activa met een economisch en maatschappelijk nut zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs onder aftrek van daarvoor ontvangen subsidies en bijdragen van derden. Bij activering wordt het actief lineair afgeschreven, hier kan bij raadsbesluit van worden afgeweken qua afschrijvingsmethode en afschrijvingstermijn. Activa met een meerjarig maatschappelijk nut zijn investeringen in aanleg en onderhoud van waterwegen, waterbouwkundige werken, wegen, straten, pleinen, fietspaden, voetpaden, bruggen, viaducten, tunnels, verkeerslichtinstallaties, openbare verlichting, straatmeubilair, reconstructie openbare ruimte en openbaar groen. Ten aanzien van investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven, geldt dat vanuit de spaarcomponent van heffingen gevormde voorzieningen voor toekomstige vervangingsinvesteringen met economisch nut in mindering zijn gebracht op de in het boekjaar gepleegde investeringen met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing is geheven. Het resterende wordt in één keer afgeschreven. In de Financiële verordening 2017 Ooststellingwerf ex. artikel 212 Gemeentewet zijn de te hanteren afschrijvingstermijnen vastgelegd. Vaste activa wordt lineair afgeschreven, tenzij de raad in voorkomend geval anders besluit. Onderstaand overzicht geeft de belangrijkste afschrijvingstermijnen weer.

Afschrijvingstermijnen: Zie onderstaande tabel.

Financiële vaste activa

Kapitaalverstrekkingen aan gemeenschappelijke regelingen en leningen u/g zijn opgenomen tegen nominale waarde. Participaties in het aandelenkapitaal van NV's en BV's ("kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen" in de zin van het BBV) zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen. Als de waarde van de aandelen structureel daalt tot onder de verkrijgingsprijs zal afwaardering plaatsvinden.

Vlottende activa

Vorraden

De als "onderhanden werken" opgenomen bouwgronden in exploitatie zijn gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs, dan wel de lagere marktwaarde. De vervaardigingsprijs omvat de kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend (zoals grondaankopen en kosten van bouw- en woonrijp maken), evenals een redelijk aandeel in de rentekosten en de administratie- en beheerskosten.

De inschattingen rondom de opbrengsten van de grondexploitatie kennen een inherente onzekerheid die groter wordt naarmate de te verwachten opbrengsten verder weg in de tijd liggen. Daarom maken we voor het realiteitsgehalte van de verwachte opbrengsten een knip tussen de eerste vijf jaar en de periode daarna. Voor de bepaling van de tussentijdse winstneming nemen we de gerealiseerde opbrengsten alsmede de verwachte opbrengsten voor de eerste vijf jaren mee. In het geval die lijn zou leiden tot een tekort, terwijl gedurende de periode daarna nog voldoende opbrengsten worden verwacht, nemen we een deel van de opbrengsten in de restant periode mee, zodat per saldo geen verlies hoeft te worden genomen. Dat zou niet reëel zijn bij voldoende winstpotentie.

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. Deze voorziening wordt statisch bepaald.

Reserves

In het BBV worden reserves omschreven als vermogensbestanddelen die als eigen vermogen zijn aan te merken en die vanuit bedrijfseconomisch oogpunt vrij te besteden zijn. De vaststelling van de noodzakelijke omvang van reserves is een zaak van de gemeenteraad. Daarom worden reserves ook wel onderverdeeld in algemene en bestemmingsreserves. Zodra de raad aan een reserve een bepaalde bestemming heeft gegeven, is er sprake van een bestemmingsreserve.

Voorzieningen

Voorzieningen behoren tot het vreemd vermogen (schulden). Voorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies. De pensioenverplichting voor de wethouders wordt op de contante waarde van de (al opgebouwde) toekomstige uitkeringsverplichtingen gewaardeerd. De vorming van een voorziening, dan wel een dotatie aan een reeds bestaande voorziening, is als een last in het betreffende boekjaar verantwoord. Alle aanwendungen aan voorzieningen zijn rechtstreeks ten laste van de voorziening gebracht en in het verslagjaar niet ten laste van de exploitatie verantwoord. Aan voorzieningen ter egalisatie van (onderhouds)lasten van kapitaalgoederen over meerdere begrotingsjaren ligt een actueel (beheer)plan ten grondslag. Uitgevoerd achterstallig onderhoud is daarbij ten laste van de exploitatie verantwoord. Deze lasten zijn niet ten laste van de gevormde voorziening gebracht.

Afschrijvingstermijnen

Omschrijving	Afschrijvingstermijn
Gronden en terreinen, hierop wordt niet afgeschreven. Als een investering inclusief grond is en de grondkosten niet afzonderlijk tot uitdrukking kunnen worden gebracht, wordt afgeschreven volgens de voor de opstellen geldende waarderingsmethodiek. Investerings met een economisch nut worden niet geactiveerd met een verkrijgingsprijs kleiner dan € 25.000. Investerings met een maatschappelijk nut worden niet geactiveerd met een verkrijgingsprijs kleiner dan € 250.000.	
1. Immateriële activa	
1.1 Kosten voor onderzoek en ontwikkeling (niet toe te rekenen aan een actief)	5

1.2 Bijdrage activa in eigendom van derden	Divers, conform 2 tot en met 6, afhankelijk van het soort actief.
2. Gebouwen	
2.1 Nieuwbouw gebouwen (inclusief onderwijs)	40
2.2 Renovatie, restauratie, aankoop woonruimten en bedrijfsgebouwen	25
2.3 Ingrijpende bouwkundige aanpassingen	40
2.4 Uitbreidingen/verbouwingen bestaande activa	20
2.5 Kantoorinventaris, schoolmeubilair, onderwijsleerpakketten, gebruiksduur verlengend groot onderhoud woonruimten en bedrijfsgebouwen	10
3. Grond-, weg-, en waterbouwkundige werken	
3.1 Riolerings en milieumaatregelen	50
3.2 Bouwkundige delen van gemalen, persleidingen	45
3.3 Mechanisch/elektrisch gedeelte pompen en gemalen riolering	25
3.4 Aanleg begraafplaatsen en vaarten	40
3.5 Oevervoorzieningen	15
4. Vervoer- en hulpmiddelen	
4.1 Zware vrachtauto's, minikraan, aanhangers	10
4.2 Zware tractoren, grote houtversnipperaars	9
4.3 Sneeuwplougen, schafwagens, aanhangstrooiers	15
4.4 Maaimachines	6
4.5 Lichte bestelauto's	5
4.6 Zwaardere bestelauto's	7
4.7 Opzetstrooiers	10
5. Machines, apparaten en installaties	
5.1 Telefooninstallaties, veiligheidsvoorzieningen	10
5.2 Technische installaties bedrijfsgebouwen (lift, c.v.)	15
5.3 Automatiseringsapparatuur (hardware en software)	5
6. Grond-,weg- en waterbouwkundige werken (maatschappelijk nut)	
6.1 Wegen, bruggen, viaducten, walbeschoeiing	15
6.2 Betonnen wegen, betonnen fietspaden, betonnen en kunststof bruggen	50
6.3 Stalen bruggen	25
6.4 Houten (fiets-) bruggen	25
6.5 Verkeersinstallaties	10
6.6 Armaturen straatverlichting	20
6.7 Lichtmasten	40

Toelichting op de balans - Activa

Immateriële vaste activa

x € 1.000

Immateriële vaste activa	Boekwaarde 1-1-2018	Vermeer- deringen	Vermin- deringen	Afschrij- vingen	Bijdragen van derden	Boekwaarde 31-12-2018
Bijdragen activa aan derden						
Bijdragen activa aan derden	1.597	-	-	-41		1.556
Totaal Bijdragen activa aan derden	1.597	-	-	-41	-	1.556
Totaal	1.597	-	-	-41	-	1.556

Materiële vaste activa

x € 1.000

Materiële vaste activa	Boekwaarde 1-1-2018	Vermeer- deringen	Vermin- deringen	Afschrij- vingen	Duurzame waarde- ver- minderingen	Bijdragen van derden	Boekwaarde 31-12-2018
Invest.met een economisch nut							
Bedrijfsgebouwen	34.676	3.203		-1.487		-1.000	35.392
Grond en terreinen	1.920						1.920
Machines en apparaten	656	318		-200			774
Overige materiele vaste activa	137			-11			126
Vervoermiddelen	545	28	-66	-97			410
Totaal Materiele Vaste activa Ec.nut	37.934	3.549	-66	-1.795	-	-1.000	38.622
Invest.met een econ.nut waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven.							
Riolering	21.372	326		-901			20.797
Tot.invest.met een econ.nut waarv.ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	21.372	326	-	-901	-	-	20.797
Invest.in de openbare ruimte maatschappelijk nut							
Grond- weg- en waterbouwkundige werken	794	572				-16	1.350
Totaal Materiele Vaste Activa MTS nut	794	572	-	-	-	-16	1.350
Totaal	60.100	4.447	-66	-2.696	-	-1.016	60.769

Er zijn geen investeringen in maatschappelijk nut van voor 01-01-2017.

Toelichting tabel materiële vaste activa

Grond-weg en waterbouwkundige werken

Verminderingen: Dit zijn rente baten voor panden die reeds zijn aangekocht voor het realiseren van het project centrumplan Oosterwolde.

Bedrijfsgebouwen

Bijdragen van derden: Er is een subsidie van € 1.000.000 voor het Biosintrum gegeven door de Provincie Fryslân.

Vervoermiddelen

Verminderingen: De preventietruck is per 1 maart 2018 overgedragen aan de Politie Noord-Nederland.

Investeringen materiële vaste activa

Investeringen Materiële vaste activa	Beschikbaar gesteld krediet	Werkelijk besteed in 2018	x € 1.000 Werkelijk besteed t/m 2018
Invest.met een economisch nut			
Gebouw Biosintrum	3.600	3.203	3.615
Bedrijfswagen 91	27	27	27
Holder C250 (onkruidbestrijding)	80	75	75
Heatweed Sensor (onkruidbestrijding)	118	123	123
Aanhanger	30	28	28
Maaimachine	58	58	58
Houtversnipperaar	35	35	35
Totaal invest.met een economisch nut	3.948	3.549	3.961
Invest.met een econ.nut waarvoor ter bestrijding v.d.kosten een heffing kan worden geheven			
Vrijverval riolering 2018	455	326	326
Invest.met een econ.nut waarvoor ter bestrijding v.d.kosten een heffing kan worden geheven	455	326	326
Invest.in de openbare ruimte maatschappelijk nut			
Project Oosterwolde Centrum en Venekoten nrd	8.844	605	8.627
Masterplan Appelscha N381-gelden		-75	-
Wijkvernieuwing Haerenkwartier	200	42	42
Totaal invest.in de openbare ruimte maatschappelijk nut	9.044	572	8.669
Totaal	13.447	4.447	12.956

Financiële vaste activa

Het verloop van de financiële vaste activa gedurende het jaar 2018 wordt in onderstaand overzicht weergegeven:

x € 1.000					
Financiële vaste activa	Boek- waarde 1-1-2018	Vermeer- deringen	Vermin- deringen	Aflos- singen	Boek- waarde 31-12-2018
Kapitaalverstrekking aan deelnemingen					
Kapitaalverstrekking aan deelnemingen	151		-		151
Totaal Kapitaalverstrekking aan deelnemingen	151	-	-	-	151
Leningen aan					
Woningbouwcorporaties					
Woningbouwcorporaties	2.767	-	-	-63	2.704
Totaal Leningen aan woningcorporaties	2.767	-	-	-63	2.704
Overige langlopende leningen					
Overige langlopende leningen	1.049			-21	1.029
Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van een jaar of langer	1.900				1.900
Totaal Overige langlopende leningen	2.949	-	-	-21	2.929
Totaal	5.867	-	-	-84	5.784

Deelnemingen

x € 1.000		
Deelnemingen	Boekwaarde 1-1-2018	Boekwaarde 31-12-2018
Deelnemingen kapitaalverstrekingen		
Aandelen Afvalsturing Friesland N.V.		54
Aandelen Caparis N.V.		3
Aandelen Enexis + alle B.V.s die uit de verkoop van Essent zijn ontstaan		4
Aandelen Fryslan Miljeu		47
Aandelen N.V. Bank Ned. Gemeenten		42
Totaal deelnemingen kapitaalverstreking	151	151
Totaal	151	151

Overige langlopende geldleningen

De volgende geldleningen zijn verstrekt:

x € 1.000

Overige langlopende geldleningen	Boekwaarde 1-1-2018	Boekwaarde 31-12-2018
Overige langlopende leningen		
Leningen sportverenigingen	32	24
Leningen dorpshuizen	32	27
Stichting MFC Oldeberkoop	266	257
Stichting Stimuleringsfonds	600	600
Stichting Kredietbank Nederland	119	119
Totaal nieuwe leningen	1.049	1.028

Vorraden

x € 1.000

Vorraden	1-jan-18	31-dec-18
Onderhanden werk incl. expl. bouwgrond voorraad		
Onderh. Werk incl. expl.bouwgr.voorraad	2.835	2.379
Totaal Onderhanden werk incl.expl.bouwgrond voorraad	2.835	2.379
Totaal	2.835	2.379

Bouwgronden in exploitatie 1

x € 1.000

Bouwgronden in exploitatie	Boek- waarde 1-1-2018	Investe- ringen	Inkomsten	Winst- uitname	Voor- ziening	Balans- waarde 31-12-2018
Grondexploitatie						
38 Industrierrein Venekoten geheel	1.389	19	427	226		1.207
46 Haulerwijk Industrierrein Beute	276	3		-2		278
47 Haulerwijk Industrierrein Beute 2e fase	-18	1	2	87		68
104 De Kromten Waskemeer	52	1				53
111 Langedijkje Melman II	158	10	179	56		46
117 Elsloo	488	15	169	26		360
128 Donkerbroek-west	490	18	168	27		368
Totaal	2.835	69	945	420	-	2.379

Bouwgronden in exploitatie 2

De waardering van de in exploitatie genomen gronden is gebaseerd op de huidige inzichten en de daarbij behorende inschatting van uitgangspunten, parameters en risico's. Uiteraard betreft dit een inschatting die omgeven is van onzekerheden, die periodiek wordt herzien en waarbij de waardering in het komende jaar zowel positief als negatief kan uitvallen.

x € 1.000

Bouwgronden in exploitatie	Boekwaarde 31-12-2018	Geraamde nog te maken kosten	Geraamde nog te realiseren opbrengsten	Geraamd resultaat (eindwaarde)	Genomen verliezen tm. 2017
Grondexploitatie					
38 Industrierrein Venekoten geheel	1.207	763	5.805	-3.835	298
46 Haulerwijk Industrierrein Beute	278	15	673	-380	-
47 Haulerwijk Industrierrein Beute 2e fase	68	55	865	-741	87
104 De Kromten Waskemeer	53	56	162	-53	-
111 Langedijk Melman II	46	244	619	-329	-
117 Elsloo	360	186	700	-155	-
128 Donkerbroek-west	368	192	741	-181	-
Totaal	2.379	1.511	9.566	-5.675	385

Uitzettingen korter dan 1 jaar

x € 1.000

Uitzettingen korter dan één jaar	1-jan-18	31-dec-18
Vorderingen openbaar lichaam		
Debiteuren Openbaar lichaam	316	29
Rekening Courant schatkistbankieren	-	-
BCF belastingdienst	2.707	3.529
Totaal Vorderingen openbaar lichaam	3.023	3.558
Overige vorderingen		
Debiteuren	443	251
Debiteuren belastingen	538	1.073
Debiteuren SoZaWe/uitkeringen	1.792	1.886
Totaal Overige vorderingen	2.773	3.210
Voorzieningen oninbaarheid		
Voorz. oninbare (belasting)debiteuren	-317	-144
Voorz. oninbare debiteuren SoZaWe	-613	-668
Totaal Voorzieningen oninbaarheid	-930	-812
Totaal	4.866	5.957

Liquide middelen en overlopende activa

x € 1.000

Liquide middelen (kas, bank)	1-jan-18	31-dec-18
Banksaldo	-	-
Totaal	-	-

x € 1.000

Overlopende activa	1-jan-18	31-dec-18
Vooruitbetaalde bedragen		531
Nog te ontvangen bedragen	510	1.857
Totaal	510	2.388

Toelichting op de balans - Passiva

Reserves

De specifieke toelichting over het verloop, de aard en de reden van de reserves en voorzieningen is in de bijlage 'Nota reserves en voorzieningen per 31-12-2018' opgenomen. In de kolom 'toevoegingen' is het resultaat over dienstjaar 2017, een bedrag van € 3.164.000, volgens het besluit over de resultaatbestemming verwerkt.

x € 1.000

Reserves	Boekwaarde 1-1-2018	Toe- gingen	Onttrek- kingen	Boekwaarde 31-12-2018
Algemene reserves				
Algemene reserve vrij aanwendbaar	15.444	3.164	-1.312	17.296
Totaal Algemene reserves	15.444	3.164	-1.312	17.296
Bestemmingsreserves grondexploitatie				
Algemene reserve grondexploitatie	2.178	420	-441	2.157
Totaal Bestemmingsreserves grondexploitatie	2.178	420	-441	2.157
Bestemmingsreserves opvang schommeling tarieven				
Lastenverlichting	1.106	-	-186	920
Totaal Bestemmingsreserves opvang schommeling tarieven	1.106	-	-186	920
Overige bestemmingsreserves				
Reserve precariobelasting	-	2.409	-	2.409
Reserve strategische projecten	3.592	250	-330	3.512
Reserve monumenten (2013)	97	17	-	113
Reserve sociaal domein	2.823	-	-749	2.074
Reserve inbraakpreventie	67	-	-67	-
Reserve streekagenda	52	-	-52	-

Reserve organisatieontwikkelingen	210	-	-29	181
Reserve rioleringen	219	-	-	219
Reserve overheveling budgetten	527	530	-527	530
Totaal Overige bestemmingsreserves	7.586	3.205	-1.752	9.038
Totaal	26.314	6.789	-3.692	29.411

Structurele toevoegingen en onttrekkingen

Er zijn geen structurele toevoegingen en onttrekkingen.

Reserve overheveling kredieten

In het volgende overzicht volgt een nadere uiteenzetting van de reserve overheveling kredieten.

x € 1.000	
Reserve overheveling kredieten	31-dec-18
Bestemmingsplan motorcrossterrein	90
Gidsgelden	62
Statushouders	136
GIDS-gelden – aanpak eenzaamheid	90
Fonds Ooststellingwerf	42
Middelen ICT dienstverlening	110
Totaal	530

Voorzieningen

x € 1.000					
Voorzieningen	Boek- waarde 1-1-2018	Toevoe- gingen	Vrijval	Onttrek- kingen	Boek- waarde 31-12-2018
Voorz.tbv gelijkm. verd.lst (art 44. 1c)					
Voorz.onderh.geld de Kompaan	131	16	-	23	124
Voorz.onderh.geld Steegdenhal	99	16	-	56	58
Vz. Ond. Sportacc. 3 B` s	1.571	-	-	377	1.194
Voorz. Onderhoud gymlokalen	268	25	-	6	286
Voorz.onderhoud gebouwen	585	65	-	185	465
Totaal Voorz.tbv gelijkm. verd.lst (art 44. 1c)	2.654	122	-	647	2.129
Voorz. Van derden verkregen middelen (art 44, lid 2)					
Voorziening riolering	5.002	475	-	326	5.151
Totaal Voorz. Van derden verkregen middelen (art 44, lid 2)	5.002	475	-	326	5.151
Voorz.arb.kst genel.verpl. ongel.verl.					
Voorz. lopende pens. bestuurders	1.629	52	-	102	1.579

Voorz.pensioen vm./huidige wethouders	912	124	-	-	1.036
Totaal Voorz.arb.kst genel.verpl. ongel.verl.	2.541	176	-	102	2.615
Totaal	10.197	773	-	1.076	9.894

Vaste schulden

In onderstaande tabel staat het verloop van de vaste schulden over het jaar 2018.

x € 1.000				
Vaste schulden met een looptijd langer dan één jaar	1-jan-18	Opname	Aflossing	31-dec-18
Onderhandse leningen				
Opgen. onderhandse leningen van bin.landse banken	103.583	-	-	103.583
Aflos. onderhandse leningen van bin.landse banken	-77.215	-	-1.063	-78.278
Totaal	26.367	-	-1.063	25.304

Netto vlottende schulden met rente typische looptijd korter dan 1 jaar en overlopende passiva

x € 1.000			
Kortlopende schulden korter dan één jaar	1-jan-18	31-dec-18	
Banksaldi	1.524	4.010	
Kasgeldlening	-	3.500	
Overige schulden	2.237	3.025	
Totaal	3.761	10.535	

x € 1.000		
Overlopende passiva	1-jan-18	31-dec-18
Vooruitontvangen bedragen van openbare lichamen	154	106
Overige vooruitbetaalde bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen	5.819	2.642
Totaal	5.973	2.748

Toelichting op de balans - niet uit de balans blijkende verplichtingen

Waarborgen en garanties

Het in de balans opgenomen bedrag voor verstrekte waarborgen aan natuurlijke- en rechtspersonen kunnen we als volgt specificeren:

x € 1.000

Waarborgen en garanties	Aard/ Omschrijving	Oorspronk. bedrag	Percentage borgstelling	Restant eind 2017	Restant eind 2018
Stg. Zuid-OostZorg	renovatie Stellinghaven	2.087	100%	70	-
Stg. Beheer multifunctioneel vastgoed Oosterwolde	aankoop/afbouw gebouw en financiering overdrachts-belasting + aanloopkosten	1.600	100%	1.000	1.000
Stg. Openbaar Voortgezet Onderwijs Ooststellingwerf	uitbreiding van gebouw E van de Kampus Oosterwolde, max. 8 jaar	560	100%	402	-
Gemeente Smallingerland	verdubbeling N381 Drachten-Donkerbroek	250	100%	250	250
Coöperatieve Vereniging Fryslân	aanleg breedband in Langedijke	125	100%	125	100
Totaal		4.622		1.847	1.350

Toelichting

In 2018 is niets betaald wegens verleende borg- en garantiestellingen voor geldleningen. De woningbouwcorporaties, actief in onze gemeente, maken gebruik van het Waarborgfonds voor de Sociale Woningbouw (WSW). De corporaties kunnen door het WSW geborgde leningen afsluiten. Het schuldrestant van deze leningen bedraagt per 31 december 2018 € 52,2 miljoen, hiervoor staan we gezamenlijk met het Rijk garant. Voor Stichting WoonFriesland is het € 10,0 miljoen, Stichting Woonzorg Nederland € 1,8 miljoen en als laatste Stichting Actium € 40,4 miljoen. De gemeente kan als gevolg van de 'achtervangregeling' nog in beperkte mate worden aangesproken.

Contractuele verplichtingen

De gemeente heeft meerjarige contractuele verplichtingen afgesloten. Op basis van geregistreerde contracten uit de contractenbank blijkt dat dit € 5,1 miljoen bedraagt. Overigens moet hierbij wel worden vermeld dat de contractenbank op dit moment nog niet volledig is gevuld.

Alle ten tijde van het opmaken van de jaarrekening beschikbare informatie omtrent de feitelijke situatie per balansdatum is bij het opmaken van de jaarrekening in aanmerking genomen en verwerkt. Er hebben zich na het opmaken van de jaarrekening geen gebeurtenissen van betekenis voorgedaan die nadere informatie geven over de feitelijke situatie op balansdatum.

Toelichting overzicht baten en lasten

Toelichting overzicht baten en lasten

De toelichting op de afwijkingen baten en lasten tussen rekening en begroting is in overeenstemming met artikel 28 lid a BBV opgenomen in de programmaverantwoording. Per programma geven we bij de 4e W-vraag antwoord op de vraag 'Wat heeft het gekost'. Afwijkingen > € 25.000 zijn daar toegelicht.

Overzicht onvoorziën

x € 1.000

Onvoorziene uitgaven	Algemeen	College	Totaal
Primitieve begroting			
Vast bedrag per inwoner (€0,68)	21		21
Budget college		15	15
Totaal Primitieve begroting	21	15	36
Begrotingswijzigingen			
Bijdrage project Skjin Wetter		-2	-2
Deelname burgers Friese kansen volksloop		-6	-6
Oldtimerdag		-1	-1
Totaal begrotingswijzigingen	-	-9	-9
Restant onvoorziene uitgaven	21	6	27

Overzicht algemene dekkingsmiddelen

x € 1.000

Algemene dekkingsmiddelen	Rekening 2017	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2018	Verschil
Lasten Algemene dekkingsmiddelen					
Algemene uitkering	-	-	-	-	-
Deelnemingen	-8	-1	-1	-1	-
Lokale heffingen	-12	-7	-7	-8	- 2 N
Saldo financieringsfunctie	2.475	-145	11	-22	- 32 N
Overige algemene dekkingsmiddelen	-	-902	-532	-	532 V
Totaal Lasten Algemene dekkingsmiddelen	2.455	-1.054	-529	-31	498 V
Baten Algemene dekkingsmiddelen					
Algemene uitkering	40.512	41.170	41.261	41.730	469 V
Deelnemingen	53	38	54	72	17 V
Lokale heffingen	4.294	4.130	4.266	6.712	2.446 V
Saldo financieringsfunctie	22	40	54	29	- 24 N
Overige algemene dekkingsmiddelen	24	9	9	9	- 0 N
Totaal Baten Algemene dekkingsmiddelen	44.906	45.387	45.643	48.551	2.908 V
Totaal	47.361	44.333	45.114	48.520	3.406 V

Toelichting

Zie de toelichting belangrijkste afwijkingen bij de programma's.

Overzicht incidentele baten en lasten

Incidentele baten en lasten

In het overzicht staan per programma de incidentele baten en lasten hoger dan € 100.000. De toelichting op de verschillende posten uit het onderstaand overzicht staat bij de diverse programma's. Dit is aangegeven met een *. De toelichting van de posten die niet zijn toegelicht bij de programma's staan onder de tabel.

Incidentele baten en lasten	Actuele	Rekening	Verschil
	Begroting	2018	
x € 1.000			
Incidentele lasten			
P1 Vergunninghouders	-244	-244	-
P1 Participatiebudget	-200	-200	-
P2 Project Mader	-150	-47	104 V
P2 Uitbreiding sportcomplex Waskemeer	-240	-	240 V
P3 Uitvoeringsprogramma Biobased economy	-250	-182	68 V
P3 MOP-wegen	-250	-250	-
P3 Omgevingswet/bestemmingsplannen	-207	-49	158 V
P4 Biosintrum	-1.000	-	1.000 V
P4 Voorbereidingskrediet Haerenkwartier	-200	-	200 V
P4 Masterplan Appelscha	-480	-306	174 V
P4 Reserve Strategische projecten, masterplan Appelscha	-250	-250	0 V
P6 Breedband	-500	-	500 V
P6 Samenwerking owo	-164	-119	45 V
P6 Gebiedsteam (bouwopdracht)	-437	-169	268 V
P6 Reserve precariobelasting, naheffing 2016 t/m 2018	-	-2.409	- 2.409 N
P6			-
Totaal incidentele lasten	-4.573	-4.225	348 V
Incidentele baten			
P1 Algemene reserve, vergunninghouders	380	380	-
P1 Reserve Sociaal Domein, participatiebudget	200	200	
P2 Algemene reserve, project Mader	150	47	- 104 N
P2 Algemene reserve, uitbreiding sportcomplex Waskemeer	240	-	- 240 N
P3 Algemene reserve, biobased economy	250	182	- 68 N
P3 Algemene reserve, MOP-wegen	250	250	-
P3 Algemene reserve, omgevingswet/bestemmingsplannen	207	49	- 158 N
P3 Algemene reserve, breedband	500	-	- 500 N
P3 Vrijval reserve Grondexploitatie	-	410	410 V
P3 Verkoop overige gronden en gebouwen	365	215	- 150 N
P4 Algemene reserve, Biosintrum	1.000	-	- 1.000 N
P4 Reserve Strategische projecten, Haerenkwartier	200	-	- 200 N

P4	Reserve Strategische projecten, Masterplan Appelscha	480	329	- 151 N
P4	Subsidie provincie masterplan Appelscha	250	226	- 24 N
P6	Algemene reserve, samenwerking owo	164	119	- 45 N
P6	Reserve Sociaal Domein, formatie samenleving	147	147	-
P6	Reserve Sociaal Domein, Gebiedsteam	437	169	- 268 N
P6	Precariobelasting naheffing 2016 t/m 2018	-	2.409	2.409 V
P6				-
Totaal incidentele baten		5.221	5.133	- 88 N
Totaal incidentele baten en lasten		648	908	260 V

Toelichting

Het voordeel is ontstaan door verkoop van gronden en gebouwen (nadeel € 150.000) en een vrijval uit de reserve Grondexploitatie (voordeel € 410.000).

Bijlagen

Verantwoordingsinformatie specifieke uitkeringen

In 2006 heeft de Rijksoverheid haar besluitvorming rondom de wet Single Information/Single Audit (SISA) voor specifieke uitkeringen afgerond. Hiermee wordt beoogd het grote aantal specifieke uitkeringen van ministeries aan gemeenten en hiermee samenhangende afzonderlijke verantwoordingen te verminderen. Dit betekent dat de Rijksoverheid voldoende heeft aan de jaarrekening van de gemeente en er geen afzonderlijke verantwoording per specifieke uitkering wordt gevraagd. Daarvoor in de plaats wordt bij de jaarrekening een bijlage gevoegd waarin alleen de voor de Rijksoverheid noodzakelijke verantwoordingsinformatie per specifieke uitkering wordt opgenomen.

Op grond van artikel 24 lid 3 van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) maakt de bijlage met verantwoordingsinformatie specifieke uitkeringen onderdeel uit van de jaarrekening van de gemeente. Hieronder volgt een overzicht van de regelingen waarover verantwoording wordt afgelegd aan het ministerie.

Tabel sisa

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2018 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 10 januari 2019							
OC	D9	Onderwijsachterstandenbeleid 2011-2018 (OAB)	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 166, eerste lid WPO)	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 165 WPO)	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en vroegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 167 WPO)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)	
W		Besluit specifieke uitkeringen gemeentelijke onderwijsachterstandenbeleid 2011-2018 Gemeenten				Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	
			Aard controle R Indicatornummer: D9 / 01	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 02	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 03	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 04	
			€ 151.797	€ 0	€ 0	€ 0	
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen	Van andere gemeenten in (jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke	Eindverantwoording Ja/Nee

		ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	uitkering onderwijsachterstandenbeleid	ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	uitkering onderwijsachterstandenbeleid	
			Bedrag		Bedrag	
		<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>
		<i>Indicatornummer: D9 / 05</i>	<i>Indicatornummer: D9 / 06</i>	<i>Indicatornummer: D9 / 07</i>	<i>Indicatornummer: D9 / 08</i>	<i>Indicatornummer: D9 / 09</i>
		1				
		2				
len W	E2 7B	Brede doeluitkering verkeer en vervoer (SiSa tussen medeoverheden) Provinciale beschikking en/of verordening Gemeenten en Gemeenschappelijke Regelingen	Hieronder per regel één beschikkingnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie	Besteding (jaar T) ten laste van provinciale middelen	Overige bestedingen (jaar T)	Correctie ten opzichte van tot jaar T verantwoorde bestedingen ten laste van provinciale middelen Indien de correctie een vermeerdering van bestedingen betreft, mag het alleen gaan over nog niet eerder verantwoorde bestedingen Indien de correctie een vermeerdering van bestedingen betreft, mag het alleen gaan over nog niet eerder verantwoorde bestedingen
		<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>
		<i>Indicatornummer: E27B / 01</i>	<i>Indicatornummer: E27B / 02</i>	<i>Indicatornummer: E27B / 03</i>	<i>Indicatornummer: E27B / 04</i>	<i>Indicatornummer: E27B / 05</i>

			1	1308002 verkeersveiligheid	€ 5.123	€ 5.123			
			2						
				Kopie beschikingsnummer	Cumulatieve besteding ten laste van provinciale middelen tot en met (jaar T)	Cumulatieve overige bestedingen tot en met (jaar T)	Toelichting	Eindverantwoording Ja/Nee	
					Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie		Als u kiest voor 'ja', betekent dit dat het project is afgerond en u voor de komende jaren geen bestedingen meer wilt verantwoorden	
				<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>	
				<i>Indicatornummer: E27B/06</i>	<i>Indicatornummer: E27B/07</i>	<i>Indicatornummer: E27B/08</i>	<i>Indicatornummer: E27B/09</i>	<i>Indicatornummer: E27B/10</i>	
			1	1308002 verkeersveiligheid	€ 17.165	€ 17.165		Nee	
			2						
SZ W	G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet gemeentedeel 2018		Besteding (jaar T) algemene bijstand	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAW	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAZ	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk)
		Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de		Gemeente	Gemeente		Gemeente		Gemeente

gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.			Gemeente		Gemeente	
	I.1 Participatiewet (PW)	I.1 Participatiewet (PW)		I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)		I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)
			I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)		I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)	
	Aard controle R	Aard controle R	Aard controle R	Aard controle R	Aard controle R	Aard controle R
	Indicatornummer: G2 / 01	Indicatornummer: G2 / 02	Indicatornummer: G2 / 03	Indicatornummer: G2 / 04	Indicatornummer: G2 / 05	Indicatornummer: G2 / 06
	€ 7.045.447	€ 271.579	€ 648.939	€ 4.607	€ 84.655	€ 1.093
Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen	Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk)	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee	
Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente		
I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen)	I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004)		I.7 Participatiewet (PW)	I.7 Participatiewet (PW)		

			(Bbz 2004)		1.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK)			
			Aard controle R	Aard controle R	Aard controle R	Aard controle R	Aard controle R	Aard controle n.v.t.
			Indicatornummer: G2 / 07	Indicatornummer: G2 / 08	Indicatornummer: G2 / 09	Indicatornummer: G2 / 10	Indicatornummer: G2 / 11	Indicatornummer: G2 / 12
			€ 40.096	€ 1.279	€ 0	€ 211.915	€ 0	ja
SZ W	G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gem eentedeel 2018	Besteding (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob)	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob)	Baten (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) (exclusief Rijk)	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 (exclusief Bob)	Besteding (jaar T) Bob
			Aard controle R	Aard controle R	Aard controle R	Aard controle R	Aard controle R	Aard controle R
			Indicatornummer: G3 / 01	Indicatornummer: G3 / 02	Indicatornummer: G3 / 03	Indicatornummer: G3 / 04	Indicatornummer: G3 / 05	Indicatornummer: G3 / 06
			€ 50.297	€ 82.000	€ 5.236	€ 106.048	€ 17.817	€ 0
		Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) aan uitvoeringskosten Bob als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee			
			Aard controle R	Aard controle R	Aard controle n.v.t.			
			Indicatornummer: G3 / 07	Indicatornummer: G3 / 08	Indicatornummer: G3 / 09			
			€ 0	€ 0	ja			

Overzicht wet normering bezoldiging topfunctionarissen

WNT verantwoording 2018

De WNT is van toepassing op Gemeente Ooststellingwerf. Het voor Gemeente Ooststellingwerf toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2018 € 189.000 (het algemeen bezoldigingsmaximum). Naast de hieronder vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2018 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen.

Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking

WNT 2018	S. Kastelein	M. van Bergen
Functie(s)	Gemeentesecretaris	Griffier
Aanvang en einde functievervulling in 2018	1-1 t/m 30-11	1-1 t/m 31-12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1	0,89
Dienstbetrekking?	ja	ja
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 172.947	€ 168.002
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 96.230	€ 64.927
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 15.937	€ 10.998
Subtotaal	€ 112.167	€ 75.925
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	-	-
Totaal bezoldiging	€ 112.167	€ 75.925
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.
Gegevens 2017		
Aanvang en einde functievervulling in 2017	1-1 tm 31-12	1-1 tm 31-12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1	0,89
Dienstbetrekking?	Ja	Ja
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 104.804	€ 65.771
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 16.171	€ 10.205
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 181.000	€ 160.891
Totaal bezoldiging 2017	€ 120.975	€ 75.976

Leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking

WNT 2018	J. van Delden
Functie(s)	Interim gemeentesecretaris
Kalenderjaar	1-1 t/m 30-11
Periode functievervulling in het kalenderjaar (aanvang – einde)	1
Aantal kalendermaanden functievervulling in het kalenderjaar	ja
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	
Maximum uurtarief in het kalenderjaar	€ 182
Maxima op basis van de normbedragen per maand	€ 25.300
Individueel toepasselijke maximum gehele periode kalendermaand 1 t/m 12	€ 25.300
Bezoldiging	
Werkelijk uurtarief lager dan het (gemiddeld) maximum uurtarief?	Ja
Bezoldiging in de betreffende periode	€ 15.600
Totale bezoldiging gehele periode kalendermaand 1 t/m 12	€ 15.600
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.
Subtotaal	
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	-
Totaal bezoldiging, exclusief BTW	€ 15.600
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.

Overzicht schatkistbankieren

x € 1.000

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren

		2018			
-1 Drempelbedrag		497			
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(3a) = (1) > (2)	Ruimte onder het drempelbedrag	497	497	497	497
(3b) = (2) > (1)	Overschrijding van het drempelbedrag	-	-	-	-

(1) Berekening drempelbedrag

		2018
(4a)	Begrotingstotaal verslagjaar	66.308
(4b)	Het deel van het begrotingstotaal dat kleiner of gelijk is aan 500 miljoen	66.308
(4c)	Het deel van het begrotingstotaal dat de 500 miljoen te boven gaat	-
(1) = (4b)*0,0075 + (4c)*0,002 met een minimum van €250.000	Drempelbedrag	497

(2) Berekening kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen

		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(5a)	Som van de per dag buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen (negatieve bedragen tellen als nihil)				
(5b)	Dagen in het kwartaal	90	91	92	92
(2) - (5a) / (5b)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen				

Begrotingsrechtmatigheid

De door u vastgestelde begroting en begrotingswijzigingen zijn de norm voor de begrotingsrechtmatigheid. Bestedingen boven het vastgestelde begrotingsbedrag (lasten) per programma die niet door u zijn geautoriseerd zijn strikt genomen onrechtmatig. Er kunnen verschillende soorten begrotingsafwijkingen worden onderkend. Het hangt dan van de reden af of de overschrijding meetelt in het oordeel van de accountant.

Uit onderstaande tabel blijkt dat er bij programma 5 en 6 en de algemene dekkingsmiddelen overschrijdingen zijn bij de lasten. We hebben geconstateerd dat deze overschrijdingen passen binnen het bestaande beleid en niet eerder bekend waren. De overschrijdingen vallen daarmee in de categorie "onrechtmatig, maar telt niet mee voor het oordeel".

Wij verzoeken u deze overschrijdingen alsnog te autoriseren door middel van het vaststellen van de Jaarstukken 2018. Voor een toelichting op de overschrijding verwijzen we naar het overzicht algemene dekkingsmiddelen.

x € 1.000

Begrotingsrechtmatigheid	Actuele Begroting			Rekening 2018			Afwijking		
	Baten	Lasten	saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
Saldo van baten en lasten									
Programma									
1. Sociale Domein	9.333	-29.504	-20.171	10.089	-28.806	-18.716	756 V	699 V	1.455 V
2. Welzijn & educatie	623	-7.296	-6.672	663	-6.705	-6.042	40 V	591 V	631 V
3. Ruimtelijke & economische ontwik.	7.121	-10.367	-3.246	7.170	-8.535	-1.365	49 V	1.832 V	1.880 V
5. Openbare orde en veiligheid	-	-1.767	-1.767	62	-1.806	-1.744	62 V	-39 N	23 V
6. Bestuur & Dienstverlening	1.169	-12.128	-10.960	1.282	-12.981	-11.699	114 V	-853 N	-739 N
Totaal programma	18.247	-61.063	-42.816	19.267	-58.834	-39.567	1.020 V	2.229 V	3.250 V
Algemene dekkingsmiddelen									
Algemene uitkering	41.261	-	41.261	41.730	-	41.730	469 V	-	469 V
Deelnemingen	54	-1	53	72	-1	71	17 V	-	17 V
Lokale heffingen	4.266	-7	4.259	6.712	-8	6.703	2.446 V	-2 N	2.444 V
Saldo financieringsfunctie	54	11	64	29	-22	8	-24 N	-32 N	-57 N
Overige algemene dekkingsmiddelen	9	-532	-523	9	-	9	-0 N	532 V	532 V
Totaal algemene dekkingsmiddelen	45.643	-529	45.114	48.551	-31	48.520	2.908 V	498 V	3.406 V
Overhead									
Overhead	2.119	-11.523	-9.404	2.320	-10.376	-8.055	202 V	1.147 V	1.349 V
Totaal overhead	2.119	-11.523	-9.404	2.320	-10.376	-8.055	202 V	1.147 V	1.349 V
Vennootschapsbelasting									
Vennootschapsbelasting	-	-	-	-	-24	-24	-	-24 N	-24 N
Totaal vennootschapsbelasting	-	-	-	-	-24	-24	-	-24 N	-24 N
Saldo van baten en lasten	66.008	-73.115	-7.106	70.138	-69.265	874	4.130 V	3.850 V	7.980 V
Mutatie reserve									
Toevoegingen en onttrekkingen									
Toevoegingen		-864	-864		-3.625	-3.625	-	-2.761 N	-2.761 N
Onttrekkingen	6.361		6.361	3.692		3.692	-2.670 N	-	-2.670 N
Totaal toevoegingen en onttrekkingen	6.361	-864	5.498	3.692	-3.625	67	-2.670 N	-2.761 N	-5.431 N
Resultaat	72.370	-73.978	-1.608	73.830	-72.890	940	1.460	1.089	2.549

Kerngegevens

Fysieke kerngegevens

Peildatum gegevens: 1 januari van het begrotings- en rekeningjaar.

Fysieke kerngegevens	Rekening 2015	Rekening 2016	Rekening 2017	Begroting 2018	Rekening 2018
Sociale structuur					
Aantal inwoners	25.617	25.571	25.540	25.493	25.459
• van 0 - 19 jaar	5.599	5.573	5.494	5.408	5.417
• van 20 - 64 jaar	14.461	14.310	14.247	14.143	14.120
• van 65 jaar en ouder	5.557	5.688	5.799	5.942	5.922
Aantal periodiek bijstandsgerechtigden	575	606	623	643	593
• WWB / BBZ	525	547	565	585	546
• IOAW / IOAZ	50	59	58	58	47
Fysieke structuur					
Oppervlakte in hectare 1)	22.611	22.611	22.611	22.611	22.611
• binnenwater	214	260	264	260	276
• land	22.397	22.351	22.347	22.351	22.335
Aantal woonruimten voor de algemene uitkering	11.721	11.740	11.773	11.806	11.816
Lengte van de wegen (km)	381	387	387	387	387
• binnen de bebouwde kom	132	132	132	132	132
• buiten de bebouwde kom	249	255	255	255	255
Lengte van recreatieve fiets-, ruiters- en wandelpaden (km)	76	79	79	79	79
Lengte van waterwegen (km)	32	32	32	32	32
Openbaar groen in hectare	285	295	295	293	306
• beplanting	88	88	88	89	87
• gras	197	207	207	204	219
Aantal bomen langs wegen en openbaar groen	35.742	36.011	36.300	36.000	36.000
Aantal rioolaansluitingen voor rioolbelastingen	12.166	12.182	12.179	12.271	12.351

Financiële kerngegevens

x € 1.000

Financiële kerngegevens	Rekening	Rekening	Rekening	Begroting	Rekening
	2015	2016	2017	2018	2018
Exploitatielasten	72.371	75.402	70.180	66.308	70.138
Opbrengst belastingen	4.424	4.036	4.530	4.385	6.964
Opbrengst onroerendezaakbelasting	2.779	2.829	2.925	2.780	2.919
Algemene uitkering gemeentefonds 1)	25.167	26.225	26.019	26.834	41.730
Boekwaarde vaste activa	69.795	71.451	71.223	68.767	67.564
Vaste schuld	35.111	33.552	31.893	26.367	26.367
Eigen financieringsmiddelen:	44.038	41.161	42.811	36.649	37.441
Reserves	29.686	28.435	30.425	25.474	26.314
Voorzieningen	14.352	12.726	12.386	11.175	11.127
Loonkosten	10.306	10.738	11.766	13.935	12.853
Bijdragen en subsidies	6.865	4.193	3.855	3.498	3.839

1) miv rekening 2018 inclusief sociaal domein

Bedrag per inwoner

Bedrag per inwoner	Rekening	Rekening	Rekening	Begroting	Rekening
	2015	2016	2017	2018	2018
Exploitatielasten	2.825	2.949	2.748	2.600	2.755
Opbrengst belastingen	173	158	177	170	274
Opbrengst onroerendezaakbelasting	108	111	115	110	115
Algemene uitkering gemeentefonds	982	1.026	1.019	1.050	1.639
Boekwaarde vaste activa	2.725	2.794	2.789	2.700	2.654
Vaste schuld	1.371	1.312	1.249	1.030	1.036
Eigen financieringsmiddelen:					
Reserves	1.159	1.112	1.191	1.000	1.034
Voorzieningen	560	498	485	440	437
Loonkosten	402	420	461	550	505
Bijdragen en subsidies	268	164	151	140	151

Overzicht taakvelden

x € 1.000

Taakvelden	Begroting 2018 na wijziging			Jaarrekening 2018			Verschil saldo
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	
0.1 Bestuur	-1.665	50	-1.615	-1.775	75	-1.700	85
0.10 Mutaties reserves	-864	6.361	5.498	-3.625	3.692	67	5431
0.2 Burgerzaken	-621	398	-223	-681	449	-232	10
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	-45	366	321	-50	220	171	150
0.4 Overhead	-11.523	2.119	-9.404	-10.376	2.320	-8.055	-1349
0.5 Treasury	10	108	117	-22	101	78	39
0.61 OZB woningen	-247	2.391	2.143	-407	2.376	1.969	174
0.62 OZB niet-woningen	-194	680	486	-132	645	513	-27
0.64 Belastingen Overig	-25	1.315	1.289	-29	3.762	3.733	-2444
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	0	41.261	41.261	0	41.874	41.874	-613
0.8 Overige baten en lasten	-532	9	-523	-96	9	-87	-436
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	0	0	0	-24	0	-24	24
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	-1.446	0	-1.446	-1.452	0	-1.452	6
1.2 Openbare orde en veiligheid	-570	0	-570	-629	49	-580	10
2.1 Verkeer en vervoer	-3.037	28	-3.009	-3.005	50	-2.955	-54
2.2 Parkeren	0	0	0	0	0	0	0
2.4 Economische havens en waterwegen	-10	0	-10	-11	0	-11	1
3.1 Economische ontwikkeling	-29	0	-29	-24	0	-24	-4
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-477	481	4	-28	335	307	-303
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-217	0	-217	-192	0	-192	-25
3.4 Economische promotie	-199	330	131	-184	331	147	-16
4.1 Openbaar basisonderwijs	0	0	0	0	0	0	0
4.2 Onderwijshuisvesting	-1.736	21	-1.715	-1.745	25	-1.720	5
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	-1.231	148	-1.083	-1.202	152	-1.050	-33
5.1 Sportbeleid en activering	-191	0	-191	-199	8	-191	0
5.2 Sportaccommodaties	-1.338	126	-1.212	-1.089	127	-962	-250
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-533	0	-533	-501	76	-426	-108
5.5 Cultureel erfgoed	-118	4	-114	-105	6	-99	-15
5.6 Media	-550	21	-529	-550	20	-530	1
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-2.693	342	-2.350	-2.559	341	-2.219	-132
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-2.123	308	-1.815	-1.803	256	-1.547	-268
6.2 Wijkteams	-1.706	0	-1.706	-1.860	0	-1.860	154
6.3 Inkomensregelingen	-11.310	8.974	-2.336	-10.401	9.337	-1.064	-1272

6.4 Begeleide participatie	-4.213	0	-4.213	-4.071	0	-4.071	-142
6.5 Arbeidsparticipatie	-1.362	2	-1.360	-1.478	103	-1.375	15
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-417	0	-417	-292	0	-292	-125
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	-5.828	320	-5.508	-6.129	294	-5.834	326
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	-6.092	0	-6.092	-6.264	0	-6.264	172
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	-77	37	-40	-138	334	196	-236
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	-1.006	0	-1.006	-1.053	21	-1.033	26
7.1 Volksgezondheid	-1.059	0	-1.059	-975	1	-974	-85
7.2 Riolering	-2.120	2.737	617	-2.160	2.749	589	28
7.3 Afval	-2.422	2.529	107	-2.485	2.634	149	-42
7.4 Milieubeheer	-655	101	-555	-546	129	-417	-138
8.1 Ruimtelijke ordening	-2.221	122	-2.098	-1.282	241	-1.041	-1058
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	-27	122	95	-40	154	113	-19
8.3 Wonen en bouwen	-1.258	562	-696	-1.219	534	-685	-11
Resultaat na bestemming	-73.978	72.370	-1.608	-72.890	73.830	940	-2.549

Verdelingsprincipe taakvelden

In onderstaand overzicht staat het verdelingsprincipe van de taakvelden. De taakvelden sluiten niet 1 op 1 aan op de programma's (en thema's) in de jaarstukken. Dit komt hoofdzakelijk doordat in de jaarstukken de salarislasten in programma 6 worden verantwoord, terwijl bij het overzicht van de taakvelden de (directe) salarislasten zijn verdeeld over de diverse taakvelden.

Programma/Thema	Taakvelden
Programma 1	
1.1 Thema Jeugd	6.1 Samenkracht en burgerparticipatie 6.72 Maatwerkdienstverlening 18- 6.82 Geëscaleerde zorg 18- 7.1 Volksgezondheid
1.2 Thema WMO (incl. AWBZ)	6.1 Samenkracht en burgerparticipatie 6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO) 6.71 Maatwerkdienstverlening 18+ 6.72 Maatwerkdienstverlening 18- 6.81 Geëscaleerde zorg 18+
1.3 Thema Participatie	5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie 6.4 Begeleide participatie 6.5 Arbeidsparticipatie
1.4 Thema Inkomensverstrekking	6.3 Inkomensregelingen 6.71 Maatwerkdienstverlening 18+
1.9 Thema Reserves programma 1	0.10 Mutaties reserves
Programma 2	
2.1 Thema Kunst en cultuur	4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken

Programma/Thema	Taakvelden
	5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie
	5.6 Media
2.2 Thema Onderwijs	6.1 Samenkracht en burgerparticipatie
	4.2 Onderwijshuisvesting
	4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken
	6.1 Samenkracht en burgerparticipatie
2.3 Thema Sport	5.1 Sportbeleid en activering
	5.2 Sportaccommodaties
	6.1 Samenkracht en burgerparticipatie
2.4 Thema Volksgezondheid	7.1 Volksgezondheid
2.9 Thema Reserves programma 2	0.10 Mutaties reserves
Programma 3	
3.1 Thema Economische ontwikkl.	0.64 Belastingen Overig
	3.1 Economische ontwikkeling
	3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen
	3.4 Economische promotie
	5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie
	8.1 Ruimtelijke ordening
3.2 Thema Openbare ruimte	2.1 Verkeer en vervoer
	5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie
3.3 Thema Milieu	0.64 Belastingen Overig
	6.3 Inkomensregelingen
	7.2 Riolering
	7.3 Afval
	7.4 Milieubeheer
3.4 Thema Bouwen en wonen	0.3 Beheer overige gebouwen en gronden
	0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)
	3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur
	5.5 Cultureel erfgoed
	8.1 Ruimtelijke ordening
	8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)
	8.3 Wonen en bouwen
3.9 Thema Reserves programma 3	0.10 Mutaties reserves
Programma 5	
5.1 Thema Openbare orde en veiligheid	1.1 Crisisbeheersing en brandweer
	1.2 Openbare orde en veiligheid
5.2 Thema Handhaving	7.4 Milieubeheer

Programma/Thema	Taakvelden
5.9 Thema Reserves programma 5	0.10 Mutaties reserves
Programma 6	
6.1 Thema Bestuur	0.1 Bestuur 0.2 Burgerzaken 5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie
6.2 Thema Dienstverlening	0.2 Burgerzaken 5.5 Cultureel erfgoed 8.3 Wonen en bouwen
6.3 Thema Financiën	0.1 Bestuur 0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten 0.2 Burgerzaken 0.4 Overhead 0.5 Treasury 0.61 OZB woningen 0.62 OZB niet-woningen 0.64 Belastingen Overig 0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds 0.8 Overige baten en lasten 1.1 Crisisbeheersing en brandweer 1.2 Openbare orde en veiligheid 2.1 Verkeer en vervoer 2.2 Parkeren 2.4 Economische havens en waterwegen 3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur 3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen 3.4 Economische promotie 4.1 Openbaar basisonderwijs 4.2 Onderwijshuisvesting 4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken 5.1 Sportbeleid en activering 5.2 Sportaccommodaties 5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie 5.5 Cultureel erfgoed 5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie 6.2 Wijkteams 6.3 Inkomensregelingen 6.4 Begeleide participatie

Programma/Thema	Taakvelden
	6.5 Arbeidsparticipatie
	6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)
	6.71 Maatwerkdienstverlening 18+
	6.72 Maatwerkdienstverlening 18-
	6.81 Geëscaleerde zorg 18+
	6.82 Geëscaleerde zorg 18-
	7.1 Volksgezondheid
	7.2 Riolering
	7.3 Afval
	7.4 Milieubeheer
	8.1 Ruimtelijke ordening
	8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)
	8.3 Wonen en bouwen
6.9 Thema Reserves programma 6	0.10 Mutaties reserves

Beleidsindicatoren

Beleidsindicatoren

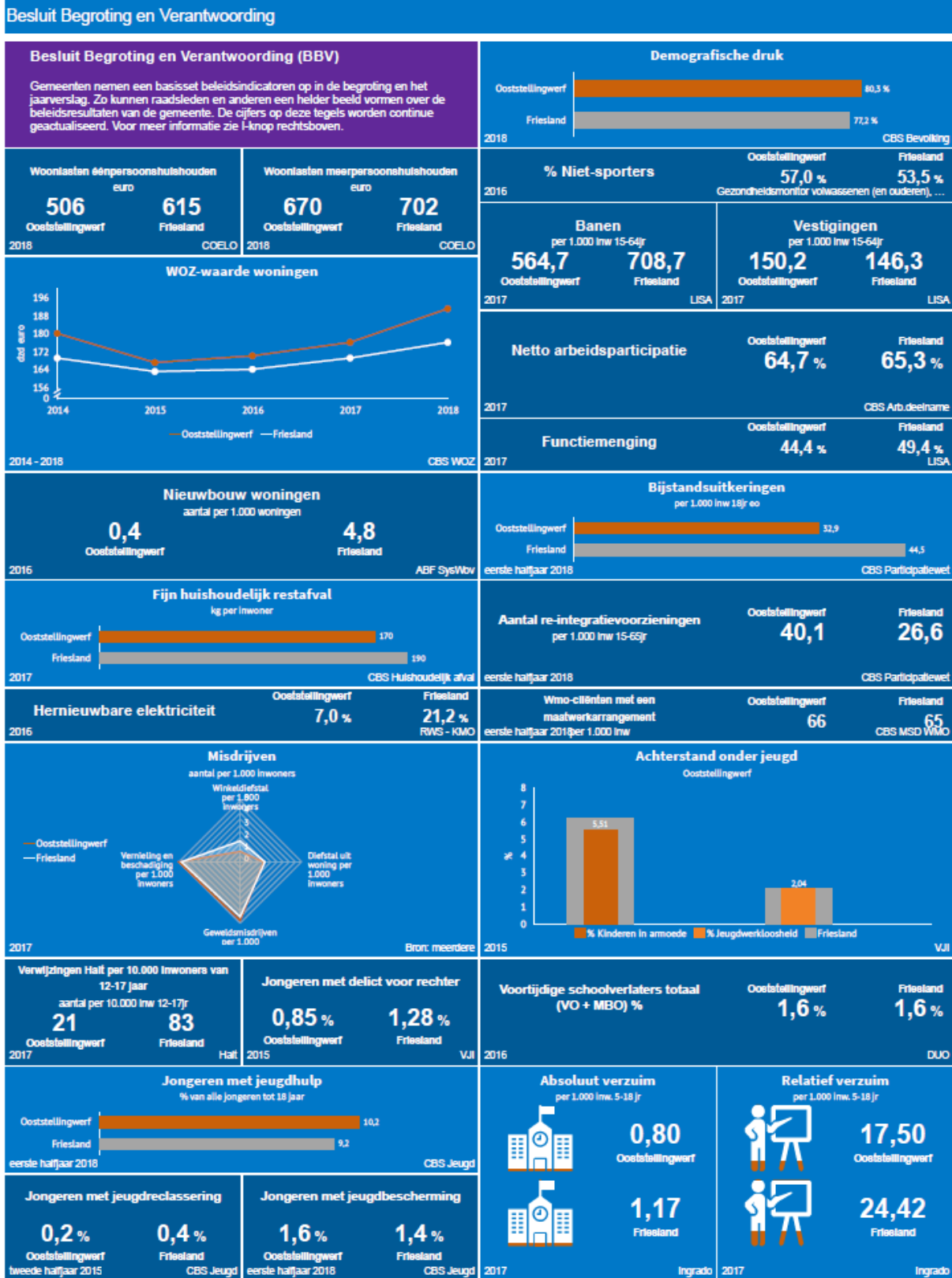
Vanaf 2017 is het voor gemeenten verplicht om een vaste lijst van beleidsindicatoren op te nemen in de begroting en jaarstukken. Als bijlage voor deze jaarstukken zijn twee overzichten opgenomen waarin de prestaties van de gemeente Ooststellingwerf worden vergeleken met het landelijk gemiddelde en met alle Friese gemeenten.

- Vergelijking beleidsindicatoren gemeente Ooststellingwerf vs Nederland
- Vergelijking beleidsindicatoren gemeente Ooststellingwerf vs Friese gemeenten

Deze cijfers komen van de website waarstaatjegemeente.nl en hebben als peildatum 25 januari 2019. Op de website waarstaatjegemeente.nl vindt u meer uitleg over deze indicatoren en kan naar behoefte met elke gemeente in Nederland een vergelijking gemaakt worden.

In programma 6 Bestuur en Dienstverlening zijn een 5-tal beleidsindicatoren opgenomen die op basis van eigen informatie zijn berekend.

Waarstaatjegemeente.nl

Waarstaatjegemeente.nl

